

Sovitteludirektiivin täytäntöönpano

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

Sovitteludirektiivin täytäntöönpano

20.4.2010

Julkaisun nimi	Sovitteludirektiivin täytäntöönpano		
Tekijä	Sovittelutyöryhmä Puheenjohtaja ja sihteeri: Lainsäädäntöneuvos Maarit Leppänen		
Oikeusministeriön julkaisu	Mietintöjä ja lausuntoja	Sarjanumero	36/2010
OSKARI numero	OM 16/41/2009	HARE numero	OM035:00/2009
ISSN-L	1798-7091		
ISSN (nid.)	1798-7091	ISSN (PDF)	1798-7105
ISBN (nid.)	978-952-466-462-2	ISBN (PDF)	978-952-466-463-9
Asia- ja avainsanat	EU-lainsäädäntö, sovittelu, täytäntöönpano, oikeudenkäynti, vanhentuminen		
Tiivistelmä	<p>Mietinnön sisältämän ehdotuksen tarkoituksena on panna kansallisesti täytäntöön tietyistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla annettu direktiivi. Direktiivin säännökset sovittelussa tehdyn sopimuksen vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi, sovittelun luottamuksellisuudesta ja sovittelun vaikutuksista kanne- ja vanhentumisaikoihin edellyttävät lainsäädäntötoimenpiteitä.</p> <p>Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi laki riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa. Lain sovinnon vahvistamista täytäntöönpanokelpoiseksi koskevia säännöksiä sovellettaisiin sekä rajat ylittäviin riita-asioiden että asioihin, joissa ei ole liittymiä muihin jäsenvaltioihin.</p> <p>Laki korvaisi voimassa olevan lain riita-asioiden sovittelusta yleisissä tuomioistuimissa. Niin sanottua tuomioistuinsovittelua koskevat säännökset otettaisiin eräitä tarkistusehdotuksia lukuun ottamatta pääosin muuttamattomina uuteen lakiin.</p> <p>Laisa säädettäisiin sekä tuomioistuinsovittelusta että tuomioistuimen ulkopuolissa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi. Viimeksi mainitun sovinnon täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistaisi ehdotuksen mukaan käräjäoikeus. Ehdotettua lakia sovellettaisiin näin ollen vain yleisissä tuomioistuimissa.</p> <p>Mietinnössä ehdotetaan muutettavaksi oikeudenkäymiskaaren todistamiskieltoa koskevaa säännöstä siten, että sovittelija tai hänen avustajansa ei saisi riita-asian oikeudenkäynnissä todistaa siitä, mitä hän tehtävässään on saanut tietää sovitteluvasta asiasta. Näin saatettaisiin kansallisesti voimaan direktiivin sovittelun luottamuksellisuutta koskeva säännös.</p> <p>Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi velan vanhentumisesta annettua lakia siten, että saatavaa koskevan riita-asian käsitteleminen tuomioistuinsovittelussa tai sellaisessa sovittelumenettelyssä, jossa tehty sovinto olisi mahdollinen vahvistaa käräjäoikeudessa täytäntöönpanokelpoiseksi, olisi oikeudellinen katkaisutoimi.</p>		

20.4.2010

Publikationens titel Genomförande av medlingsdirektivet

Författare Medlingsarbetsgruppen
Ordförande och sekreterare lagstiftningsrådet Maarit Leppänen

Justitieministeriets publikation Betänkanden och utlåtanden **Serienummer** 36/2010

OSKARI nummer	JM 16/41/2009	HARE nummer	JM035:00/2009
ISSN-L	1798-7091		
ISSN (häft.)	1798-7091	ISSN (PDF)	1798-7105
ISBN (häft.)	978-952-466-462-2	ISBN (PDF)	978-952-466-463-9

Sak- och nyckelord EU-lagstiftning, medling, verkställighet, rättegång, preskription

Referat Förslaget som ingår i betänkandet syftar till att nationellt genomföra direktivet om vissa aspekter på medling på privaträttens område. Direktivets bestämmelser om stadfästelse av en medlingsöverenskommelse så att den blir verkställbar, medlingens konfidentiella karaktär och medlingens inverkan på tidsfristerna för väckande av talan och preskriptionstider förutsätter lagstiftningsåtgärder.

I betänkandet föreslås att det stiftas en lag om medling i tvistemål och stadfästelse av förlikning i allmänna domstolar. Bestämmelserna om stadfästelse av en förlikning så att den blir verkställbar ska tillämpas både på gränsöverskridande tvistemål och ärenden som inte berör andra medlemsstater.

Lagen ska ersätta den gällande lagen om medling i tvistemål i allmänna domstolar. Bestämmelserna om så kallad medling i domstol ska med undantag av vissa små ändringsförslag intas oförändrade i den nya lagen.

I lagen föreskrivs både om medling i domstol och om stadfästelse av en förlikning som uppnåtts i medling utanför domstol så att den blir verkställbar. Den sistnämnda förlikningen ska enligt förslaget stadfästas av tingsrätten så att den blir verkställbar. Den föreslagna lagen ska därmed tillämpas enbart inom allmänna domstolar.

I betänkandet föreslås att bestämmelsen om bevisningsförbud i rättegångsbalken ändras så att en medlare eller medlarens biträde i tvistemål inte får vittna om vad han eller hon i sitt arbete har fått veta om ärendet som medlingen avsett. På detta sätt kan direktivets bestämmelse om medlingens konfidentiella karaktär genomföras nationellt.

Utöver detta föreslås det att lagen om preskription av skulder ändras så att när ett tvistemål som gäller en fordran behandlas vid medling i domstol eller i ett sådant medlingsförfarande där förlikningen kan stadfästas av tingsrätten så att den blir verkställbar är detta en rättslig åtgärd som avbryter preskriptionen.

Oikeusministeriölle

Oikeusministeriö asetti 1 päivänä lokakuuta 2009 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin laatia ehdotus hallituksen esitykseksi Euroopan parlamentin ja neuvoston tietyistä sovitelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun direktiivin 2008/52/EY täytäntöön panemiseksi.

Työryhmän tehtävänä oli valmistella ehdotus direktiivin täytäntöön panemiseksi tarvittavasta lainsäädännöstä siltä osin kuin on kysymys sovittelumenettelyn määritelmästä, menettelystä sovinnon vahvistamiseksi täytäntöönpanokelpoiseksi, todistuskiellosta sovittelumenettelyä seuraavassa oikeudenkäynnissä sekä sovittelumenettelyn vanhentumisajan keskeyttävästä vaikutuksesta. Työryhmän oli myös otettava kantaa siihen, tulisiko lainsäädäntöä soveltaa vain rajat ylittäviä riitoja koskevaan sovitteluun vai myös sovittelumenettelyihin, joissa ei ole liittyviä muihin jäsenvaltioihin.

Työryhmän tuli valmistella ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmän puheenjohtajana ja sihteerinä on toiminut lainsäädäntöneuvos Maarit Leppänen oikeusministeriöstä sekä jäsenenä osastonjohtaja, käräjätuomari Tarja Honkanen Helsingin käräjäoikeudesta, hallintopäällikkö, erikoistutkija Kaijus Ervasti Oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta, johtava sovittelunohjaaja Raija Panttila Helsingin kaupungin sosiaalivirastosta, asianajaja Antti Heikinheimo Suomen Asianajajaliiton edustajana ja lakimies Paula Paloranta Keskuskauppakamarista.

Työryhmän määräaika asetettiin päättyämään 31 päivänä maaliskuuta 2010.

Saatuun työnsä valmiiksi työryhmä kunnioittavasti luovuttaa mietintönsä oikeusministeriölle.

Helsingissä 20 päivänä huhtikuuta 2010

Maarit Leppänen

Kaijus Ervasti

Tarja Honkanen

Antti Heikinheimo

Paula Paloranta

Raija Panttila

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	11
YLEISPERUSTELUT	13
1 Direktiivi tietyistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla	13
1.1 Yleistä.....	13
1.2 Direktiivin sisältö.....	13
2 Nykytila.....	19
2.1 Lailla säännelty sovittelu	19
Sovinnon edistäminen oikeudenkäynnissä.....	19
Tuomioistuinsovittelu	19
Perheasioiden sovittelu.....	21
Rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelu.....	23
2.2 Muita sovittelumenettelyjä	25
Suomen Asianajajaliiton sovintomenettely	25
Keskuskauppakamarin tarjoama sovittelupalvelu.....	26
Läheisneuvonpito	26
Koulusovittelu.....	27
Työyhteisösovittelu	27
2.3 Sovitteludirektiiviin liittyvä lainsäädäntö	28
Todistelukiellosta oikeudenkäynnissä.....	28
Vanhentumiseen liittyvä lainsäädäntö.....	29
Tuomioistuimessa tehdyn sovinnon vahvistaminen	30
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	30
3.1 Yleistä.....	30
3.2 Keskeiset ehdotukset	31
Lain soveltamisala.....	31
Tuomioistuinsovittelu	32
Tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä tehdyn sovinnon vahvistaminen	34
Todistamiskielto.....	38
Vanhentumisen katkaiseminen.....	38
3.3 Direktiivin säännökset, jotka eivät edellytä muutoksia lainsäädäntöön.....	38
4 Esityksen vaikutukset	39
Tuomioistuinsovittelu	39
Sovinnon vahvistaminen täytäntöönpanokelpoiseksi.....	40
Muut muutosehdotukset.....	41
5 Asian valmistelu	41
6 Riippuvuus muista esityksistä.....	41

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	42
1 Lakiehdotusten perustelut.....	42
1.1 Laki riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa.....	42
1.2 Laki oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n muuttamisesta.....	53
1.3 Laki velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta.....	53
2 Tarkemmat säännökset	54
3 Voimaantulo.....	54
4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys.....	54
 LAKIEHDOTUKSET.....	 56
 LAGFÖRSLAG	 66
 LIITTEET	
Asetusluonnos.....	76
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/52/EY.....	77

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa. Laki korvaisi riita-asioiden sovittelusta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain siten, että voimassa olevan lain säännökset siirrettäisiin pääosin muuttamattomina uuden lain 2 lukuun.

Uusi laki sisältäisi riita-asioiden sovittelua yleisissä tuomioistuimissa koskevien säännösten lisäksi säännökset tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi. Uudella lailla pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tietyistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla.

Tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamista koskevia säännöksiä sovellettaisiin vain dispositiivisiin riita-asioihin.

Laissa ei säädettäisi tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa noudatettavasta menettelystä. Tuomioistuimen ulkopuolinen sovittelu voidaan näin ollen jatkossakin toteuttaa täysin vapaamuotoisesti osapuolten toivomusten mukaisesti. Jotta tuomioistuimen ulkopuolissa sovittelussa tehty sovinto olisi vahvistettavissa täytäntöönpantavaksi yleisessä tuomioistuimessa, sovittelumenettelyn olisi kuitenkin täytettävä tietyt laissa säädetyt kriteerit. Kriteerit olisivat sovitteludirektiivin säännösten mukaiset.

Direktiivin täytäntöönpano edellyttää eräitä muutoksia oikeudenkäymiskaaren todistamiskieltoa koskeviin säännöksiin. Esityksen mukaan oikeudenkäymiskaareen lisättäisiin säännös, jonka mukaan sovittelija tai hänen avustajansa ei saisi riita-asian oikeudenkäynnissä todistaa siitä, mitä hän tehtävässään on saanut tietää soviteltavasta asiasta, jolleivät erittäin tärkeät syyt vaadi, että häntä siitä kuulustellaan. Sovittelun osapuolet voisivat niin halutessaan kuitenkin sallia, että sovittelijaa kuullaan todistajana sovittelua seuranneessa oikeudenkäynnissä. Säännöstä sovellettaisiin sekä tuomioistuinsovittelussa että tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa sovittelijana toimineeseen henkilöön edellyttäen, että viimeksi mainitussa sovittelussa aikaan saatu sopimus olisi vahvistettavissa täytäntöönpantavaksi.

Lisäksi velan vanhentumista koskevaa lakia esitetään muutettavaksi siten, että velan vanhentuminen keskeytyisi, jos saatavaa käsitellään sellaisessa sovittelumenettelyssä, jossa tehty sovinto voidaan vahvistaa täytäntöönpanokelpoiseksi. Vanhentuminen keskeytyisi, kun tehdään päätös tai sopimus saatavaa koskevan sovittelun aloittamisesta.

Vanhentuminen katsottaisiin katkenneeksi sinä päivänä, jona asian käsittely sovittelussa on päättynyt.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan noin puolen vuoden kuluttua siitä, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu, kuitenkin viimeistään 21 päivänä toukokuuta 2011.

YLEISPERUSTELUT

1 Direktiivi tietyistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla

1.1 Yleistä

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/52/EY tietyistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla (jäljempänä *sovitteludirektiivi* tai *direktiivi*) annettiin 21 päivänä toukokuuta 2008. Direktiivi on kokonaisuudessaan pantava Euroopan unionin jäsenvaltioissa täytäntöön viimeistään 21 päivänä toukokuuta 2011.

Sovitteludirektiivi perustuu Euroopan yhteisöjen komission 22 päivänä lokakuuta 2004 antamaan ehdotukseen (KOM(2004) 718 lopullinen). Ehdotus perustui komission 19 päivänä huhtikuuta 2002 julkaisemaan vihreään kirjaan vaihtoehtoisista riidanratkaisumenetelmistä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa (KOM(2002) 196 lopullinen) sekä siitä saatuun palautteeseen.

Amsterdamin sopimuksessa Euroopan unioni asetti tavoitteekseen luoda asteittain vapautteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue muun muassa hyväksymällä toimenpiteitä, jotka koskevat siviilioikeuden alalla tehtävää oikeudellista yhteistyötä asioissa, joilla on rajat ylittäviä vaikutuksia. Lissabonin sopimuksen voimaantulon myötä yhteistyötavoitteita on tarkennettu. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 81 artiklan 2 kohdassa on nyt tyhjentävä luettelo niistä toimenpiteistä, joita tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan toteuttaa. Yksi toimenpiteistä koskee vaihtoehtoisia riidanratkaisumenetelmiä. Artiklan 2 kohdan g alakohdan mukaan voidaan hyväksyä lainsäädäntötoimenpiteitä vaihtoehtoisten riidanratkaisumenetelmien kehittämiseksi.

Eurooppa-neuvosto kehotti kuitenkin jo Tampereella 1999 hyväksymissään päätelmissä neuvostoa ja komissiota valmistelemaan uutta prosessioikeudellista lainsäädäntöä rajat ylittäviä tapauksia varten. Päätelmissä muun muassa kehoitettiin jäsenvaltioita luomaan vaihtoehtoisia, tuomioistuinten ulkopuolisia riidanratkaisumenettelyjä.

Sovitteludirektiivin tarkoituksena on parantaa riidanratkaisumenettelyjen saatavuutta rajat ylittävissä tilanteissa edistämällä sovittelun käyttöä jäsenvaltioissa. Tarkoituksena on varmistaa toimiva suhde sovittelun ja tavanomaisen riita-asian oikeudenkäynnin välillä. Direktiivissä vahvistetaan kaikissa jäsenvaltioissa yhteiset vähimmäisvaatimukset tiettyjen sovitteluun liittyvien kysymysten osalta.

Direktiivi ei sisällä itse sovittelumenettelyä tai sovittelijoiden nimittämistä tai valtuuttamista koskevia säännöksiä. Direktiivissä pyritään tältä osin edistämään alan itsesäänlytoimenpiteitä.

1.2 Direktiivin sisältö

Direktiivin 1 artiklassa määritellään direktiivin tavoite ja soveltamisala. Direktiivin tavoitteena on artiklan 1 kohdan mukaan parantaa vaihtoehtoisten riidanratkaisumenettelyjen saatavuutta ja edesauttaa riitojen sovinnollista ratkaisua edistämällä sovittelun käyttöä ja varmistaa, että sovittelu ja tuomioistuinkäsittely ovat tasapainoisessa suhteessa toisiinsa.

Artiklan 2 kohdassa määritetään direktiivin asiallinen soveltamisala. Säännöksen mukaan direktiiviä sovelletaan rajat ylittäviin riitoihin, jotka koskevat siviili- ja kauppaoikeudellisia asioita. Direktiiviä ei sovelleta rikosasioiden sovitteluun. Direktiiviä ei myöskään sovelleta sellaisiin siviili- ja kauppaoikeudellisiin asioihin, joista riidan osapuolet eivät asiaan sovellettavan lain mukaan saa sopia ilman viranomaisen myötävaikutusta. Direktiiviä ei näin ollen sovelleta indispositiivisiin riita-asioihin. Suomen lain mukaan sitä ei sovellettaisi esimerkiksi isyyden vahvistamista ja kumoamista koskeviin asioihin, eikä eräiltä osin myöskään lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskeviin asioihin tai eräisiin holhousasioihin.

Artiklan 2 kohdassa luetellaan myös poikkeukset direktiivin yleiseen soveltamisalaan. Direktiiviä ei esimerkiksi sovelleta vero-, tulli- tai hallinto-oikeudellisiin asioihin.

Direktiiviä ei sovelleta suhteessa Tanskaan.

Direktiivin 2 – 3 artikloissa määritellään direktiivin soveltamisala ja direktiivissä käytettyjä käsitteitä. Direktiivin 2 artiklassa määritellään rajat ylittävä riita. Kuten esimerkiksi eurooppalaisesta maksamismääräyksestä annettua asetusta (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1896/2006 eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn käyttöönotosta) ja vähäisistä vaatimuksista annettua asetusta (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 861/2007 eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä) sovelletaan sovitteludirektiiviä vain rajat ylittäviin asioihin. Rajaus perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen, joka mahdollistaa oikeudellisen yhteistyön yksityisoikeudellisissa asioissa vain siltä osin kuin kyse on asioista, joiden vaikutukset ulottuvat rajojen yli.

Direktiivissä rajat ylittävällä riidalla tarkoitetaan riitaa, jossa vähintään kahden osapuolen kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka sijaitsee eri jäsenvaltioissa. Kotipaikka määritellään Bryssel I asetuksen (Neuvoston asetusta (EY) N:o 44/2001 tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla) 59 ja 60 artiklan mukaisesti.

Se, onko kyseessä rajat ylittävä riita, määräytyy sen ajankohdan mukaisesti

- jona osapuolet sopivat sovittelusta riidan syntymisen jälkeen,
- tuomioistuin tekee päätöksen sovittelun aloittamisesta,
- kansallisen lainsäädännön mukaan on aloitettava sovittelu, tai
- tuomioistuin on kehottanut osapuolia käyttämään sovittelua taikka osallistumaan sovittelun käyttöä koskevaan tiedotustilaisuuteen.

Direktiivin 5 artiklassa todetaan, että tuomioistuin, jossa asia on tullut vireille, voi kehottaa asianosaisia käyttämään sovittelua riidan ratkaisemiseksi tai osallistua sovittelua koskevaan tiedotustilaisuuteen edellyttäen kuitenkin, että sellaisia tilaisuuksia järjestetään ja että niihin osallistuminen on vaivatonta. Tuomioistuimen näin tehdessä kysymys siitä, onko riita direktiivissä tarkoitettulla tavalla rajat ylittävä, voidaan arvioida myös sen ajankohdan mukaan, jolloin tuomioistuin on esittänyt asianosaisille edellä sanotun kehotuksen.

Suomen laissa ei ole sellaista menettelyä, jonka mukaan tuomioistuin voisi velvoittaa asianosaisia kääntymään vireillä olevassa asiassa ulkopuolisen sovittelijan puoleen. Tällaisia menettelyjä on kuitenkin ainakin Saksan eräissä osavaltioissa, Belgiassa ja Kreikassa.

Direktiivin 3 artiklassa määritellään mitä direktiivissä tarkoitetaan käsitteillä ”sovittelu” ja ”sovittelija”.

Direktiivin sovittelulle antama määritelmä on varsin avoin. Sovittelulla tarkoitetaan jäsenneiltyä menettelyä, jossa riidan molemmat tai useammat osapuolet pyrkivät itse vapaaehtoisesti ratkaisemaan riitansa sovinnollisesti sovittelijan avustuksella. Osapuolten tulee itse olla vastuussa menettelystä ja heidän tulisi voida järjestää sen haluamalla tavalla sekä päättää sen milloin tahansa (ks. 13 perustelukappale). Sovittelu voi alkaa osapuolten aloitteesta, tuomioistuin voi suositella sovittelua tai päättää sovittelun aloittamisesta, taikka sovitteluelvoitteesta voidaan säätää jäsenvaltion lainsäädännössä.

Sovittelukäsite kattaa myös sovittelun, jonka suorittaa tuomari, joka ei osallistu kyseiseen riita-asiaan mahdollisesti liittyvään oikeudenkäyntiin. Suomessa riita-asioiden sovittelusta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa (663/2005) tarkoitettu sovittelu kuuluu näin ollen direktiivin soveltamisalaan.

Sovitteludirektiiviä ei sovelleta tuomarin yrityksiin sovittella riitaa sitä koskevan oikeudenkäynnin puitteissa. Suomessa direktiivin säännöksiä ei sovellettaisi oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 26 §:n mukaisessa menettelyssä aikaansaatuun sovinnolliseen ratkaisuun. Direktiivin johdanto-osan yhdenntoista perustelukappaleen mukaan direktiiviä ei myöskään sovellettaisi kuluttajavalitusmenettelyihin, välimiesmenettelyyn, asiantuntijapäätöksiin tai menettelyihin, joissa jokin henkilö tai taho antaa virallisen suosituksen kiistan ratkaisuksi riippumatta siitä, onko suositus oikeudellisesti sitova. Suomessa esimerkiksi menettely kuluttajariitalautakunnassa ei kuulu direktiivin soveltamisalaan.

Direktiivin sisältämän sovittelumääritelmän perusteella voidaan katsoa, että sitä sovellettaisiin niin sanottuun fasilitatiiviseen eli auttavaan sovitteluun. Fasilitatiivisessa sovittelumenettelyssä sovittelija keskittyy parantamaan osapuolten välistä kommunikaatiota sekä auttaa heitä havaitsemaan todelliset intressinsä ja tarpeensa. Sovittelija avustaa neuvotteluprosessia lähtökohtaisesti puuttumatta itse asiaan tai ohjaamatta asian lopputulosta sisällöllisesti.

Toinen sovittelun muoto on evaluatiivinen eli arvioiva sovittelu. Arvioivassa sovittelussa lähtökohtana ovat osapuolten lailliset oikeudet ja oikeusjärjestelmä. Tässä sovittelumenettelyssä pyritään yleensä sovittelijan sovintoehdotusten kautta lopputulokseen, joka vastaa voimassa olevaa aineellista lainsäädäntöä. Menettelyssä sovittelija on alan asiantuntija ja voi asiantuntemuksensa nojalla esittää osapuolille näkemyksensä muun muassa siitä, miten riita todennäköisesti päättyisi oikeusprosessissa. Direktiivin sovittelumenettelyä koskevan määritelmän mukaan evaluatiivinen sovittelu ei kuulu direktiivin soveltamisalaan.

Sovittelijalla tarkoitetaan direktiivissä kolmatta henkilöä, jota pyydetään hoitamaan sovittelua tehokkaasti, puolueettomasti ja asiantuntevasti riippumatta hänen ammatti- tai virkanimikkeestään kyseisessä jäsenvaltiossa tai siitä, miten hänet on tehtävään nimetty tai määrätty.

Kuten edellä todetaan, sovittelumenettelyn tulee olla jäsenNELTY. Muilta osin itse sovittelua ei ole direktiivissä säännELTY. Direktiivin 4 artiklan mukaan jäsenvaltioiden olisi kuitenkin sovittelun laadun varmistamiseksi rohkaistava sovittelijoita ja sovittelupalveluita tarjoavia organisaatioita itsesääntelytoimenpiteisiin sekä edistettävä sovittelijoiden perus- ja jatkokoulutusta.

Direktiivin 5 artiklan mukaan tuomioistuin, jossa asia on pantu vireille, voisi tarvittaessa kehottaa asianosaisia käyttämään sovittelua riidan ratkaisemiseksi sekä osallistumaan sovittelun käyttöä koskevaan tiedotustilaisuuteen, jos tällaisia tilaisuuksia järjestetään sanotussa jäsenvaltiossa. Direktiivi ei artiklan mukaan vaikuta kansalliseen lainsäädäntöön, jonka perusteella sovittelun käyttö on pakollista tai sovitteluun liittyy erilaisia kannustimia tai rangaistuksia joko ennen oikeuskäsittelyä tai sen aikana, ellei kyseinen lainsäädäntö estä riidan osapuolia turvautumasta tuomioistuinjärjestelmään.

Sovittelulla aikaansaatu sopimusten täytäntöönpanokelpoisuudesta säädetään direktiivin 6 artiklassa. Säännöksen mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että sovittelulla aikaansaatua kirjallinen sopimus voidaan sovittelun osapuolten pyynnöstä vahvistaa täytäntöönpanokelpoiseksi. Myös yksi riidan osapuolista voi pyytää sopimuksen täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistamista, jos toiset ovat nimenomaisesti suostuneet pyynnön esittämiseen.

Säännöksen tarkoituksena on sen varmistaminen, että sovittelu olisi täytäntöönpanokelpoisen ulosottoperusteen saamiseksi yhtä hyvä vaihtoehto kuin oikeudenkäynti. Näin ei olisi, jos sovittelulla aikaansaatu sopimusten noudattaminen olisi vapaaehtoista. Samalla sovittelumenettely kuitenkin perustuu riidan osapuolten vapaaehtoisuuteen. Tämän vuoksi sovinnon täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistaminen edellyttäisi kaikkien osapuolten myötävaikutusta.

Sovinto olisi mahdollista jättää vahvistamatta täytäntöönpanokelpoiseksi vain, jos se on sen jäsenvaltion lainsäädännön vastainen, jossa vahvistamista koskeva pyyntö esitetään, tai jos sanotun jäsenvaltion lainsäädäntö ei mahdollista sopimuksen täytäntöönpanoa.

Sovittelulla aikaansaatua sopimus ei läheskään aina vastaa aineellista lainsäädäntöä. On mahdollista sanoa, että sovittelussa tarkoituksena on ratkaista osapuolten välinen konflikti painottaen enemmän tarkoituksenmukaisuutta ja osapuolten intressejä kuin oikeutta. Sillä, että sovinto voidaan jättää vahvistamatta tilanteessa, jossa se on jäsenvaltion lainsäädännön vastainen, ei tarkoiteta sitä, että tullakseen vahvistettavaksi sopimuksen on oltava materiaalisesti oikea.

Suomessa oikeudenkäynnin aikana tehdyn sovinnon sallittavuudesta säädetään oikeudenkäymiskaaren 20 luvun 3 §:ssä. Säännöksen mukaan sovintoa ei saa vahvistaa, jos se on lain vastainen tai selvästi kohtuuton taikka jos se loukkaa sivullisen oikeutta. Lainvastaisina kiellettyjä määräyksiä ovat esimerkiksi sellaiset, jotka velvoittavat johonkin

laissa kiellettyyn toimintaan tai käskvät pidättymään jostakin laissa käsketystä toiminnasta. Sellainen sovinto, jota ei lain vastaisena voisi oikeudenkäymiskaaren 20 luvun 3 §:n nojalla vahvistaa, ei todennäköisesti olisi vahvistettavissa sovitteludirektiivin 6 artiklan 1 kohdan perusteella.

Direktiivin 6 artiklan 2 kohdassa säädetään vahvistamismenettelystä. Säännöksen mukaan sopimuksen sisältö voidaan vahvistaa täytäntöönpanokelpoiseksi tuomioistuimen tai jonkun muun toimivaltaisen viranomaisen tuomiolla, päätöksellä tai virallisella asiakirjalla. Toimivaltainen viranomainen, vahvistamiseen sovellettava menettely sekä vahvistamispäätöksen muoto on näin ollen jätetty jäsenvaltioiden harkintaan.

Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle ne tuomioistuintimet tai muut viranomaiset, joille hakemus sopimuksen vahvistamisesta tulisi tehdä. Direktiivin 10 artiklan mukaan komissio saattaa ilmoitetut tiedot yleisön saataville asianmukaisin tavoin.

Artiklan 4 kohdassa todetaan, ettei säännöksessä säädetä siitä, miten jäsenvaltiossa täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistettu sopimus tunnustetaan ja pannaan täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa. Vahvistetun sopimuksen rajat ylittävään tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon sovellettaisiin sitä koskevaa yhteisölainsäädäntöä tai kansallista lakia (ks. perustelukappale 20). Rajat ylittävästä tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta säädetään esimerkiksi neuvoston asetuksessa (EY) N:o 44/2001 tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla (Bryssel I asetus) sekä neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2201/2003 tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuusta koskevissa asioissa (Bryssel II a astus).

Bryssel I asetus sisältää säännöksen tuomioistuimessa tehdyn sovinnon täytäntöönpanosta (58 artikla). Säännös koskee kuitenkin vain oikeudenkäynnin aikana tehtyjä sovintoja. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että sellaiset sovinnot, jotka voidaan panna toisessa jäsenvaltiossa täytäntöön Bryssel I asetuksen nojalla, eivät kuulu sovitteludirektiivin soveltamisalaan. Tosin edellä sanottua rajoitusta on ehkä mahdollista kiertää nimeämällä vahvistetut sovinnot virallisiksi asiakirjoiksi. Viralliset asiakirjat voidaan panna toisessa jäsenvaltiossa täytäntöön Bryssel I asetuksen 57 artiklan perusteella. Bryssel I asetuksen 57 artiklan 2 kohta sisältää erityissäännöksen, jonka mukaan hallintoviranomaisen vahvistamia elatusvelvollisuutta koskevia sopimuksia pidetään 57 artiklassa tarkoitettuina virallisina asiakirjoina. Säännös mahdollistaa muun muassa Suomen sosiaaliviranomaisen vahvistaman elatusvelvollisuutta koskevan sopimuksen täytäntöönpanon toisessa jäsenvaltiossa.

Bryssel II a asetuksen 46 artiklassa säädetään asianosaisten välisistä sopimuksista. Artiklan mukaan sellainen asianosaisten välinen sopimus, joka kuuluu asetuksen soveltamisalaan, on tunnustettava ja pantava täytäntöön samoin edellytyksin kuin tuomiot. Säännöstä voidaan näin ollen soveltaa direktiivin sisältämien säännösten perusteella täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistettuihin, asetuksen soveltamisalaan kuuluviin sopimuksiin.

Direktiivi ei siis sisällä säännöksiä vahvistetun sopimuksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanemisesta toisessa jäsenvaltiossa. Jäsenvaltiossa täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistetun sopimuksen täytäntöönpano toisessa jäsenvaltiossa edellyttäisi, että se täytäntöönpanovaltiossa säädetyssä menettelyssä vahvistetaan siellä täytäntöönpanokelpoiseksi.

Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään todistamisvelvollisuuden rajoittamisesta. Artiklassa todetaan, että sovittelu on luottamuksellista. Luottamuksellisuuden varmistamiseksi jäsenvaltiot ovat velvoitetut huolehtimaan siitä, etteivät sovittelijat tai sovittelumenettelyyn osallistuvat henkilöt, esimerkiksi avustajat, asiantuntijat tai avustava henkilökunta, ole velvollisia todistamaan siviili- tai kauppa oikeudellisessa oikeudenkäynnissä tai välimiesmenettelyssä sovittelumenettelyssä esiin tulleista seikoista. Velvoite todistuskiellosta säätämistä ei ulotu rikosasioita koskeviin oikeudenkäynteihin. Artiklan mukaan sovittelun osapuolilla tulee myös olla oikeus sopia siitä, ettei sovittelun luottamuksellisuutta turvaavia todistuskieltosäännöksiä heidän tapauksessaan sovelleta.

Artiklan 1 kohdan a ja b alakohdissa säädetään eräistä poikkeustilanteista. Todistuskielto ei sitoisi sovittelijaa tai sovittelumenettelyyn osallistunutta muuta henkilöä, jos sovittelumenettelyssä esiin tulleiden seikkojen paljastaminen on tarpeen asianomaisen jäsenvaltion yleiseen järjestykseen liittyvistä pakottavaista syistä, erityisesti kun on tarpeen varmistaa lasten etujen suojaaminen tai estää henkilöiden ruumiillisen tai henkisen koskemattomuuden loukkaaminen. Sovittelulla aikaansaadun sopimuksen sisällön tuominen julki olisi myös sallittua tilanteessa, jossa se on tarpeen kyseisen sopimuksen toteuttamiseksi tai täytäntöönpanemiseksi.

Direktiivin 7 artiklan 2 kohdan mukaan 1 kohdan todistuskieltosäännökset ovat vähimmäiskielloja ja jäsenvaltiot voivat säätää tiukemmista toimenpiteistä sovittelun luottamuksellisuuden suojaamiseksi. Säännöksellä on tarkoitus mahdollistaa muun muassa asianosaisten vetoamiskielloista säätäminen.

Direktiivin 8 artiklassa säädetään sovittelumenettelyn vanhentumisajan keskeyttävästä vaikutuksesta. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden olisi turvattava se, ettei kanne- tai vanhentumisajan kulumisen umpeen sovittelun aikana estä sovittelun osapuolta sovittelun jälkeen käynnistämästä riita-asian oikeudenkäyntiä tai välimiesmenettelyä.

Direktiivin 8 artiklan 2 kohdan mukaan sanotun artiklan 1 kohta ei kuitenkaan vaikuttaisi jäsenvaltioita sitovien kansainvälisten sopimusten määrä- tai vanhentumisaikojen koskeviin määräyksiin. Tällaisia laajasti ratifioituja sopimuksia löytyy esimerkiksi kuljetusoikeuden alalla. Esimerkkeinä voidaan mainita Montrealissa 28 päivänä toukokuuta 1999 tehty yleissopimus eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämistä sekä Genevessä 19 päivänä toukokuuta 1956 tehty yleissopimus tavarankansainvälisessä tiekuljetuksessa käytettävästä rahtisopimuksesta (CMR-sopimus).

Direktiivin 9 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on edistettävä sitä, että yleisön saatavilla on tietoa siitä, miten sovittelijoihin ja sovittelupalveluja tarjoaviin organisaatioihin voidaan ottaa yhteyttä. Tällaista tietoa tulisi artiklan mukaan löytyä internetsivustoilta. Säännöksen täytäntöönpano ei edellytä lainsäädäntötoimenpiteitä.

Direktiivin 10 – 12 artiklassa säädetään komission tiedottamisesta, direktiivin uudelleentarkastelusta ja siitä, milloin direktiivi on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä. Direktiivi on kokonaisuudessaan pantava kansallisesti täytäntöön viimeistään 21 päivänä toukokuuta 2011. Jäsenvaltioiden direktiivin perusteella antamissa säädöksissä on viitattava direktiiviin, tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Direktiivin perusteella annetut keskeiset kansalliset säännökset on toimitettava kirjallisesti komissiolle.

2 Nykytila

2.1 Lailla säännelty sovittelu

Sovinnon edistäminen oikeudenkäynnissä

Riita-asian valmistelussa on oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 19 §:n 4 kohdan mukaan selvitettävä, onko asiassa edellytyksiä sovinnolle. Luvun 26 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuimen on asiassa, jossa sovinto on sallittu, pyrittävä saamaan asianosaiset sopimaan asia. Pykälän 2 momentin mukaan tuomioistuin voi katsoessaan sen aiheelliseksi, huomioon ottaen asianosaisten tahdon, asian laadun ja muut seikat, myös tehdä asianosaisille ehdotuksensa asian sovinnolliseksi ratkaisemiseksi.

Valmistelussa aikaansaatu sovinto voidaan oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 27 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla vahvistaa. Silloin se on täytäntöönpantavissa kuten lainvoimainen tuomio. Sovinnon vahvistamisesta vireillä olevassa oikeudenkäynnissä säädetään oikeudenkäymiskaaren 20 luvussa. Sovinto vahvistetaan asianosaisten pyynnöstä (OK 20 luvun 3 §:n 1 momentti). Tuomioistuin vahvistaa sovinnon kirjallisesti ja ratkaisusta on käytävä ilmi sovinnon kohteena oleva asia ja sovinnon sisältö (OK 20 luvun 3 §:n 2 momentti). Tuomioistuimen ratkaisuun sovinnon vahvistamista koskevassa asiassa saa hakea muutosta noudattaen, mitä muutoksen hakemisesta asianomaisen tuomioistuimen tuomioon säädetään (OK 20 luvun 5 §).

Sovinnon edistämisestä huolehtii asiaa käsittelevä tuomari osana valmistelua. Jos sovintoa ei synny, hän lähtökohtaisesti jatkaa asian käsittelyä tuomarina pääkäsittelyssä.

Tuomioistuinsovittelu

Laissa (663/2005) säädetään riita-asioiden sovittelusta yleisissä tuomioistuimissa. Lakia sovelletaan riita-asioihin ja riitaisiin hakemusasioihin. Sovitteluun ryhtymisen edellytyksenä on, että asia soveltuu soviteltavaksi ja sovittelu on muuten tarkoituksenmukaista osapuolten vaatimuksiin nähden. Asia voidaan ottaa tuomioistuimessa soviteltavaksi joko osapuolten hakemuksesta tai asiassa, joka on tuomioistuimessa oikeudenkäyntiasiana käsiteltävänä, asianosaisten tai asianosaisten pyynnöstä.

Sovittelun aloittamisesta päättää tuomioistuin. Sovittelijana toimii asiaa käsittelevän tuomioistuimen tuomari. Sovittelun toteutuksesta säädetään lain 6 §:ssä. Säännöksen mukaan sovittelu on toteutettava joutuisasti sekä tasapuolisuutta ja puolueettomuutta noudattaen. Laki sisältää myös muita sovittelumenettelyyn ja sovinnon aikaansaamiseen

liittyviä säännöksiä. Tuomioistuinsovittelu on ensisijaisesti fasilitatiivista. Sovittelijan ei pitäisi antaa oma-aloitteisesti sovintoehdotuksia, vaan ainoastaan osapuolten niin pyytessä. Tuomioistuinsovittelua koskeva laki kuitenkin mahdollistaa toissijaisesti myös sovintoehdotuksen tekemisen. Tällaisen ehdotuksen tulisi kuitenkin lähtökohtaisesti olla osapuolten sovittelumenettelyssä esiin tulleiden intressien ja tarpeiden mukainen, eikä perustua juridiseen arvioon menettelyssä esiin tulleista seikoista.

Osapuolten hyväksymä sovinto voidaan vahvistaa ratkaisuksi asiassa (8 §). Sovinnon vahvistamisesta ja sovinnosta on vastaavasti voimassa, mitä laissa säädetään sovinnosta oikeudenkäynnissä (ks. oikeudenkäymiskaaren 20 luku). Sovittelussa vahvistettava sovinto voi kuitenkin koskea myös muuta kuin osapuolten alkuperäisiä vaatimuksia. Vahvistetun sovinnon täytäntöönpanosta säädetään ulosottokaaren (705/2007) 2 luvun 12 §:ssä. Tuomioistuinsovittelussa vahvistetuista sovinnosta tulee välittömästi täytäntöönpanokelpoisia.

Sovittelun päättymisestä säädetään lain 9 §:ssä. Sovittelu päättyy, kun asiassa vahvistetaan sovinto tai osapuolet ilmoittavat sovittelijalle muuten sopineensa asian, osapuoli ilmoittaa sovittelijalle, että ei halua asiaa enää sovitteltavan, tai sovittelija päättää osapuolia kuultuaan, että sovittelun jatkaminen ei ole enää perusteltua.

Osapuoli saa käyttää sovittelussa avustajaa ja asiamiestä. Sovittelija voi kuitenkin määrätä osapuolet saapumaan sovitteluun henkilökohtaisesti.

Toisin kuin sovittelussa yleensä, tuomioistuinsovittelu on julkinen (12 §). Sovittelun, siinä käsiteltävien asiakirjojen ja sovinnon julkisuudesta on soveltuvin osin voimassa, mitä oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa (370/2007) säädetään. Yleisö ei kuitenkaan saa olla läsnä silloin, kun sovittelija neuvottelee vain toisen osapuolen kanssa. Osapuolen pyynnöstä myös jokin muu osa sovittelusta on toimitettava yleisön läsnä olematta, jos sovinnon saavuttaminen muutoin voisi vaarantua eikä luottamus sovittelun asianmukaisuuteen tai muu painava syy edellytä asian julkista käsittelyä.

Laissa säädetään vetoamiskiellosta (13 §). Osapuoli ei saa asian myöhemmässä käsittelyssä ilman vastapuolen suostumusta vedota siihen, mitä tämä on sovintoon pääsemiseksi esittänyt sovittelussa. Vastaava kielto sisältyy hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 7.2 kohtaan. Laki ei sisällä nimenomaisia säännöksiä sovittelijan nimeämisestä todistajaksi sovittelun jälkeisessä oikeudenkäynnissä. Koska sovittelussa esitettyyn ei saa 13 §:n mukaan vedota, sovittelijaa tai muuta sovittelussa läsnä ollutta henkilöä ei käytännössä kuitenkaan voida sanotuista seikoista kuulla todistajana.

Lain 14 §:n mukaan sovittelumenettelyn osapuoli vastaa itse sovittelusta hänelle aiheutuneista kustannuksista. Tästä seuraa myös, ettei osapuoli voi myöhemmässä tai jatkettussa oikeudenkäynnissä vaatia vastapuolelta korvausta hänelle sovittelusta aiheutuneista kustannuksista.

Lapsen asemaa ja oikeutta koskevista asioista voidaan lain mukaisesti sovitella niitä, jotka koskevat lapsen elatusta tai lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta. Sovinnon vahvistamista harkittaessa tuomioistuimen on otettava huomioon lapsen huollosta ja tapaamis-

oikeudesta annetun lain (361/1983) sekä lapsen elatuksesta annetun lain (704/1975) säännökset. Lapsen asemaa ja oikeutta koskevassa asiassa tehty sovinto rinnastetaan vastaavassa asiassa annettuun tuomioistuimen päätökseen tai tuomioon.

Perheasioiden sovittelu

Erityistä perheasioiden sovittelua koskevaa lainsäädäntöä on avioliittolaisissa (234/1929), lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevassa laissa (361/1983) sekä lapsen huollon ja tapaamisoikeuden täytäntöönpanosta annetussa laissa (619/1996).

Perheasioiden sovittelusta säädetään avioliittolain 5 luvussa. Sovittelu on pyynnöstä kaikkien perheenjäsenten käytettävissä silloin, kun perheessä esiintyy ristiriitatilanteita. Perheasioiden sovittelijat voivat antaa apua ja tukea myös silloin, kun lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen tai sopimuksen noudattamisessa ilmenee ristiriitoja. Sovittelussa pyritään aikaansaamaan yhteisymmärrys siitä, miten perheen ongelmat voitaisiin ratkaista. Sovittelijan tehtävänä on kiinnittää huomiota perheen alaikäisten lasten aseman turvaamiseen sekä avustaminen sopimusten tekemisessä ja muissa ristiriitojen ratkaisemisessa tarpeellisissa toimenpiteissä. Vaikka laissa mainitaankin avustaminen esimerkiksi sopimusten tekemisessä, perheasioiden sovittelussa on pääosin ky-symys osapuolien tunnesuhteisiin liittyvien ongelmien ratkaisemisesta.

Perheasioiden sovittelun järjestämisestä kunnassa huolehtii sosiaalilautakunta. Aluehallintovirasto voi lisäksi myöntää perheasioiden sovittelutoimintaa koskevan luvan yhteisölle, yhtymälle tai säätiölle, jonka harkitaan antavan perheasioiden sovittelua ammattitaitoisesti sekä henkilölle, joka on perehtynyt lastensuojelu- tai perheneuvontatyöhön taikka perheoikeuteen ja jolla on aikaisemman kokemuksen sekä henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella riittävät edellytykset toimia sovittelijana. Tällainen lupa myönnetään määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Lupa voidaan peruuttaa, jos tähän katsotaan olevan aihetta. Myöntäessään luvan aluehallintovirasto voi samalla antaa tarkempia määräyksiä toimialueesta ja tehtävistä sekä velvollisuudesta antaa lääninhallitukselle toiminnan valvontaa varten tarpeellisia tietoja. Esimerkiksi Uudellamaalla aluehallintoviraston myöntämiä sovittelulupia on lähes yksinomaan seurakuntien perheasiain neuvottelukeskuksilla.

Kuntien puolesta sovittelijoina toimivat joko kunnan sosiaalitoimistojen sosiaalityöntekijät tai perheneuvoloiden sosiaalityöntekijät ja psykologit. Huomattava määrä avioliittolain mukaisesta sovittelusta hoidetaan kuitenkin ostopalveluna lääninhallitukselta luvan saaneiden seurakuntien perheasioiden neuvottelukeskusten kautta (vuonna 2005 noin 42 %).

Avioliittolain perheasioiden sovittelu on luottamuksellista. Sovittelijan salassapitovelvollisuus on ankara. Avioliittolain 23 a §:n nojalla sovittelijaan sovellettane sosiaalihuollon asiakkaan asemaa ja oikeuksia koskevan (812/2000) lain vaitiolovelvollisuutta ja hyväksikäyttökieltoa koskevaa 15 §:ää sekä rangaistusvastuuta koskevaa 29 §:ää. Lisäksi sovittelijaan ei sovelleta mitä edellä mainitun lain 20 §:ssä säädetään velvollisuudesta antaa sosiaalihuollon viranomaiselle salassapidettäviä tietoja.

Vanhempien erotessa tai avoliiton päättyessä ratkaistavaksi tulevat lasten huoltoa ja elatusta koskevat kysymykset. Sanotut järjestelyt hoidetaan pääosin vanhempien välisellä sopimuksella, jonka sosiaalilautakunta vahvistaa. Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 8 §:n mukaan huoltoa ja tapaamisoikeutta koskeva sopimus vahvistetaan, jos se vastaa lapsen etua. Elatussopimuksen vahvistaminen edellyttää lapsen elatuksesta annetun lain 8 §:n mukaan, että sopimus turvaa lapselle riittävän elatuksen. Vaikka edellä sanotut lait eivät sisällä nimenomaisia säännöksiä sovittelusta, sosiaaliviranomaiset käytännössä auttavat vanhempia pääsemään sopimukseen näissä asioissa. Vahvistetut sopimukset pannaan täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio.

Käytännössä valtaosa, noin 90 % lapsen huoltoa, tapaamisoikeutta ja elatusta koskevista oikeudellisista järjestelyistä hoidetaan sosiaalilautakunnan vahvistamilla sopimuksilla. Tuomioistuintiehen turvaudutaan harvoin, lähinnä vanhempien välien ollessa erityisen tulehtuneita. Lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevassa asiassa on tuomioistuimen hankittava selvitys kunnan sosiaalilautakunnalta paitsi, jos on ilmeistä, ettei se ole asian ratkaisemisen kannalta tarpeellista. Selvityksessä ja asiaa koskevassa oikeudenkäynnissä sosiaalihuollon viranomainen saa ilmaista myös salassa pidettäviä tietoja siten kuin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 18 §:n 1 momentissa, 19 §:ssä sekä 27 §:n 2 – 4 momentissa säädetään. Sanotun lain 18 §:n 1 momentin mukaan sosiaalihuollon järjestäjä tai toteuttaja saa, jos se on välttämätöntä lapsen edun taikka erittäin tärkeän yleisen tai yksityisen edun vuoksi, antaa tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta asiakkaan tai tämän laillisen edustajan suostumuksesta riippumatta tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle asiassa, jossa sosiaalihuollon viranomaiselle on laissa säädetty oikeus tai velvollisuus panna asia vireille taikka osallistua vireillä olevan asian käsittelyyn tai toimeenpanoon antamalla lausunto tai selvitys taikka muulla vastaavalla tavalla. Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n 1 momentin 1 kohdan todistamiskieltoa koskevaa säännöstä ei siten sovelleta sosiaalihuollon viranomaiseen lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevassa oikeudenkäynnissä.

Lapsen huollon ja tapaamisoikeuden täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetään sovittelusta tilanteissa, joissa huoltoa tai tapaamista koskevaa päätöstä tai sopimusta ei ole noudatettu ja sitä haetaan täytäntöönpantavaksi. Vuonna 2008 käräjäoikeuksissa tuli vireille 349 täytäntöönpanohakemusta. Pääosa asioista koskee tapaamisoikeuden toteuttamista. Tuomioistuimen on täytäntöönpanoa koskevassa asiassa määrättävä sovittelija tai sovittelijat, joiden tehtävänä on edistää asianosaisten yhteistoimintaa lapsen hyvinvoinnin toteuttamiseksi päätöksen edellyttämällä tavalla (6 §). Täytäntöönpanosovittelua hoitaa kunnallinen sosiaalitoimi. Sovittelijaksi voidaan nimetä ainoastaan lasten ja perheiden kanssa tehtävään psykologiseen, psykiatriseen tai sosiaalityöhön taikka lastensuojeluun perehtynyt henkilö (9 §). Sovittelijan on toimitettava käräjäoikeudelle sovittelua koskeva kertomus (8 §). Osa asioista sovitaan täytäntöönpanosovittelun yhteydessä. Jollei sovittelu ole johtanut tulokseen, kertomuksessa on puolueettomasti ja totuudenmukaisesti tuotava esiin ne seikat, joilla saattaa olla merkitystä asian ratkaisemiseksi. Täytäntöönpanosovittelu ei näin ollen ole luottamuksellista. Sovittelijalle on laissa asetettu nimenomainen velvoite ottaa kertomukseen sellaiset salassapidettävätkin tiedot, joiden sovittelija arvioi olevan lapsen edun kannalta välttämättömiä tuomioistuimen ratkaistessa täytäntöönpanoasiaa. Muutoin sovittelijan ja muiden asiassa salassa pidettäviä tietoja saaneiden salassapitovelvoitteista on voimassa mitä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 14 – 19 §:ssä ja 27 §:ssä säädetään.

Rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelu

Lakia rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta (1015/2005) sovelletaan rikosasioiden, rikokseen perustuvien vahingonkorvausvaatimusten sekä vähäisten riita-asioiden sovitteluun.

Laissa säädetään sovittelutoiminnan hallinnollisesta organisoinnista ja valtion varoista suoritettavasta korvauksesta toiminnan kustannuksiin. Lisäksi laki sisältää muun muassa säännökset sovittelun edellytyksistä, sovittelussa käsiteltävistä asioista, menettelystä, sovittelun keskeyttämisestä, asiakirjojen julkisuudesta sekä sovittelijan todistamiskiellosta ja sovittelun osapuolen vetoamiskiellosta sovittelua seuranneessa oikeudenkäynnissä.

Sovittelutoiminnan yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Laissa säädetään toiminnan valtakunnallista ohjausta, seurantaa ja kehittämistä varten ministeriön yhteyteen asetetusta rikosasioiden sovittelun neuvottelukunnasta.

Aluehallintovirastot vastaavat palvelujen järjestämisestä siten, että niitä on saatavilla kaikkialla maassa. Palvelut tuotetaan pääsääntöisesti toimeksiantosopimusten perusteella. Aluehallintovirasto tekee sopimuksen kunnan taikka muun julkisen tai yksityisen palveluntuottajan kanssa. Jollei sopimusta jollakin alueella syntyisi, aluehallintovirasto tuottaa alueen palvelut palkkaamansa henkilöstön avulla tai muulla sopivaksi katsomallaan tavalla.

Sovittelupalvelujen tuottaja ylläpitää sovittelutoimistoa. Sovittelutehtäviä hoitavat pääsääntöisesti vapaaehtoistyöntekijät sovittelutoimistoon palkatun ammattihenkilöstön ohjauksen ja valvonnan alaisina. Sovittelijoille ei makseta palkkaa, mutta sovittelutoimisto korvaa heidän kulunsa.

Laissa sovittelulla tarkoitetaan rikosasioiden sovittelua. Rikosasioiden sovittelu määritellään lain 1 §:n 1 momentissa maksuttomaksi palveluksi, jossa rikoksen osapuolille järjestetään mahdollisuus puolueettoman sovittelijan välityksellä kohdata toisensa luottamuksellisesti, käsitellä rikoksesta sen uhrille aiheutuneita henkisiä ja aineellisia haittoja sekä pyrkiä omatoimisesti sopimaan toimenpiteistä niiden hyvittämiseksi. Tällainen toimenpide on yleensä aiheutetun vahingon korvaaminen. Rikosasioiden sovittelulla tarkoitetaan näin ollen sekä rikoksen että rikosperusteisen vahingonkorvausvaatimuksen sovittelua.

Sovittelu voidaan toteuttaa vain, jos rikoksen osapuolet suostuvat siihen sekä pystyvät ymmärtämään sovittelun ja siinä tehtävien ratkaisujen merkityksen. Osapuolella on oikeus milloin tahansa peruuttaa suostumuksensa, jolloin sovittelu on keskeytettävä. Sovittelu on keskeytettävä myös, jos on syytä epäillä, ettei suostumus ole vapaaehtoinen. Asian käsittely ja ratkaisu poliisi- tai syyttäjäviranomaisessa taikka tuomioistuimessa ei estä sovittelua.

Lain 3 §:n 1 momentin mukaan sovittelussa voidaan käsitellä rikoksia, joiden arvioidaan soveltuvan soviteltaviksi, kun otetaan huomioon rikoksen laatu ja tekotapa, rikoksesta epäillyn ja uhrin keskinäinen suhde sekä muut rikokseen liittyvät seikat kokonai-

suutena. Soviteltavaksi ei kuitenkaan saa ottaa alaikäiseen kohdistunutta rikosta, jos uhrilla rikoksen laadun tai ikänsä vuoksi on erityinen suojan tarve. Jos rikosta ei voida sovittaa, myöskään siitä aiheutuneen vahingon korvaamista koskevaa asiaa ei saa ottaa soviteltavaksi.

Lain mukaan sovittelussa voidaan käsitellä rikosasioiden lisäksi myös sellaisia riita-asioita, joissa ainakin yksi osapuoli on luonnollinen henkilö. Muu kuin rikokseen perustuva vahingonkorvausvaatimusta koskeva riita-asia voidaan kuitenkin ottaa soviteltavaksi vain, jos riita, sen kohde ja asiassa esitetyt vaatimukset huomioon ottaen, on vähäinen (1 §:n 2 mom.) ja riita-asian käsittelemistä rikosasioiden sovittelussa voidaan pitää tarkoituksenmukaisena (3 §:n 2 mom.).

Laissa sovittelijalla tarkoitetaan sovittelijan tehtävään koulutettua henkilöä, joka hoitaa yksittäisiä sovittelutehtäviä sovittelutoimiston ohjauksen ja valvonnan alaisena (4 §:n 2 kohta).

Sovittelualoite tehdään sovittelutoimistolle. Sovittelua koskevan aloitteen voi tehdä rikoksesta epäilty, rikoksen uhri, poliisi- tai syyttäjäviranomainen taikka muu viranomainen. Rikoksesta epäillyn tai rikoksen uhrin ollessa alaikäinen myös hänen huoltajallaan tai muulla laillisella edustajallaan on oikeus tehdä aloite sovitteluun ryhtymisestä (13 §:n 1 mom.). Sovittelualoitteen tekemisestä riita-asiassa ei laissa erikseen säädetä. Lie-nee kuitenkin selvää, että riita-asiassa aloitteen voi tehdä riidan osapuoli.

Sovittelutoimisto selvittää sovittelun edellytykset asiassa ja päättää sovittelun aloittamisesta (15 §). Sovittelutoimiston ja sovittelijan tehtävistä sovittelussa säädetään lain 16 ja 17 §:ssä. Sovittelutoimiston tehtäviin kuuluu muun muassa nimetä asiaan sellainen sovittelija, joka soveltuu tehtävään kokemuksensa ja henkilökohtaisten ominaisuuksiensa puolesta eikä ole esteellinen hallintolaissa (434/2003) tarkoitetulla tavalla (16 §:n 1 kohta). Sovittelijan taas tulee järjestää sovittelutapaamiset, sovittaa puolueettomasti ja kaikkia osapuolia kunnioittaen, auttaa osapuolia löytämään keskenään heitä tyydyttävät ratkaisut rikoksesta sen uhrille aiheutuneiden henkisten ja aineellisten haittojen hyvittämisiksi, antaa osapuolille tietoa saatavissa olevasta oikeusavusta ja muista palveluista, laatia sovittelussa syntyneestä osapuolten välisestä sopimuksesta asiakirja ja varmentaa se allekirjoituksellaan sekä sovittelun päätyttyä toimittaa sovittelutoimistolle selostus sovittelusta (17 §). Sovittelutapaamiset voidaan toteuttaa myös hyödyntäen sähköisiä viestimiä.

Sovittelun luottamuksellisuudesta säädetään lain 18 ja 21 §:ssä. Sovittelu on luottamuksellista ja toimitetaan yleisön läsnä olematta. Osapuolten tulee osallistua sovitteluun henkilökohtaisesti, mutta avustajaa tai tukihenkilöä saa käyttää, jollei se vaaranna sovittelun häiriötöntä kulkua.

Asiakirjojen julkisuuteen sekä sovittelutoimiston henkilöstön tai muun sovitteluasioiden käsittelyyn osallistuvan henkilön vaitiolovelvollisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään (20 §:n 1 momentti).

Laki sisältää vetoamiskiellon. Sovittelun osapuoli ei saa asian myöhemmässä käsittelyssä ilman vastapuolen suostumusta vedota siihen, mitä tämä on sovintoon pääsemiseksi esittänyt sovittelussa (21 §:n 2 momentti). Vetoamiskielto ei koske tehtyä sopimusta.

Sovittelijaa koskee nimenomainen todistuskielto. Hän ei saa todistaa myöhemmässä rikos- tai riita-asian oikeudenkäynnissä taikka esitutkinnassa siitä, mitä on tehtävässään saanut tietää sovittelavasta asiasta, jolleivät erityisen tärkeät syyt toisin vaadi (21 §:n 1 momentti).

Sovittelumenettelystä osapuolille aiheutuneiden kulujen korvaamisesta ei laissa säädetä. Tällöin lähtökohta on, että jokainen vastaa omista kuluistaan. Koska sovittelusta aiheutuneet kustannukset eivät ole oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuja oikeudenkäyntikuluja, sovitteluun osallistuneella ei myöskään ole oikeudenkäymiskaaren kulusäännöksiin perustuvaa velvollisuutta korvata vastapuolelleen sovittelusta aiheutuneita kuluja myöhemmässä oikeudenkäynnissä.

Rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetussa laissa ei säädetä sovittelulla aikaansaatujen sopimusten täytäntöönpanosta. Sovintosopimus onkin tavanomainen osapuolten välinen yksityisoikeudellinen sitoumus ja sen täytäntöönpano oikeudellisin keinoin edellyttää tuomioistuimen päätöstä. Jos vahingonkorvauksen maksamisesta tehtyä sopimusta ei noudateta, sopimuspuolen on ulosottoperusteen saamiseksi nostettava käräjäoikeudessa riita-asiain menettelyssä kanne, jossa vaaditaan, että tuomioistuin tehdyn sopimuksen perusteella velvoittaisi vastaaja maksamaan kantajalle sopimuksen mukaisen korvaussumman. Kysymys ei näin ollen ole sovinnon vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi, vaan tavanomaisesta saamista koskevasta riita-asiasta. Riita-asiaa ratkaistaessa tuomioistuin voi näin ollen esimerkiksi vahingonkorvauksiin sovellettavan aineellisen lainsäädännön nojalla kohtuullistaa tehtyä sopimusta.

Rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetussa laissa tarkoitetun sovittelun aloittaminen ei ole velan vanhentumista koskevan lain 11 §:n 1 momentissa tarkoitettu oikeudellinen katkaisutoimi.

2.2 Muita sovittelumenettelyjä

Suomen Asianajajaliiton sovintomenettely

Suomen Asianajajaliitto on vuonna 1998 ottanut käyttöön erityisiin sääntöihin perustuvan sovintomenettelyn. Se on tarkoitettu käytettäväksi erityisesti silloin, kun asianosaisen ja heidän edustajiensa kahdenkeskiset neuvottelut epäonnistuvat, mutta asiaa ei haluta vielä saattaa tuomioistuinkäsittelyyn. Menettely alkaa niin, että asianosaiset ilmoittavat asianajajaliiton sovintomenettelylautakunnalle, että he haluavat saattaa riitakysymyksensä sovintomenettelyyn. He voivat kääntyä myös suoraan sovittelijaksi nimeänsä asianajajan puoleen. Sovittelijana toimii asianajajaliiton jäsen, joka on saanut koulutuksen tehtävään ja merkitty sovintomenettelylautakunnan pitämään luetteloon.

Sovintomenettelyn käynnistäminen ei estä asianosaisia saattamasta riitakysymystä tuomioistuimen tai välimiesoikeuden ratkaistavaksi sovintomenettelyn aikana, ellei toisin ole sovittu.

Varsinaisesta menettelystä ei ole yksityiskohtaisia sääntöjä, vaan siitä päättää sovittelija asianosaisten kanssa neuvoteltuaan. Asianosaisilla on velvollisuus myötävaikuttaa menettelyn onnistumiseen.

Sovittelijan tulee pyrkiä edistämään tehokkaasti ja joutuisasti riitakysymyksen sovinnollista ratkaisua. Pääsääntöinen tavoite on tukea osapuolten omatoimista pyrkimystä päästä sovintoon asiassa. Sovittelija voi myös asianosaisten suostumuksella arvioida riitakysymyksen todennäköistä ratkaisua tai tehdä asianosaisille sovintoesityksen. Asianosaisten suostumuksella sovittelija voi ottaa itselleen avustajan, hankkia asiassa selvitystä tai kuulla asiantuntijaa tai muutakin henkilöä.

Sovintomenettely on luottamuksellista ja ei-julkista. Sovittelijaa sitoo asianajajan vaitiolovelvollisuus. Asianosaiset sitoutuvat luottamuksellisuuteen eivätkä voi vedota sovintomenettelyn ulkopuolella mihinkään sovinnon aikaansaamiseksi tehtyyn ehdotukseen, toisen asianosaisten myöntämiseen tai sovittelijan kannanottoon. Asianosaiset sitoutuvat myös olemaan nimeämättä sovittelijaa todistajaksi riitakysymykseen liittyvässä asiassa. Onnistunut sovintomenettely päättyy asianosaisten tekemään sovintosopimukseen.

Sovintomenettelyn aikana sovittelijan tulee selvittää asianosaisille palkkionsa määräytymisperusteet. Ellei toisin sovita, molemmat asianosaiset vastaavat omista sovintomenettelykustannuksistaan ja puoliksi sovittelijan palkkiosta ja muista kuluista.

Monet asianajajat ovat saaneet peruskoulutuksen sovittelijoiksi, heistä osa on saanut myös jatkokoulutuksen asiassa.

Keskuskauppakamarin tarjoama sovittelupalvelu

Keskuskauppakamarin välityslautakunta hallinnoi sääntöjensä mukaisia välimiesmenettelyitä ja nimeää välimiehiä. Lautakunnan sääntöjä on muutettu vuonna 2004 siten, että lautakunta voi nimetä myös sovittelijoita: lautakunnan sääntöjen 1 §:n mukaan välityslautakunta voi nimetä puolueettomia henkilöitä sovitteluun elinkeinoelämässä syntyneitä erimielisyyksiä, milloin asianosaiset ovat näin sopineet. Sovittelijan nimeämisessä noudatetaan soveltuvin osin välityslautakunnan sääntöjen III luvun määräyksiä.

Keskuskauppakamarin välityslautakunnalla ei ole sovittelusääntöjä.

Keskuskauppakamarin välityslautakunta saa vuosittain noin 60 välimiehen nimeämistä koskevaa hakemusta. Sen sijaan sovittelijan nimeämistä koskevat pyynnöt ovat harvinaisia. Lautakunta on nimennyt sovittelijan vain yhden kerran.

Läheisneuvonpito

Läheisneuvonpito on sovittelutyypinen menetelmä, jossa vahvistetaan lastensuojelun asiakkaan ja hänen lähipiirinsä asemaa ja voimavaroja oman asiansa selvittämisessä ja ratkaisemisessa. Menetelmää on kokeiltu, kehitelty ja tutkittu kaikissa pohjoismaissa vuodesta 1995 alkaen.

Läheisneuvonpidon järjestämiseen pyydetään ulkopuolinen koollekutsuja. Koollekutsuja kartoittaa lapsen ja perheen verkoston, valmentaa sitä tulevaan neuvonpitoon sekä kutsuu neuvonpidon koolle yhteistyössä perheen kanssa.

Läheisneuvonpito tarjoaa paikan, jossa lapsen asiassa tärkeät ihmiset ja tahot voivat kohdata ja vaihtaa tietoja. Se tarjoaa paikan, jossa erilaisen tiedon on mahdollista tulla esiin ja jossa voidaan tuottaa ns. toista tietoa. Siinä asiantuntijat ja auttajatahot tuovat avoimesti yhteiseen pöytään omat tietonsa ja huolensa. Lapsen pitkään tunteneet läheiset kuuntelevat asiantuntijoiden käsityksiä ja saavat hekin aineksia tarkistaa ja luoda omaa käsitystään lapsen tilanteesta sekä mahdollisuuksista löytää siihen ratkaisuja. Tiedon prosessointi voi tuottaa luovia ja lapsen arkeen sopivia ratkaisuja, joita yksin viranomaisvoimin ja -tiedoin ei olisi mahdollista löytää.

Läheisneuvonpidossa lapsi ja vanhemmat laativat läheistensä kanssa konkreettisen suunnitelman, jonka he esittelevät sosiaalityöntekijälle hyväksyttäväksi. Tarkoitus on löytää sellaisia uusia ratkaisuja arkeen, jotka ovat lapselle riittävän turvallisia, sekä löytää läheisverkoston ja auttajatahojen väliltä lapsen ja perheentilannetta parantavia tukia ja voimavarayhdistelmiä. Läheisneuvonpito perustuu vapaaehtoisuuteen.

Koulu- ja vertaissovittelu

Koulu- eli vertaissovittelun kokeilu aloitettiin Suomen Punaisen Ristin ohjauksessa vuonna 2000 Helsingin kouluissa. Toimintaa on sittemmin jatkettu opetusministeriön ja raha-automaattiyhdistyksen avustuksella. Menettelyssä vertaissovitteluun koulutetut oppilaat sovittelevat oppilaiden välisiä ristiriitoja kuten koulukiusaamista. Toiminnalla on aina koulussa aikuisten tuki. Hankkeen tarkoituksena on laajentaa vertaissovittelu koko maan kouluihin.

Työyhteisösovittelu

Työyhteisösovittelu on tapa poistaa ihmisten välisiä työyhteisöissä ilmeneviä ristiriitoja. Sovittelu kannustaa esimiehiä ja työyhteisöjen jäseniä avoimeen ristiriitojen kohtaamiseen ja käsittelyyn. Menetelmä on kehitetty työyhteisöjen kehittämistä varten perustuen ongelmien avoimeen kohtaamiseen ja käsittelyyn ja siinä sovelletaan samoja periaatteita kuin kaikissa muissakin ulkopuolisen sovittelijan käyttöön perustuvissa järjestelmissä. Menetelmä tarjoaa työyhteisöille rakentavasti ja turvallisesti, mutta myös käytännön läheisesti etenevän ongelmanratkaisumenetelmän.

Yksi tai kaksi sovittelijaa tutustuu ongelmaan ja haastattelee erikseen kaikki osapuolet. Menettelyssä on pyrittävä luomaan luottamuksellinen ilmapiiri. Osapuolet kertovat asian taustat ja ongelman syyt oman näkemyksensä mukaan. He kertovat oman tarinansa tapahtumien kulusta. Sovittelijan tehtävänä ei ole tutkia, kuulustella tai määrittää ehdotonta totuutta tapahtumien kullekin. Osapuolten omat tarinat muodostavat lähtökohdan sovittelulle, vaikka ne olisivatkin erilaisia sisällöltään.

Sovittelu on vapaaehtoista. Sovittelussa pääidea on, että osapuolet löytävät itse ratkaisun vallitsevaan ongelmaan. Sovittelijoiden tehtävänä on ohjata prosessia tämän tavoitteen suuntaisesti. Myös tunteiden osoittaminen sallitaan ja se on erittäin tarpeellista,

jotta sovittelu onnistuu. Jos yhteinen näkemys ongelman ratkaisemiseksi löytyy, siitä laaditaan kirjallinen sopimus, joka yhteisesti allekirjoitetaan.

2.3 Sovitteludirektiiviin liittyvä lainsäädäntö

Todistelukiellosta oikeudenkäynnissä

Todistaminen oikeudenkäynnissä on velvollisuus, josta ei voi vapaasti kieltäytyä. Todistamisvelvollisuus ei kuitenkaan ole poikkeukseton. Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:ssä säädetään todistuskielloista. Säännöksen mukaan todistaa ei saa muun muassa virkamies tai julkista tehtävää tai asiaa toimittamaan valittu tai määrätty siitä, mitä hänen tässä toimessaan on salassa pidettävä, lääkäri, apteekkari tai kätilö tahi heidän apulaisensa siitä, mitä he asemansa perusteella ovat saaneet tietää ja mitä asian laadun vuoksi on salassa pidettävä, ellei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, todistamiseen suostu taikka asiamies tai oikeudenkäyntiavustaja siitä, mitä päämies on hänelle asian ajamista varten uskonut, ellei päämies todistamiseen suostu. Sairaanhoidon henkilökuntaan kuuluva tai muu kuin syytetyn oikeudenkäyntiavustaja voidaan kuitenkin velvoittaa todistamaan asiassa, jossa virallinen syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, mistä saattaa seurata vankeutta kuusi vuotta tai ankarampi rangaistus.

Tuomari voidaan oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 19 §:n mukaan nimetä todistajaksi. Hänen tulee tällöin harkita tuomarivalallaan, tietääkö hän jotakin asiaan vaikuttavaa. Jos hän havaitsee niin olevan, häntä voidaan kuulustella todistajana.

Todistelua oikeudenkäynnissä koskeva oikeudenkäymiskaaren 17 luku ei sisällä yleistä säännöstä erilaisissa sovittelumenettelyissä sovittelijoina toimivien henkilöiden vaitiolo-oikeudesta tai –velvollisuudesta. Myöskään tuomioistuinsovittelusta säädettyssä laissa ei säädetä sovittelijan vaitiolovelvollisuudesta. Tuomioistuinsovittelua johtaneeseen tuomariin sovelletaan näin ollen edellä mainittua oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 19 §:ää.

Säännös sovittelijan todistuskiellosta sisältyy kuitenkin rikosasioiden ja eräiden riitaasioiden sovittelua koskevaan lakiin. Lain 21 §:n 1 momentin mukaan siinä tarkoitettu sovittelija ei saa todistaa siitä, mitä hän tehtävässään on saanut tietää, jolleivät erittäin tärkeät syyt vaadi, että sovittelijaa kuulustellaan siitä. Pykälän 2 momentissa säädetään sovittelun osapuolen vetoamiskiellosta. Säännöksen mukaan osapuoli ei saa myöhemmässä käsittelyssä ilman vastapuolen suostumusta vedota siihen, mitä tämä on sovintoon pääsemiseksi esittänyt sovittelussa.

Myös tuomioistuinsovittelua koskevan lain 13 §:ssä säädetään, ettei sovittelumenettelyn osapuoli saa ilman vastapuolen suostumusta vedota siihen, mitä tämä on sovintoon pääsemiseksi esittänyt sovittelussa.

Perheoikeuden alaan kuuluvien sovittelumenettelyjen luottamuksellisuutta koskevia seikkoja on selostettu edellä 2.1 jakson perheasioiden sovittelua koskevassa osiossa. Kunnan virkamies ei esimerkiksi saa todistaa siitä, mitä hänen perheasiain sovittelua koskevan lainsäädännön nojalla on pidettävä salassa.

Vanhentumiseen liittyvä lainsäädäntö

Velan vanhentumisesta säädetään velan vanhentumisesta annetussa laissa (2003/728). Yleinen vanhentumisaika on lain 4 §:n mukaan kolme vuotta. Muun muassa vahingonkorvausvaatimuksen vanhentumisaika on kuitenkin kymmenen vuotta (7 §:n 2 momentti). Rikoksesta johtuva velka ei vanhene niin kauan kuin rikosasiassa voidaan nostaa syyte tai rikosasian käsittely on tuomioistuimessa vireillä.

Vanhentumislaissa säädetään myös vanhentumisen katkaisemista. Vanhentumisen katkaiseminen tarkoittaa, että velka ei vanhennu, jos katkaisuun johtava toimi tehdään ennen säädetyn vanhentumisajan umpeutumista. Katkaisukeinot jakautuvat vapaamuotoisiin ja oikeudellisiin. Vapaamuotoinen katkaisutoimi on esimerkiksi se, kun velkoja vaatii velalliselta suoritusta tai muutoin muistuttaa velallista velasta. Oikeudellisista katkaisutoimista eli viralliskatkaisusta säädetään vanhentumislain 11 §:ssä.

Oikeudellisesta katkaisutoimesta seuraa, että velan vanhentuminen keskeytyy kulloinkin kysymyksessä olevan menettelyn ajaksi ja katkeaa sinä päivänä, jona asian käsittely päättyy. Viralliskatkaisusta tyypillisin on kanteen vireillepano tuomioistuimessa. Muita oikeudellisia katkaisutoimia ovat saatavaa koskevan muun vaatimuksen esittäminen tuomioistuimessa, konkurssivalvonta, saatavan ilmoittaminen ulosottoon taikka yksityishenkilön velkajärjestely- tai yrityksen saneerausmenettelyssä. Myös saatavaa koskevan vaatimuksen esittäminen kuluttajariitalautakunnassa tai muussa toimielimessä, josta säädetään laissa tai sellaisessa menettelyssä, jossa voidaan antaa asianosaisia sitova ratkaisu tai ratkaisusuositus, on oikeudellinen katkaisutoimi.

Asian saattaminen käsiteltäväksi muussa toimielimessä, josta ei säädetä laissa tai sellaisessa menettelyssä, jossa ei voida antaa ratkaisua tai ratkaisusuositusta, ei Suomessa katkaise oikeudellisin toimin katkaistavia vanhentumisaikoja. Esimerkiksi tuomioistuinsovittelu ei ole oikeudellinen katkaisutoimi. Tuomioistuinsovittelua koskevan lain esitöissä (HE 114/2004 vp s. 30) todetaan, ettei pyyntö asian sovittamisesta vaikuta kanteen nostamiselle säädettyjen tai kanteella katkaistavien määräaikojen kulumiseen. Tämä johtuu lain perustelujen mukaan siitä, ettei tuomioistuimessa soviteltavaa riitaa tarvitse tuomioistuimelle osoitetussa sovittelupyynnössä yksilöidä ja perustella haastehakemusta vastaavalla tarkkuudella. Muun kuin tuomioistuinsovittelun aloittaminen ei myöskään saa aikaan oikeudellista katkaisuvaikutusta. Direktiivin voimaansaattaminen edellyttää tämän vuoksi muutoksia vanhentumista ja sen katkaisemista koskevaan lainsäädäntöön.

Viralliskatkaisun tekemistä edellyttävää lainsäädäntöä on muun muassa kilpailunrajoituksista annetun lain (480/1992) 18 a §:ssä, tuotevastuulain (694/1990) 9 §:ssä, shekillain (244/1932) 52 – 53 §:ssä sekä vekselilain (242/1932) 71 §:ssä. Erityisistä kanneajoista on säännöksiä muun muassa tiekuljetussopimuslain (345/1979) 41 §:ssä ja merilain (674/1994) 19 luvun 1 §:ssä. Osa säännöksistä perustuu kansainvälisiin yleissopimuksiin, esimerkiksi merilain meripelastussaatavan vanhentumista koskeva säännös perustuu vuonna 1989 tehtyyn kansainväliseen meripelastusyleissopimukseen sekä sanottua yleissopimusta edeltävään vuonna 1910 tehtyyn kansainväliseen sopimukseen erinäisten meriapua ja meripelastusta koskevien määräysten yhdenmukaistuttamisesta.

Direktiivin säännös sovittelun vaikutuksesta määrä- ja vanhentumisaikoihin ei vaikuta kansainvälisiin sopimuksiin perustuvien säännösten soveltamiseen.

Tuomioistuimessa tehdyn sovinnon vahvistaminen

Kuten edellä lailla säänneltyä sovittelua koskevassa 2.1 jaksossa todetaan, voidaan oikeudenkäynnin puitteissa sekä tuomioistuinsovittelussa tehty sovinto vahvistaa siten, että se on täytäntöönpanokelpoinen kuten lainvoimainen tuomio. Sovinnon vahvistamisesta säädetään oikeudenkäymiskaaren 20 luvussa.

Tuomioistuimessa tehty sovinto vahvistetaan asianosaisten yhteisestä pyynnöstä (OK 20 luvun 3 §:n 1 momentti). Sovintoa ei saa vahvistaa, jos se on lain vastainen tai selvästi kohtuuton taikka jos se loukkaa sivullisen oikeutta. Säännöksen esitöissä (HE 114/2004 vp) todetaan, että lainvastaisina kiellettyjä määräyksiä ovat sellaiset, jotka velvoittavat johonkin laissa kiellettyyn toimintaan tai käskevät pidättymään jostakin laissa käskettyä toiminnasta. Yleensä kysymys on toiminnasta tai laiminlyönnistä, joka samalla täyttää jonkin rikoksen tunnusmerkistön.

Tuomioistuin vahvistaa sovinnon kirjallisesti. Sovinnosta on käytävä ilmi sovinnon kohteena oleva asia ja sovinnon sisältö (OK 20 luvun 3 §:n 2 momentti).

Tuomioistuimen ratkaisuun sovinnon vahvistamista koskevassa asiassa saa hakea muutosta noudattaen, mitä muutoksen hakemisesta asianomaisen tuomioistuimen tuomioon säädetään (OK 20 luvun 5 §). Muutoksenhaku ei voi kohdistua sovintosopimuksen sisältöön, vaan sovinnon vahvistamista tai vahvistamatta jättämistä koskevaan tuomioistuimen päätökseen. Muutosta voidaan siten hakea siihen ratkaisuun, jolla asian käsittely tuomioistuimessa päättyy. Muutoksenhakuperuste voisi esimerkiksi olla se, että sovinto on vahvistettu, vaikka se on ollut lain vastainen tai kohtuuton.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Yleistä

Esityksen tarkoituksena on panna kansallisesti täytäntöön tietyistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla annettu direktiivi. Direktiivin säännökset sovittelussa tehdyn sopimuksen vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi, sovittelun luottamuksellisuudesta ja sovittelun vaikutuksista kanne- ja vanhentumisaikoihin edellyttävät lainsäädäntötoimenpiteitä.

Direktiiviä sovelletaan vain rajat ylittäviin riitoihin. Yksi vaihtoehto olisi, että direktiivin täytäntöön panemiseksi tarvittavan lainsäädännön soveltamisala rajoitettaisiin direktiivin soveltamisalan mukaan.

Tämä tarkoittaisi muun muassa sitä, että lakiin otettaisiin säännökset, jotka mahdollistaisivat, että Suomessa tai toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehty sovinto, joka koskisi rajat ylittävää riitaa, voitaisiin vahvistaa täytäntöönpanokelpoiseksi. Jos taas riita-asialla ei olisi liittymää toiseen jäsenvaltioon, sovintoa ei olisi mahdollista vahvistaa täytäntöönpanokelpoiseksi. Näin

olisi, vaikka sama sovinto olisi vahvistettavissa täytäntöönpanokelpoiseksi, jos kysymyksessä oleva riita olisi ollut rajat ylittävä.

Direktiivin perusteluissa todetaan, ettei direktiivi estä jäsenvaltioita soveltamasta sen säännöksiä myös kansallisiin sovittelumenettelyihin. Toinen vaihtoehto olisi näin ollen, että direktiivin täytäntöön panemiseksi tarvittavaa lainsäädäntöä sovellettaisiin myös sovitteluun, jossa ei ole liittyviä muihin jäsenvaltioihin.

Jos säädettävä laki rajoitettaisiin direktiivin soveltamisalan mukaan, lakia sovellettaisiin vain harvoissa tapauksissa. Tämä olisi ristiriidassa direktiivin yleisen tavoitteen kanssa edistää sovittelun käyttöä jäsenvaltioissa. Perustuslakinäkökulmasta katsoen riita-asian osapuolten välinen tasa-arvo ei myöskään toteutuisi parhaalla mahdollisella tavalla, jos vain rajat ylittäviä riitoja koskevat sovinnot olisi vahvistettavissa täytäntöönpanokelpoiseksi. Järjestelmän ulkopuolelle rajautuisi tällöin enemmistö sovittelussa tehdyistä sovinnosta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa. Lakia sovellettaisiin sekä rajat ylittäviin riita-asioihin että asioihin, joissa ei ole liittyviä muihin jäsenvaltioihin.

Laki korvaisi voimassa olevan lain riita-asioiden sovittelusta yleisissä tuomioistuimissa. Niin sanottua tuomioistuinsovittelua koskevat säännökset otettaisiin eräitä tarkistusehdotuksia lukuun ottamatta pääosin muuttamattomina uuteen lakiin.

Laissa säädettäisiin sekä tuomioistuinsovittelusta että tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi. Viimeksi mainitun sovinnon täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistaisi ehdotuksen mukaan käräjäoikeus. Ehdotettua lakia sovellettaisiin näin ollen vain yleisissä tuomioistuimissa. Laki ei sisältäisi säännöksiä, jotka olisivat tarkoitetut suoraan noudatettaviksi tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi oikeudenkäymiskaaren todistamiskieltoa koskevaa säännöstä koskemaan myös sovittelijoita. Näin saatettaisiin kansallisesti voimaan direktiivin sovittelun luottamuksellisuutta koskeva säännös.

Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi velan vanhentumisesta annettua lakia siten, että saataava koskevan riita-asian käsitteleminen tuomioistuinsovittelussa tai sellaisessa sovittelumenettelyssä, jossa tehty sovinto olisi mahdollinen vahvistaa käräjäoikeudessa täytäntöönpanokelpoiseksi, olisi oikeudellinen katkaisutoimi.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Lain soveltamisala

Voimassa oleva laki riita-asioiden sovittelusta yleisissä tuomioistuimissa koskee nimikkeensä mukaisesti vain tuomioistuimissa toteutettua sovittelua eli tuomioistuinsovittelua. Esityksessä ehdotetaan, että samassa laissa säädettäisiin sekä tuomioistuinsovittelusta että tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisesta

täytäntöönpanokelpoiseksi. Soveltamisalan laajentamisen myötä lain nimike tarkistettaisiin vastaamaan sen uutta sisältöä. Lakiteknisistä syistä muutos toteutettaisiin korvaamalla voimassa oleva laki uudella lailla. Nykyisen lain säännökset siirrettäisiin pääosin muuttamattomina uuden lain 2 lukuun.

Ehdotuksen mukaan käräjäoikeus voisi hakemuksesta vahvistaa tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon täytäntöönpanokelpoiseksi. Lakia sovellettaisiin Suomessa sovitellussa riita-asiassa tehdyn sovinnon vahvistamiseen siitä riippumatta, onko soviteltava riita-asia ollut luonteeltaan kansainvälinen vai ei. Säännöksiä sovellettaisiin myös muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tai tuomioistuinsovitteluun rinnastuvassa menettelyssä tehtyyn sovintoon. Koska sovinnon vahvistamista koskevilla säännöksillä pantaisiin kansallisesti täytäntöön sovitteludirektiivin 6 artikla, säännöksiä ei kuitenkaan sovellettaisi Tanskassa tehtyyn sovintoon tai muussa jäsenvaltiossa tehtyyn sovintoon, joka ei koske sovitteludirektiivissä määriteltyä rajat ylittävää riitaa.

Tuomioistuinsovittelu

Voimassa olevan lain säännökset sovittelusta yleisessä tuomioistuimessa esitetään siirrettäviksi eräitä tarkistusehdotuksia lukuun ottamatta muuttamattomina uuteen lakiin. Sekaannuksen välttämiseksi sovittelu yleisessä tuomioistuimessa nimettäisiin uudessa laissa tuomioistuinsovitteluksi.

Nykyiset säännökset esitetään otettavaksi omaan tuomioistuinsovitteluun koskevaan lukuun. Voimassa olevan lain lukujako esitetään poistattavaksi.

Sovittelukäsitteen muuttamisen lisäksi esityksessä esitetään tehtäväksi vähäisiä tarkistuksia tuomioistuinsovittelun aloittamista ja sovinnon aikaansaamista koskeviin säännöksiin. Lisäksi sovittelun luottamuksellisuutta koskevaa säännöstä esitetään muutettavaksi.

Tuomioistuinsovittelun luottamuksellisuutta koskevan säännöksen muuttaminen perustuisi osin direktiivin voimaansaattamiseen. Muiden tuomioistuinsovittelua koskevien muutosehdotusten tavoitteena on selkeyttää eräitä säännöksiä ja parantaa nykyisen lain käytännön toimivuutta.

Esityksen mukaan tuomioistuinsovittelua pyydetäessä olisi mahdollista ehdottaa tuomioistuimen tietyn tuomarin määräämistä sovittelijaksi. Tämä on käytännössä mahdollista jo nykyisinkin, mutta mahdollisuus ehdotetaan kirjattavaksi lakiin. Ehdotus ei tarkoittaisi sitä, että sovittelua pyytävillä olisi oikeus vaatia tiettyä tuomaria sovittelijaksi, ja että he näin voisivat esimerkiksi hakea muutosta sovittelun aloittamista koskevaan päätökseen, jossa muu kuin heidän ehdottamansa tuomari määrättäisiin sovittelijaksi. Voimassa olevan lain mukaan sovittelun aloittamista koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta, ja tätä säännöstä ei ehdoteta muutettavaksi.

Sovittelun aikaansaantia koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä nykyistä enemmän korostettaisiin riidan osapuolten asemaa konfliktin ratkaisijoina. Sovittelussa pyritään siihen, että osapuolet itse löytäisivät ratkaisun riitaansa. Sovitteli-

jana toimiva tuomari ei tämän vuoksi tulisi oma-aloitteisesti edes osapuolten suostumuksella tarjoutua tekemään ehdotusta kiistan ratkaisemiseksi. Ainoastaan silloin, kun osapuolet sitä erikseen pyytävät, voisi sovittelija tehdä ehdotuksen asian sovinnolliseksi ratkaisemiseksi. Sovittelussa on tarkoitus saada aikaiseksi osapuolia ja heidän tarpeitaan tyydyttävä ratkaisu. Sovittelijan ehdotus tulisi tämän vuoksi aina perustua sovittelussa esiin tulleisiin näkökohtiin ja osapuolten tarpeisiin eikä siihen, mikä voimassa olevan lain mukaan olisi kohtuullinen ratkaisu. Säännöksen nykyinen sanamuoto ei täysin vastaa tätä tavoitetta. Sovittelun aikaansaamista koskeva säännös ehdotetaan tämän vuoksi muutettavaksi edellä selostetun mukaisesti.

Voimassa olevan lain mukaan tuomioistuinsovittelussa on lähtökohdaksi otettu menettelyn julkisuus. Tätä on perusteltu sillä, että viranomaisten ja näin myös tuomioistuinten toiminta lähtökohtaisesti on julkista. Tuomioistuimissa julkisuus toteutuu asiakirjajulkisuuden lisäksi siten, että oikeudenkäynti on julkinen tapahtuma, jota yleisö voi tulla seuraamaan (yleisöjulkisuus). Yleisöjulkisuus toimii oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeena. Kun oikeudenkäynti on yleisölle avoin, mahdollistaa se, että asianosaiset ja yleisö voivat valvoa lainkäytön asianmukaisuutta, esimerkiksi sitä, että asiat käsitellään tasapuolisuutta noudattaen ja selvitetään tarvittavassa laajuudessaan.

Siitä huolimatta, että tuomioistuinsovittelussa sovittelun kohteena oleva riita käsitellään tuomioistuimessa, menettely ei kuitenkaan suoraan ole rinnastettavissa oikeudenkäyntiin. Tuomioistuinsovittelu ei esimerkiksi ole lainkäyttöä samassa määrin kuin oikeudenkäynti. Sovittelussa ei ratkaista oikeusriitoja soveltamalla niihin voimassa olevan oikeuden säännöksiä niin kuin oikeudenkäynnissä tehdään. Sovittelu on vapaamuotoinen menettely, jonka tavoitteena on mahdollistaa, että riidan osapuolet itse löytävät tarpeitaan vastaavan ratkaisun heidän väliseensä konfliktiin.

Tästä syystä voimassa olevassa laissa sovittelun julkisuutta on rajoitettu selvästi enemmän kuin oikeudenkäynnissä (12 §). Yleisö ei saa olla läsnä sovittelijan neuvotellessa vain toisen osapuolen kanssa. Lisäksi osapuolen pyynnöstä myös jokin muu osa sovittelusta on toimitettava yleisön läsnä olematta, jos sovinnon saavuttaminen muutoin voisi vaarantua eikä luottamus sovittelun asianmukaisuuteen tai muu painava syy edellytä asian julkista käsittelyä (ks. LaVM 4/2005 vp s. 5-6).

Rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain 18 §:n 1 momentin mukaan sovittelu toimitetaan yleisön läsnä olematta. Säännös lisättiin lakiin sitä koskevan hallituksen esityksen (HE 93/2004 vp) lakivaliokuntakäsittelyn yhteydessä. Lakivaliokunta perustelee mietinnössään LaVM 13/2005 vp käsittelyn säätämistä luottamukselliseksi sillä, että sovittelu perustuu osapuolten pyrkimyksiin, se on vapaamuotoista, ja lisäksi tapahtuu useimmissa tapauksissa viranomaispiiriin ulkopuolella (s.10).

Tuomioistuinsovittelu on selkeästi viranomaistoimintaa. Tältä osin se poikkeaa rikossovittelusta. Muilta osin perusteet sovittelun rajaamiselle yleisöjulkisuuden ulkopuolelle ovat rikossovittelun ja tuomioistuinsovittelun osalta samat.

Kuten edellä on todettu, viranomaistoiminta on lähtökohtaisesti julkista ja perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus turvataan lailla. Yleisöjulkisuuden lisäksi julkisuutta toteuttaa diaarimerkintöjen, asiakirjojen ja ratkaisujen julkisuus. Muis-

sa viranomaisissa kuin tuomioistuimissa asian julkisuus ei yleensä tarkoita sitä, että asiakkaan ja viranomaisen väliset tapaamiset olisivat avoinna ulkopuolisille. Näin on myös silloin, kun kysymys on viranomaisen luona tapahtuvasta sovittelusta tai sitä vastaavasta toiminnasta. Esimerkiksi perheasioiden sovittelu, jossa sovittelijana toimii viranomainen, yleensä sosiaalitoimea edustava henkilö, tapahtuu yleisön läsnä olematta.

Sovittelussa yksi keskeinen tavoite on luoda keskusteluyhteyttä tukeva luottamuksellinen ilmapiiri. Yleisön läsnäolo heikentää tämän tavoitteen toteutumista. Sovitteludirektiivissä oletama on, että sovittelu toteutetaan luottamuksellisesti. Ottaen lisäksi huomioon, että sovittelu esimerkiksi rikossovittelua koskevassa laissa on säädetty toimitettavaksi yleisön läsnä olematta, tuomioistuinsovittelun yleisöjulkisuutta koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että tuomioistuinsovittelu jatkossa toimitettaisiin yleisön läsnä olematta, jos asianosaiset eivät toisin sovi. Yleisöjulkisuutta koskeva rajoitus ei olisi ristiriidassa perustuslain kanssa, koska perustuslaki ei estä säätämästä lailla vähäisiä poikkeuksia oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin tai hyvän hallinnon takeisiin, kunhan sanotut poikkeukset eivät muuta julkisuuden asemaa pääsääntönä eivätkä vaaranna yksilön oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin (ks. esim. HE 309/1993 vp, s. 74). Tämä seuraa siitä, että diaarimerkintöihin, asiakirjojen ja ratkaisujen julkisuuteen sovellettavia säännöksiä ei esitetä muutettavaksi.

Tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä tehdyn sovinnon vahvistaminen

Säännösten soveltamisala

Esityksessä ehdotetaan, että sovittelulakiin otettaisiin säännökset tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi. Näin pantaisiin kansallisesti täytäntöön sovitteludirektiivin 6 artikla. Artiklaa on selostettu edellä direktiivin sisältöä kuvaavassa jaksossa 1.2.

Kuten edellä on selostettu, lain säännöksiä tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi sovellettaisiin sekä Suomessa että muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehtyyn sovintoon. Lain säännöksiä ei kuitenkaan sovellettaisi Tanskassa tehtyyn sovintoon tai sellaiseen muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tehtyyn sovintoon, joka ei koske rajat ylittävää riitaa.

Direktiivin säännöksiä ei siis sovelleta Tanskassa tai suhteessa Tanskaan. Tästä seuraa, ettei Suomessa tehtyjä direktiivin soveltamisalaan kuuluvia sovintoja tulla vahvistamaan Tanskassa täytäntöönpanokelpoiksi. Toisessa valtiossa annettujen tuomioiden ja tässä tapauksessa siellä tehtyjen sovintojen täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistaminen perustuu yleensä vastavuoroisuuden periaatteelle. Koska tämä periaate ei tule toteutumaan suhteessa Tanskaan, Tanskassa tehdyt sovinnot ehdotetaan rajattaviksi lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Direktiiviä sovelletaan myös sovitteluun, jonka suorittaa tuomari, joka ei osallistu kyseiseen riita-asiaan mahdollisesti liittyvään oikeudenkäyntiin. Suomessa tuomioistuinsovittelussa tehty sovinto olisi siten vahvistettavissa täytäntöönpanokelpoiseksi toisessa jäsenvaltiossa, jos soviteltava riita-asia on ollut rajat ylittävä. Vastaavasti toisessa jä-

senvaltiossa tuomioistuinsovittelua vastaavassa menettelyssä tehty sovinto tulee direktiivin mukaan voida vahvistaa täällä täytäntöönpanokelpoiseksi. Tämän vuoksi lakiin ehdotettuja säännöksiä tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi sovelletaan soveltuvin osin toisessa jäsenvaltiossa tuomioistuinsovitteluun rinnastuvassa menettelyssä tehtyyn, rajat ylittävää asiaa koskevaan sovintoon.

Määritelmät

Sovitteludirektiivi sisältää useita määritelmiä, jotka täsmentävät sen asiallista soveltamisalaa. Direktiivin täytäntöönpano edellyttää määritelmien sisällyttämistä kansalliseen lainsäädäntöön. Esityksessä ehdotetaan näin ollen, että laissa määriteltäisiin sen soveltamista varten käsitteet tuomioistuimen ulkopuolinen sovittelu, riita-asia, sovittelija sekä sovinto.

Ehdotetut määritelmät perustuvat direktiivin määritelmiin. Määritelmiä on kuitenkin eräiltä osin tarkennettu. Direktiivin mukaan sovittelulla tarkoitetaan jäsennellyä menettelyä, jossa riidan molemmat tai useammat osapuolet pyrkivät itse vapaaehtoisesti ratkaisemaan riitansa sovinnollisesti sovittelijan avustuksella. Lakiin otettavaksi ehdotettu määritelmä vastaisi direktiivin määritelmää siten tarkennettuna, että siinä edellytettäisiin, että sovittelun toimitetaan sopimuksen, sääntöjen tai muun vastaavan järjestelyn perusteella.

Määritelmää tarkentamalla pyritään rajaamaan ns. *ad hoc* –sovittelu lain soveltamisalan ulkopuolelle. Ehdotetun määritelmän mukaan sovittelun on tullut perustua esimerkiksi sovittelun osapuolten ja sovittelijan väliseen nimenomaiseen sopimukseen sovitteluun ryhtymisestä. Sopimus olisi tehtävä ennen sovittelun aloittamista ja siinä tulisi olla kaikki asianmukaiset tiedot keskeisistä sovitteluun liittyvistä seikoista.

Jos sovittelijana toiminut henkilö edustaa sovittelupalveluja tarjoavaa organisaatiota, jossa noudatetaan tiettyjä, organisaation säännöissä hyväksytyjä periaatteita, sovittelussa noudatettu menettely voitaisiin myös tällä perusteella katsoa jäsennellyksi. Vastavasti, jos esimerkiksi olisi kysymys rikossovittelulain mukaisesta riita-asian sovittelusta tai toisessa jäsenvaltiossa toimitetusta tuomioistuinsovittelusta, lähtökohta olisi, että sovittelu lakiin perustuvana olisi säännöksessä tarkoitettulla tavalla jäsennelly.

Laissa todettaisiin myös, ettei säännöksiä sovelleta menettelyyn, jonka tarkoituksena on, että sovittelija tekee asiantuntijana päätöksiä tai ratkaisusuosituksia riippumatta siitä, ovatko sanotut päätökset tai suositukset osapuolia sitovia. Näin rajattaisiin niin sanotussa evaluatiivisessa eli arvioivassa sovittelussa tehdyt sovinnot lain soveltamisalan ulkopuolelle. Fasilitatiivisen ja evaluatiivisen sovittelun erot on selostettu edellä direktiivin sisältöä kuvaavassa jaksossa 1.2.

Riita-asia ehdotetaan määriteltäväksi direktiivin soveltamisalan mukaan. Lain tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistamista koskevia säännöksiä sovellettaessa riita-asialla tarkoitettaisiin sellaista siviilitai kauppaoikeudellista asiaa, jossa sovinto on sallittu. Määritelmän ulkopuolelle rajautuisivat näin ollen asiat, joista sopiminen edellyttää viranomaisen myötävaikutusta. Täs-

sä yhteydessä huomattava on, että rikosasiaan liittyvä vahingonkorvausvaatimus on tavallinen riita-asia.

Direktiivin mukaan sovittelijalla tarkoitetaan henkilöä, jota pyydetään hoitamaan sovittelua tehokkaasti, puolueettomasti ja asiantuntevasti riippumatta hänen ammatti- tai virkanimikkeestään tai siitä, miten hänet on tehtävään nimetty tai määrätty. Lakiin ehdotetaan otettavaksi määritelmä, jonka mukaan sovittelijalla tarkoitetaan tehtävään koulutettua henkilöä, joka hoitaa sovittelutehtäviä joko yksityisesti tai sovittelupalveluja tarjoavan organisaation palveluksessa. Koulutusta koskevalla vaatimuksella varmistettaisiin kaikki direktiivin määritelmän sisältämät edellytykset. Jos sovittelijana toiminut henkilö on useita vuosia hoitanut sovittelutehtäviä, ei välttämättä olisi tarpeellista erikseen osoittaa, että hän on osallistunut sovittelua koskevaan koulutukseen. Jos kysymys on sovinnosta, joka on tehty toisessa jäsenvaltiossa tai sovittelijasta, joka tarjoaa palvelujaan yksityisesti, tulisi asianmukainen todistus tai vastaava asiakirja liittää sovinnon vahvistamista koskevaan hakemukseen.

Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että sovittelulla aikaansaatua kirjallinen sopimus voidaan sovittelun osapuolten pyynnöstä vahvistaa täytäntöönpanokelpoiseksi. Direktiivi koskee siten vain sovittelussa aikaansaatujen sovintojen täytäntöönpanoa. Tämän vuoksi lakiin ehdotetaan otettavaksi määritelmä, jonka mukaan sovinnolla tarkoitettaisiin tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehtyä kirjallista sopimusta, jonka riita-asian osapuolet ovat allekirjoittaneet ja jonka sovittelija on allekirjoituksellaan vahvistanut. Edellyttämällä, että myös sovittelija on allekirjoittanut sovinnon, varmistettaisiin, että kysymys on nimenomaan sovittelussa tehdystä sovintosopimuksesta, eikä osapuolten välisestä muusta sopimuksesta.

Hakemus sovinnon vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi

Sovitteludirektiivissä säädetään, että sovinto on pyynnöstä voitava vahvistaa täytäntöönpanokelpoiseksi joko tuomioistuimen tai jonkin muun viranomaisen antamalla tuomiolla, päätöksellä tai virallisella asiakirjalla sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, jossa pyyntö on esitetty.

Esityksessä ehdotetaan, että käräjäoikeus voisi hakemuksesta vahvistaa tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon täytäntöönpanokelpoiseksi. Sovinnon vahvistamista täytäntöönpanokelpoiseksi koskeva asia pantaisiin vireille käräjäoikeuden kansliaan toimitettavalla kirjallisella hakemuksella. Hakemuksessa olisi ilmoitettava hakijan pyyntö sovinnon vahvistamiseksi ja soveltuvin osin oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettut tiedot.

Hakemukseen olisi liitettävä sovintosopimus sekä silloin, kun sovintoa pyytää vahvistettavaksi vain osa sovinnon osapuolista, myös muiden sovinnon osapuolten kirjallinen suostumus sovinnon vahvistamiseen. Sen arvioimiseksi, onko sovittelu, jossa sovinto on saatu aikaan, ollut laissa säädetyllä tavalla jäsenelty menettely, hakemukseen olisi myös liitettävä sovitteluun ryhtymistä koskeva kirjallinen sopimus tai päätös. Tarvittaessa hakemukseen tulisi myös liittää selvitystä siitä, että sovittelija on lain edellyttämällä tavalla koulutettu. Muutoin sovinnon vahvistamista täytäntöönpanokelpoiseksi kos-

kevan hakemuksen käsittelyyn sovellettaisiin soveltavin osin mitä hakemusasioiden käsittelystä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään.

Sovinnon vahvistaminen

Direktiivin mukaan sovinto olisi mahdollista jättää vahvistamatta täytäntöönpanokelpoiseksi vain, jos sovintosopimuksen sisältö on sen jäsenvaltion lainsäädännön vastainen, jossa vahvistamista koskeva pyyntö esitetään, tai jos sanotun jäsenvaltion lainsäädäntö ei mahdollista sopimuksen täytäntöönpanoa.

Lakiin ehdotetaan ensinnäkin otettavaksi säännös, jossa olisi lueteltu ne vähimmäistiedot, jotka aina tulisi olla vahvistettavaksi pyydettyssä sovintosopimuksessa. Sovinnosta on käytävä ilmi sovinnon osapuolet, asia, jota sovinto koskee, sovinnon sisältö sekä sovittelija. Sovinto, joka ei täyttäisi edellä sanottuja muotovaatimuksia, ei käytännössä olisi täytäntöön pantavissa, minkä vuoksi sitä ei myöskään voisi vahvistaa.

Sovintoa ei myöskään saisi vahvistaa, jos se on lain vastainen, selvästi kohtuuton tai jos se loukkaa sivullisen oikeutta. Säännös vastaisi oikeudenkäymiskaaren 20 luvun 3 §:n 1 momenttia. Vahvistamista estävä säännös olisi sekä tuomioistuinsovittelussa että tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon osalta sisällöltään sama. Jos kysymyksessä on toisessa jäsenvaltiossa tehdystä sovinnosta, sovinnon lainvastaisuutta olisi arvioitava sopimukseen sovellettavan lain mukaan. Sopimukseen sovellettava laki määräytyisi kansainvälistä yksityisoikeutta koskevien säännösten perusteella.

Sovinnon vahvistaminen edellyttäisi myös, että sen sisältö on pantavissa täytäntöön siten kuin ulosottokaassa säädetään. Esimerkiksi sellainen sopimus, jossa veloitetaan henkilöä hoitamaan toisen henkilön puutarhaa, ei olisi vahvistettavissa täytäntöönpanokelpoiseksi. Se, että sovintosopimus ei kokonaisuudessaan kuuluisi lain soveltamisalaan tai että se vain osittain olisi pantavissa pakkokeinoin täytäntöön, ei estäisi sen vahvistamista siltä osin kuin se on mahdollista. Esimerkiksi rikosasioiden sovittelussa sovitellaan sekä rikoksen tekemiseen ja rikosseuraamukseen liittyviä kysymyksiä että rikosperusteista vahingonkorvausvaatimusta. Kuten edellä todetaan, vahingonkorvausta koskeva vaatimus on riita-asia. Rikosasian sovittelussa tehty sopimus, jonka mukaan toinen osapuolista luopuu rangaistusvaatimuksestaan ja toinen esittää anteeksipyyntönsä sekä sitoutuu korvaamaan teosta aiheutuneen vahingon, olisi ehdotettujen säännösten mukaan vahvistettavissa täytäntöönpanokelpoiseksi siltä osin kuin sovintosopimus koskee vahingonkorvausta.

Muutoksenhaku

Tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä tehdyn sovinnon vahvistamista koskevaan lukuun ehdotetaan otettavaksi oma säännös muutoksenhausta. Ehdotuksen mukaan sovinnon vahvistamista koskevaan päätökseen saa hakea muutosta tavanomaiseen tapaan siten kuin muutoksenhausta asianomaisen tuomioistuimen tuomioon säädetään. Käräjäoikeuden päätökseen haettaisiin näin ollen muutosta hovioikeudelta.

Todistamiskielto

Direktiivissä säädetään, ettei sovittelijoita tai heidän avustajiaan tulisi velvoittaa riita-asian oikeudenkäynnissä todistamaan sovittelussa esiin tulleista seikoista. Esityksessä ehdotetaan tämän vuoksi, että oikeudenkäymiskaareen lisätään säännös, jonka mukaan ehdotetussa laissa tarkoitettu sovittelija tai hänen avustajansa ei saisi riita-asiassa todistaa siitä, mitä hän tehtävässään on saanut tietää sovittelusta asiasta, jolleivät erittäin tärkeät syyt vaadi, että häntä siitä kuulustellaan. Sovittelun osapuolet voisivat niin halutessaan kuitenkin sallia, että sovittelijaa kuullaan todistajana sovittelua seuranneessa oikeudenkäynnissä. Säännöstä sovellettaisiin sekä tuomioistuinsovittelussa että tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa sovittelijana toimineeseen henkilöön edellyttäen, että viimeksi mainitussa sovittelussa aikaansaatu sopimus olisi vahvistettavissa täytäntöönpantavaksi siten kuin nyt säädettäväksi esitetystä laissa säädetään.

Todistamiskieltoa koskeva säännös ei tulisi sovellettavaksi rikosasiaa koskevassa oikeudenkäynnissä.

Vanhentumisen katkaiseminen

Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden olisi turvattava se, ettei kanne- tai vanhentumisajan kulumisen umpeen sovittelun aikana estä sovittelun osapuolta sovittelun jälkeen käynnistämästä riita-asian oikeudenkäyntiä tai välimiesmenettelyä. Direktiivin paneminen kansallisesti täytäntöön edellyttää tämän vuoksi, että asian käsitteleminen direktiivin soveltamisalaan kuuluvassa sovittelussa säädetään oikeudelliseksi katkaisutoimeksi. Vanhentumislakia esitetään näin ollen muutettavaksi siten, että velan vanhentuminen keskeytyisi, jos saatavaa käsitellään sellaisessa sovittelumenettelyssä, jossa tehty sovinto voidaan vahvistaa täytäntöönpanokelpoiseksi nyt säädettäväksi ehdotetun lain mukaisesti. Vanhentuminen keskeytyisi, kun tehdään päätös tai sopimus saatavaa koskevan sovittelun aloittamisesta. Vanhentuminen katsottaisiin katkenneeksi sinä päivänä, jona asian käsittely sovittelussa on päättynyt.

Direktiivin mukaan vanhentumista koskeva säännös ei vaikuttaisi jäsenvaltioita sitovien kansainvälisten sopimusten määrä- tai vanhentumisaikoja koskeviin määräyksiin. Vanhentumislain 2 §:n 1 momentin mukaan muussa laissa olevaa säännöstä velan vanhentumisesta noudatetaan vanhentumislain säännösten sijasta. Saman säännöksen 3 momentin mukaan mitä 1 momentissa säädetään, koskee soveltuvien osin erityissäännöstä, jonka mukaan velkaa koskeva kanne on pantava vireille määräajassa. Tästä seuraa, että esimerkiksi vekseli- ja shekkilain kansainvälisiin yleissopimuksiin perustuvia erityissäännöksiä, joiden mukaan vanhentumisen katkaisemiseksi ei riitä kanteen vireilletulo, vaan haaste on annettava velalliselle tiedoksi, sovelletaan vanhentumislain yleisten säännösten sijasta.

3.3 Direktiivin säännökset, jotka eivät edellytä muutoksia lainsäädäntöön

Direktiivin 4 artiklan mukaan jäsenvaltioiden olisi sovittelun laadun varmistamiseksi rohkaistava sovittelijoita ja sovittelupalveluita tarjoavia organisaatioita itsensäantelytoimenpiteisiin sekä edistettävä sovittelijoiden perus- ja jatkokoulutusta.

Oikeusministeriö järjestää tuomioistuinsovittelua koskevaa koulutusta tuomareille. Kuntien sosiaalitoimi kouluttaa sovittelusta kiinnostuneita henkilöitä rikossovittelulaissa tarkoitetuiksi vapaaehtoisiksi sovittelijoiksi. Suomen Asianajajaliitto on järjestänyt jäsenilleen sovittelukoulutusta jo vuodesta 1999 alkaen. Sovitteludirektiivin säännösten voimaan paneminen siten, että sovinnon vahvistaminen täytäntöönpanokelpoiseksi edellyttäisi sovitteluun perehtyneen sovittelijan käyttämistä, lisäisi muun ohella tarjolla olevan sovittelukoulutuksen määrää ja kannustaisi samalla mahdollisia uusia sovitteluorganisaatioita toimenpiteisiin tarjoamansa sovittelun laadun varmistamiseksi.

Direktiivin 9 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on edistettävä sitä, että yleisön saatavilla on tietoa siitä, miten sovittelijoihin ja sovittelupalveluja tarjoaviin organisaatioihin voidaan ottaa yhteyttä. Tällaista tietoa tulisi artiklan mukaan löytyä internetsivustoilta.

Suomessa Suomen sovittelufoorumi ry (SSF) vaikuttaa sovittelun alan aktiivisena toimijana. SSF on vuonna 2003 perustettu modernin sovitteluliikkeen yhteistoimintajärjestö. Foorumin hallituksen asiantuntijat ja heidän sidosryhmänsä edustavat koko sovittelu-työn kenttää. SSF on vapaaehtoinen ja riippumaton kansalaisjärjestö, joka pyrkii osallistumaan ja vaikuttamaan yhteiskunnan kehittämiseen vahvistamalla kansalaisyhteiskuntaa ja parantamalla yhteiskunnan hyvinvointia sovittelun kautta.

SSF:n internetsivustolla (www.ssf-ffm.com) on saatavissa kattavasti tietoa eri sovittelumahdollisuuksista ja –menettelyistä sekä sovitteluun liittyvästä koulutuksesta. Myös sovittelua tarjoavien viranomaisten ja muiden organisaatioiden yhteystiedot löytyvät SSF:n internetsivuston kautta.

SSF toimii yhteistyössä Raha-automaattiyhdistyksen (RAY), Työsuojelurahaston ja Valtiontyösuojelurahaston kanssa.

4 Esityksen vaikutukset

Tuomioistuinsovittelu

Riita-asioiden sovittelusta yleisessä tuomioistuimessa annetun lain säännökset esitetään siirrettäviksi eräitä vähäisiä tarkistusehdotuksia lukuun ottamatta muuttamattomina uuteen lakiin. Ehdotetut muutokset korostavat sovittelun osapuolten asemaa tuomioistuinsovittelussa. Ne siirtäisivät tuomioistuinsovittelua menettelynä kauemmaksi oikeudenkäynnistä ja todentaisivat sitä, ettei tuomioistuinsovittelu ole sama asia kuin sovinnon edistäminen oikeudenkäynnissä. Koska ehdotetut muutokset ovat vähäiset, ei kuitenkaan ole oletettavaa, että ne sellaisenaan vaikuttaisivat tuomioistuinsovittelussa käsiteltävien asioiden määrään merkittävästi.

Tuomioistuinsovittelu on menettelynä ollut käytössä vasta vähän yli neljä vuotta, joten menettelyn asema ei ole vielä vakiintunut. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen keräämän aineiston mukaan vuosina 2006 - 2009 tuomioistuinsovittelutapauksia on ollut alioikeuksissa noin 500 kappaletta. Se on noin 3 prosenttia tapauksista, joita normaalisti on suullisessa valmistelussa tai pääkäsittelyssä.

Tapauksista kaksi kolmasosaa on tullut vireille sovittelupyynnöllä siviiliprosessissa ja yksi kolmasosa erillisellä sovitteluhakemuksella. Kaksi kolmasosaa tapauksista on päätynyt vahvistettuun sovintoon ja kolmasosassa sovintoa ei saatu aikaiseksi. Tavallisimmat asiat tuomioistuinsovittelussa ovat olleet perheasiat, työoikeudelliset asiat, vahingonkorvaukset ja kiinteistöjä koskevat asiat. Nämä ovat myös tavallisimpia asioita siviiliprosessissa.

Ehdotus menettelyksi, joka mahdollistaisi tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisen täytäntöönpanokelpoiseksi, tulee ensisijaisesti lisäämään kaupallisten toimijoiden ja järjestöjen tarjoamia sovittelupalveluita ja palvelujen käyttöä. Esityksellä ei tältä osin olisi vaikutusta tuomioistuinsovitteluun. On kuitenkin todennäköistä, että mahdollisuus vahvistaa tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehty sovinto täytäntöönpanokelpoiseksi lisää yleisön tietoisuutta sovittelusta vaihtoehtoisena riidanratkaisuvaihtoehtona. Kun tieto eri sovittelumahdollisuuksista lisääntyy, lisää se todennäköisesti myös tuomioistuinsovittelujen määrää.

Sovinnon vahvistaminen täytäntöönpanokelpoiseksi

Mahdollistamalla, että tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehty sovinto voidaan tuomioistuimessa vahvistaa täytäntöönpanokelpoiseksi, edistetään sovittelun käyttöä ristiriitojen ratkaisukeinona. Tuomioistuimen ulkopuolisesta sovittelusta tulisi entistä selkeämpi vaihtoehto niin tuomioistuinsovittelulle kuin oikeudenkäynnillekin. Uusi laki tulee tullessaan voimaan todennäköisesti laajentamaan ja monipuolistamaan sovittelu- palvelutarjontaa.

Sovittelu on yleensä riidanratkaisukeinona edullisempi vaihtoehto kuin täysimittainen, riitaisa oikeudenkäynti. Riitojen ratkaiseminen sovittelussa oikeudenkäynnin sijaan olisi edullisempaa sekä valtiolle että riidan osapuolille.

Tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistaminen täytäntöönpanokelpoiseksi olisi uusi asiaryhmä käräjäoikeuksissa. Sovinto vahvistettaisiin hakemuksen perusteella kirjallisessa menettelyssä. Sovinnon vahvistaminen edellyttäisi kaikkien sovinnon osapuolten nimenomaista suostumusta. Sanottu seikka keventää vahvistamismenettelyä, eikä ole oletettavaa, että sovintojen vahvistamishakemukset mainitavasti kuormittaisivat käräjäoikeuksia.

Kotimaisten sovintojen lisäksi vahvistettavaksi tulisi myös toisissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa tehtyjä sovintoja. Unionissa annetut riita-asian tuomiot voidaan panna toisessa jäsenvaltiossa täytäntöön muun muassa Bryssel I asetuksen mukaan. Asetus on ollut voimassa jo kauan ja menettelyä voidaan pitää vakiintuneena. Tästä huolimatta Bryssel I asetukseen perustuvat täytäntöönpanohakemukset on asiaryhmänä merkitykseltään vähäinen. Ei näin ollen ole oletettavaa, että muussa jäsenvaltiossa tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä tehtyjen sovintojen vahvistamisesta tulisi tuomioistuimissa asiaryhmänä sellainen, että sillä olisi sanottavia organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia.

Tässä yhteydessä voidaan mainita, että sovittelussa tehdyt sovinnot, jotka on toisessa EU-valtiossa vahvistettu virallisiksi asiakirjoiksi, ovat muissa jäsenvaltioissa pantavissa täytäntöön Bryssel I asetuksen kautta.

Muut muutosehdotukset

Ehdotuksen mukaan sovittelun aloittaminen olisi oikeudellinen katkaisutoimi. Muun muassa kilparajoituksista annetun lain (480/1992) 18 a §:n 3 momentin mukaan elinkeinonharjoittajan oikeus vaatia toiselta elinkeinonharjoittajalta vahingonkorvausta kilpailulainsäädännön rikkomisen perusteella vanhenee, jollei korvauskannetta ole pantu viireille viiden vuoden kuluttua siitä, kun elinkeinonharjoittaja sai tiedon tai hänen olisi pitänyt saada tieto vahingon ilmenemisestä.

Edellä mainitusta säännöksestä seuraa, että vahingonkorvauskanne on varmuuden vuoksi pantava viireille käräjäoikeudessa tilanteessa, jossa kiistan osapuolet vielä käyvät neuvotteluja asian sovinnolliseksi ratkaisemiseksi. Näin myös usein toimitaan. Oikeudenkäyntikulujen välttämiseksi haastehakemuksen tehnyt asianosainen usein samalla kuitenkin pyytää tuomioistuinta olemaan antamatta haastetta vastapuolelle tiedoksi siksi kunnes neuvottelut ovat lopullisesti kariutuneet.

Käytäntö ei ole asianosaisten eikä käräjäoikeuden näkökulmasta katsoen järkevä. Vahingonkorvausta vaativan osapuolen on laadittava oikeudenkäymiskaaren mukainen laaja haastehakemus. Käräjäoikeudessa taas on viireillä asioita, joiden käsittely ei asianosaisten toivomuksesta etene. Mahdollisuus katkaista kilpailulainsäädännön rikkomiseen perustuvan vahingonkorvausoikeuden vanhentuminen muulla tavalla kuin vahingonkorvauskanteen nostamisella käräjäoikeudessa parantaisi kilpailurajoituslain käytännön toimivuutta.

5 Asian valmistelu

Ehdotus hallituksen esitykseksi on valmisteltu oikeusministeriön 1 päivänä lokakuuta 2009 asettamassa työryhmässä. Työryhmässä on oikeusministeriön lisäksi ollut edustettuina Helsingin käräjäoikeus, Helsingin kaupungin sosiaalivirasto, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, Keskuskauppakamari sekä Suomen Asianajajaliitto.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Hallitus on oikeusministeriön esittelystä 8 päivänä toukokuuta 2009 antanut Eduskunnalle esityksen HE 63/2009 vp vakuutusopimuslain tarkistamiseksi. Esityksessä ehdotetaan, että velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n 1 kohdan soveltamisalaa muutetaan siten, että vanhentuminen katkeaisi myös, jos vaatimus esitetään sellaisessa kuluttajariitoja ratkaisevassa elimessä, joka on merkitty Euroopan yhteisöjen komission pitämään tietokantaan. Eduskunta on 8 päivänä huhtikuuta 2010 vanhentumislainsäädäntöä koskevilta osin hyväksynyt esityksen muuttumattomana (EV 28/2010 vp). Muutokset on otettava huomioon tämän esityksen jatkovalmistelussa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Pykälän *1 momentin* mukaan lakia sovellettaisiin riita-asioiden ja riitaisten hakemusasioiden sovitteluun yleisissä tuomioistuimissa eli tuomioistuinsovitteluun. Pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen tuomioistuinsovittelua koskevan lain 1 §:ää.

Pykälän *2 momentin* mukaan lakia sovellettaisiin myös tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamiseen täytäntöönpanokelpoiseksi. Momentin mukaan lain soveltamisalaan kuuluisivat täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistamisen osalta Suomessa tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyt sovinnot.

Pykälän *3 momentissa* lain soveltamisalaa tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä tehtyjen sovintojen vahvistamisen osalta laajennettaisiin koskemaan myös toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tehtyyn sovintoon. Lain soveltamisalaan kuuluisi sekä tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa että tuomioistuinsovittelussa tehtyjen sovintojen vahvistaminen täytäntöönpanokelpoiseksi. Lain soveltamisala rajattaisiin kuitenkin koskemaan vain sovitteludirektiivissä tarkoitettuja sovintoja. Näin lain sovinnon vahvistamista täytäntöönpanokelpoiseksi koskevia säännöksiä sovellettaisiin ainoastaan sellaisiin muussa jäsenvaltiossa tehtyihin sovintoihin, jotka koskevat rajat ylittävää riitaa. Lain säännöksiä ei myöskään sovellettaisi Tanskassa tehtyihin sovintoihin.

2 §. Suhde muihin säännöksiin. Pykälässä säädettäisiin lain suhteesta muualla lainsäädännössä olevien sovittelusäännöksiin. Sovittelulaki olisi yleislaki. Yleisten periaatteiden mukaan erityslaki menee yleislain edelle. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että muussa laissa olevia säännöksiä sovittelusta tai sovitteluun liittyvästä seikasta noudatetaan säädettävän lain säännösten sijasta. Laki ei esimerkiksi vaikuttaisi avioliittolain mukaiseen perheasioiden sovittelua koskevaan lainsäädäntöön, lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan lain sovittelusäännöksiin tai lapsen huollon ja tapaamisoikeuden täytäntöönpanosta annetun lain säännöksiin. Se ei myöskään vaikuttaisi rikossovittelulain soveltamiseen siltä osin kuin sanotussa laissa on riita-asioiden sovittelua koskevia säännöksiä.

Laissa säädettäisiin hakemuksesta yleisessä tuomioistuimessa vireille tulevista asioista. Hakemusten käsittelyyn sovellettaisiin näin ollen oikeudenkäymiskaaren hakemusasioihin sovellettavia säännöksiä siltä osin kuin sovittelulaissa ei erikseen toisin säädetä. Selvyyden vuoksi pykälän *2 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi nimenomainen säännös, jonka mukaan laissa tarkoitettun asian käsittelyyn sovelletaan täydentävästi oikeudenkäymiskaaren 8 luvun säännöksiä.

Tuomioistuimen ulkopuolissa sovittelussa tehty sovinto vahvistettaisiin täytäntöönpanokelpoiseksi oikeudenkäymiskaaren 8 luvun säännöksiä noudattavassa menettelyssä. Ehdotetun lain 3 luku sisältäisi vain eräitä hakemusasioiden käsittelyä koskevasta menettelystä poikkeavia säännöksiä. Asiaan osallisten kuuleminen tai päätöksen antaminen tapahtuisi oikeudenkäymiskaaren 8 luvun säännösten mukaan.

2 luku. Tuomioistuinsovittelu

Lukuun sisällytettäisiin säännökset, jotka koskevat yksinomaan tuomioistuinsovittelua.

3 §. Tuomioistuinsovittelun tavoite ja edellytykset. Pykälässä säädettäisiin tuomioistuinsovittelun tavoitteesta ja edellytyksistä. Pykälä vastaisi sisällöltään nykyisen tuomioistuinsovittelua koskevan lain 2 ja 3 §:ää.

4 §. Tuomioistuinsovittelun aloittaminen. Pykälässä säädettäisiin tuomioistuinsovittelun aloittamisesta. Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 4 §:ää. Pykälän *1 momenttiin* ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan tuomioistuinsovittelua koskevassa hakemuksessa voidaan pyytää, että tietty tuomioistuimen tuomari määrätään sovittelijaksi. Ehdotettua muutosta on selostettu edellä esityksen keskeiset ehdotuksen sisältävän 3.2 jakson tuomioistuinsovittelua koskevassa osiossa.

5 §. Sovittelija ja sovittelijan avustaja. Pykälässä säädettäisiin sovittelijasta ja sovittelijan avustajasta. Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 5 §:ää. Pykälän 2 momentin mukaan sovittelija, eli tuomioistuimen tuomari, voi tarvittavan asiantuntemuksen turvaamiseksi tai sovittelun edistämiseksi muuten osapuolten suostumuksella käyttää avustajaa. Tällainen avustaja, joka aina on osapuolten kustantama, voi niin sovittaessa hoitaa useampia sovittelijan tehtäviä. Hän voi esimerkiksi käydä osapuolten kanssa neuvotteluja.

Sovittelutyöryhmä on harkinnut kysymystä siitä, tulisiko tuomioistuimen ulkopuolinen henkilö suoraan voida määrätä sovittelijaksi tuomioistuinsovittelussa. Esimerkiksi voimassa olevaa tuomioistuinsovittelulakia edeltävässä työryhmämietinnössä (oikeusministeriön työryhmämietintö 2003:2) tällaista mahdollisuutta esitettiin. Ehdotuksen saama lausuntopalaute oli kuitenkin tältä osin varauksellinen ja sitä pidettiin vastuu- ja kustannuskysymyksiin liittyvistä syistä ongelmallisena. Muun muassa näistä syistä nykyistä lainsäädäntöä siitä, millä edellytyksillä ja missä määrin ulkopuolinen henkilö voi hoitaa sovittelijan tehtäviä tuomioistuinsovittelussa, ei esitetä tässä yhteydessä muutettaviksi.

6 §. Tuomioistuinsovittelun toteutus. Pykälässä säädettäisiin tuomioistuinsovittelun toteutuksesta. Säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 6 §:ää.

7 §. Sovinnon aikaansaaminen. Pykälässä säädettäisiin sovinnon aikaansaamisesta tuomioistuinsovittelussa. Ehdotus vastaa pääosin voimassa olevan lain 7 §:ää. Pykälän *1 momenttiin* ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia. Säännöksen *2 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei sovittelijan enää tulisi oma-aloitteisesti, edes osapuolten suostumuksella tehdä ehdotusta asian sovintoratkaisuksi. Ainoastaan osapuolten sitä pyytäessä sovittelija voisi tehdä ehdotuksen sovinnoksi. Tällöinkin ehdotuksen tulisi olla tulevai-

suuteen tähtäävä ja perustua niihin osapuolten tarpeisiin ja intresseihin, jotka ovat sovittelun kulussa ilmenneet. Sovittelussa tavoitteena ei saisi olla laittaa riita niin sanotusti puoliksi.

8 §. *Sovinnon vahvistaminen.* Pykälässä säädettäisiin tuomioistuinsovittelussa aikaansaadun sovinnon vahvistamisesta. Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 8 §:n 2 momenttia. Nykyisen lain 8 §:n 1 momenttia ei tarpeettomana esitetä siirrettäväksi uuden lain vastaavaan säännökseen.

9 §. *Tuomioistuinsovittelun päätyminen.* Pykälässä säädettäisiin sovittelun päättymisestä. Säännös vastaisi sisällöltään nykyisen lain 9 §:ää.

10 §. *Lapsen asemaa ja oikeutta koskevat asiat.* Pykälässä säädettäisiin lapsen elatusta, huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevien asioiden sovittelusta. Säännös vastaisi sisällöltään nykyisen lain 18 §:ää.

11 §. *Toimivaltainen tuomioistuin.* Pykälässä säädettäisiin toimivaltaisesta tuomioistuimesta. Säännös vastaisi sisällöltään nykyisen lain 10 §:ää.

12 §. *Tuomioistuinsovittelun julkisuus.* Pykälässä säädettäisiin tuomioistuinsovittelun yleisöjulkisuudesta. Säännöksen mukaan sovittelu toimitetaan yleisön läsnä olematta, jolleivät sovittelun osapuolet toisin sovi. Säännöksen sisältöä ja perusteita on selostettu edellä 3.2 jakson tuomioistuinsovittelua koskevassa osiossa. Lainkohdassa ei säädettäisi muusta kuin yleisöjulkisuudesta. Asiakirjajulkisuutta koskeva säännös esitetään otettavaksi lain 25 §:ään.

13 §. *Salassapitovelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin sovittelijan ja sovittelijan avustajan vaitiolovelvollisuudesta. Sovittelija tai sovittelijan avustaja ei saisi ilmaista mitä hän tehtävässään on saanut tietää soviteltavasta asiasta, jollei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, anna suostumustaan tietojen ilmaisemiseen tai laissa muuta säädettyä.

Sovitteludirektiivin mukaan sovittelija tai sovittelumenettelyyn osallistuneet muut henkilöt eivät ole velvollisia todistamaan siviili- tai muussa kauppaoikeudellisessa oikeudenkäynnissä tai välimiesmenettelyssä sovittelussa esiin tulleista seikoista. Säännös todistamiskiellosta ehdotetaan tässä esityksessä otettavaksi oikeudenkäymiskaaren 17 lukuun. Direktiivi ei sisällä vaitiolovelvollisuutta koskevaa säännöstä eikä näin ollen edellytä vaitiolovelvollisuutta koskevan säännöksen sisällyttämistä kansalliseen lainsäädäntöön. Olisi kuitenkin epäjohdonmukaista, jos henkilö, joka ei ole velvollinen todistamaan sovittelussa esiin tulleista seikoista oikeudessa, voisi paljastaa samoja seikkoja sivullisille. Tämän vuoksi sovittelijan vaitiolovelvollisuutta koskeva säännös esitetään sisällytettäväksi lain tuomioistuinsovittelua koskevaan lukuun.

14 §. *Sovittelijan esteellisyys.* Pykälässä säädettäisiin sovittelijan esteellisyydestä. Säännös vastaisi sisällöltään nykyisen lain 15 §:ää.

15 §. *Osapuolten edustaminen.* Pykälässä säädettäisiin osapuolten edustamisesta. Säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 11 §:ää.

16 §. Vetoamiskielto. Pykälässä säädettäisiin tuomioistuinsovittelun osapuolten vetoamiskiellosta. Säännös vastaisi sisällöltään nykyisen lain 13 §:ää.

17 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhakukiellosta eräisiin tuomioistuinsovittelussa tehtyihin päätöksiin. Säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 16 §:ää.

3 luku. Tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistaminen täytäntöönpanokelpoiseksi

18 §. Tuomioistuimen ulkopuolinen sovittelu. Pykälässä määriteltäisiin millaiseen tuomioistuimen ulkopuoliseen sovitteluun lain säännöksiä sovellettaisiin. Määritelmät olisivat sovitteludirektiivin mukaiset. Pykälän *1 momentti* vastaisi direktiivin 3 artiklan a kohtaa. Momentin mukaan laissa tarkoitetaan tuomioistuimen ulkopuolisella sovittelulla jäseneltyä menettelyä, jossa riita-asian osapuolet pyrkivät vapaaehtoisesti ratkaisemaan riitansa sovinnollisesti sovittelijan avustuksella.

Menettely olisi ehdotuksessa tarkoitetulla tavalla jäsenelty silloin, kun sovittelu on toimitettu sopimuksen, sääntöjen tai muun vastaavan järjestelyn perusteella, esimerkiksi sovittelua koskevan päätöksen perusteella. Sovittelu olisi jäseneltyä, jos sovittelija toimii sovittelupalveluja tarjoavan organisaation palveluksessa ja organisaatiolla on sovittelua koskevat säännöt, joita heidän sovittelijansa noudattavat. Esimerkiksi Suomen Asianajajaliiton sovittelumenettely olisi säännösehdotuksessa tarkoitetun arvosteluperusteen mukainen.

Tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehtyyn sovintoon sovellettavaa lainsäädäntöä sovellettaisiin myös rikosasian sovittelussa tehtyyn sovintoon siltä osin kuin menettelyssä saavutettu sovinto koskee riita-asiaa, esimerkiksi vahingonkorvausta. Rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelussa menettelyn kulusta säädetään sovitteluun sovellettavassa laissa. Rikossovittelulain mukainen sovittelu olisi lainkohdassa tarkoitettulla tavalla jäsenelty menettely.

Se, että menettelyn olisi oltava jäsenelty, ei tarkoita sitä, että menettelyssä olisi noudatettava ennalta säänneltyä yksityiskohtaista kaavaa. Päinvastoin käytetään sovittelussa yleensä erilaisia, tilanteeseen kulloinkin sopivia neuvottelu- ja sovittelutekniikoita. Menettelyn monimuotoisuus ei tarkoittaisi sitä, ettei sovittelu olisi jäseneltyä.

Sovitteludirektiiviin 3 artiklan a kohdan mukaan sovittelulla tarkoitetaan menettelyä, jossa tavoite on, että sovittelun osapuolet itse vapaaehtoisesti pyrkivät ratkaisemaan riitansa. Sovittelijan tehtävänä tulisi ainoastaan olla riidan osapuolien tukeminen ja avustaminen sovintoprosessissa. Sovittelijalla ei saisi olla ratkaisijan asemaa tai tehtävää. Myös tämä direktiivin määritelmä sisällytettäisiin säännökseen. Lain sovinnon täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistamista koskevia säännöksiä kuten direktiiviäkin sovellettaisiin siten vain fasilitatiivisessa sovittelussa aikaansaatuun sovintoon.

Sovittelun tulisi aina perustua vapaaehtoisuuteen. Tästä seuraa, että sovittelun osapuolilla, tai toisella heistä, tulisi menettelyn puitteissa aina olla oikeus päättää sovittelun mil-

loin tahansa. Säännöksiä ei näin ollen sovellettaisi esimerkiksi sellaisessa menettelyssä tehtyyn sovintoon, jossa osapuolet etukäteen sitoutuvat noudattamaan sovittelijan ratkaisusuositusta tilanteessa, jossa varsinainen sovinto jää saavuttamatta.

Pykälän 2 *momentissa* todettaisiin, että lain säännöksiä ei sovelleta menettelyyn, jonka tarkoituksena on, että sovittelija tekee asiantuntijana päätöksiä tai ratkaisusuosituksia riippumatta siitä, ovatko sanotut päätökset tai suositukset osapuolia sitovia. Säännösehdotus on muotoiltu sovitteludirektiivin 11 perustelukappaleen mukaiseksi. Sanotun perustelukappaleen mukaan sovitteludirektiiviä ei tulisi soveltaa eräisiin tuomioistuimen sovintomenettelyihin, kuluttajavalitusmenettelyihin, välimiesmenettelyihin, asiantuntijapäätöksiin tai virallisiin ratkaisusuosituksiin johtaviin menettelyihin.

Kuten edellä yleisperustelujen direktiivin sisältöä selostavassa 1.2 jaksossa on todettu, säännöksiä ei sovellettaisi sellaiseen evaluatiiviseen sovitteluun, jossa menettely yleensä johtaa sovittelija-asiantuntijan ratkaisusuositukseen.

Pykälän 3 *momentissa* täsmennettäisiin 1 momentissa käytettyjä käsitteitä. Momentin 1 *kohdassa* todettaisiin, että riita-asialla tarkoitetaan sellaista siviili- tai kauppaoikeudellista riita-asiaa, jossa sovinto on sallittu. Määritelmä olisi sovitteludirektiivin asiallista soveltamisalaa koskevan 1 artiklan 2 kohdan mukainen. Määritelmän ulkopuolelle rajautuisivat näin ollen asiat, joista sopiminen edellyttää viranomaisen myötävaikutusta. Kuten edellä yleisperusteluissa on todettu, rikosasiaan liittyvä vahingonkorvausvaatimus on tavanomainen riita-asia.

Se, koskeeko sovinto dispositiivista riita-asiaa, määräytyisi sovintoon sovellettavan lain mukaan. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehty sovinto asiassa, josta ei Suomen lain mukaan saa sopia ilman viranomaisen myötävaikutusta, olisi mahdollista vahvistaa täytäntöönpanokelpoiseksi Suomessa, jos sovintosopimus siihen sovellettavan lainsäädännön mukaan koskee dispositiivista riita-asiaa.

Momentin 2 *kohdan* mukaan sovittelijana tulisi olla sovitteluun koulutettu henkilö, joka hoitaa sovittelutehtäviä joko yksityisesti tai sovittelupalveluja tarjoavan organisaation palveluksessa. Edellyttämällä tietyntasoista sovitteluun perehtyneisyyttä varmistettaisiin sovittelun tehokkuus, puolueettomuus ja asiantuntevuus eli käytännössä sovittelun laatu.

Oikeusministeriö järjestää tuomareille sovittelukoulutusta. Koulutus on kolmetasoinen ja koostuu kaksipäiväisestä peruskoulutuksesta, kolmipäiväisestä sovitteluseminaarista sekä kaksipäiväisestä syventävästä koulutuksesta. Sovittelukoulutusta on saatavilla myös oikeushallinnon ulkopuolella. Esimerkiksi Suomen Asianajajaliitto on järjestänyt sovittelukoulutusta vuodesta 1999 alkaen. Asianajajaliiton järjestämä sovittelun perus- ja jatkokoulutus kestää yhteensä kolme päivää ja koulutus sisältää sekä sovittelun teoriaa että käytännön harjoitustehtäviä. Kuntien sosiaalitoimi tai toimeksiantosopimuksen tehnyt järjestö kouluttaa henkilöitä rikossovittelulaisissa tarkoitetuiksi vapaaehtoisiksi sovittelijoiksi. Peruskoulutus kestää yleensä 35 tuntia ja täydennyskoulutusta vapaaehtoissovittelijoille järjestetään jatkuvasti. Koulutuksen suorittaneet sovittelijat voivat sovitella myös rikossovittelulain perusteella soviteltavia riita-asioita.

Sovittelussa keskeistä on vuorovaikutus, luottamus ja puolueettomuus. Myös muut taidot, kuten aktiivinen kuunteleminen, tunteiden hallinta ja hyvän neuvotteluilmapiirin luominen, ovat tärkeitä osaamisalueita. Tämän vuoksi sovittelijan kyvykkyyttä arvioitaessa ei ole niinkään ratkaisevaa, onko hän saanut sovittelua koskevan perehtyneisyytensä rikossovittelussa, tuomioistuinsovittelussa, perheasiainsovittelussa tai sovitellessaan suurten yritysten välisiä sopimusriitoja, eikä se, millainen peruskoulutus hänellä on.

Jotta tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehty sovinto voidaan vahvistaa täytäntöönpanokelpoiseksi, sovittelijana toimineella henkilöllä tulisi olla tietyn tasoinen sovitte-
luosaaminen. Kuten edellä keskeisiä ehdotuksia koskevan 3.2 jakson tuomioistuimen ulkopuolista sovittelua koskevassa osiossa on todettu, useita vuosia sovittelijantehtäviä hoitanut henkilö ei tarvitsisi osoittaa osallistuneensa muodolliseen koulutukseen ollakseen 2 kohdan määritelmän mukainen sovittelija. Pääsääntö olisi kuitenkin, että sovittelijan olisi tullut osallistua ainakin jonkunlaiseen sovittelua koskevaan peruskoulutukseen.

Momentin 3 kohdan mukaan sovinnolla tarkoitetaan tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehtyä kirjallista sopimusta, jonka sovinnon osapuolet ovat allekirjoittaneet ja jonka sovittelija on allekirjoituksellaan vahvistanut. Säännöksestä seuraa, että sovintosopimuksen on oltava kirjallinen ollakseen vahvistettavissa täytäntöönpanokelpoiseksi.

19 §. Sovinnon sisältö. Pykälässä on lueteltu ne tiedot, jotka on oltava täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistettavassa sovintosopimuksessa.

Sovintosopimuksen tietojen perusteella olisi pykälän 1 kohdan mukaan voitava selvittää sopimuksen osapuolet. Tähän tarkoitukseen sopimukseen olisi kirjattava ainakin osapuolten nimet kokonaisuudessaan ja yleensä myös tuomioistuimen toimivallan varmistamiseksi osapuolten koti- tai asuinpaikka.

Sovintosopimuksessa olisi 2 kohdan mukaan selostettava sovinnon kohteena oleva asia. Jos kysymys olisi esimerkiksi vahingonteosta aiheutuneen vahingon korvaamisesta, tulee tämä seikka todeta sovintosopimuksessa.

Säännöksen 3 kohdan mukaan sovinnon sisältö eli sovittelun lopputulos olisi yksilöitävä sellaisella tarkkuudella, että sen sisältävät sitoumukset voidaan ulosottokaaren säännösten mukaisesti panna täytäntöön. Täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistettavasta sopimuksesta on esimerkiksi käytävä selkeästi ilmi, kuka korvaa ja kenelle korvaus suoritetaan.

Sovintosopimukseen on 4 kohdan mukaan sisällytettävä tiedot sovittelijasta. Jos sovittelija esimerkiksi edustaa sovittelupalveluja tarjoavaa organisaatiota, tulisi myös tämä ilmetä sopimuksesta.

20 §. Sovinnon vahvistaminen täytäntöönpanokelpoiseksi. Pykälä sisältäisi vahvistamismenettelyä koskevat säännökset. Pykälän 1 momentin mukaan käräjäoikeus vahvistaisi sovinnon täytäntöönpanokelpoiseksi kokonaan tai osittain. Esimerkiksi rikosoikeuden alaan kuuluva sovinto, jossa kuitenkin rikosasian lisäksi sovitaan myös vahingonkorvausvelvollisuudesta, voidaan ehdotuksen mukaan vahvistaa vahingonkorvausta

koskevilta osin täytäntöönpanokelpoiseksi. Tällöin vahvistamispäätöksessä olisi todettava, että sovinto on täytäntöönpanokelpoinen vain siltä osin kuin se koskee riita-asiaa.

Myös dispositiivisessa riita-asiassa tehty sovinto voi sisältää seikkoja, jotka eivät ole ulosottokaaren säännösten perusteella pantavissa täytäntöön. Tältä osin täytäntöönpanokelpoiseksi voitaisiin vahvistaa vain se osa sovinnosta, joka on käytännössä pantavissa täytäntöön. Siitä, ettei sovintosopimus ole kokonaisuudessaan vahvistettavissa täytäntöönpanokelpoiseksi, ei kuitenkaan lähtökohtaisesti seuraisi, että käräjäoikeuden olisi sovinnon vahvistamista koskevassa päätöksessään eriteltävä miltä osin sovinto on täytäntöönpanokelpoinen. Nykyisinkin tuomioistuimissa vahvistetaan täytäntöönpanokelpoisiksi sovintoja, jotka sisältävät myös pääasiaan liittymättömiä sivusitoumuksia, joita ei ole käytännössä mahdollista panna pakkokeinoin täytäntöön. Koska tällaisissa tilanteissa pääasiallinen velvoite yleensä on selkeä, sovinnot vahvistetaan sellaisenaan ilman, että vahvistamiskäytännössä eriteltäisiin täytäntöönpanokelpoiset osat niistä, joita ei voida panna täytäntöön. Menettelystä ei ole aiheutunut käytännön ongelmia ulosotossa.

Momentissa todettaisiin, että asia pannaan vireille käräjäoikeuden kansliaan toimitettavalla kirjallisella hakemuksella. Toisin kuin esimerkiksi oikeudenkäymiskaaren mukaisissa hakemusasioissa, hakemusta ei saisi esittää suullisesti.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin hakemusasiaan osallisista. Säännöksen mukaan hakemuksen voisivat tehdä sovinnon osapuolet yhdessä taikka yksi tai useampi osapuoli muiden osapuolten nimenomaisella suostumuksella. Jos hakemus ei ole kaikkien osapuolten yhteisesti tekemä, olisi siihen liitettävä muiden osapuolten kirjallinen suostumus sen tekemiseen.

Lakiin ei ehdoteta otettavaksi erillistä säännöstä asiaan osallisten kuulemisesta. Koska kysymys on hakemuksesta vireille tulevasta asiasta, menettelyssä sovellettaisiin soveltuvin osin oikeudenkäymiskaaren 8 lukua (ks. myös lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentin perustelut). Yleensä sovinnon osapuolia ei olisi tarpeen kuulla sovinnon vahvistamista koskevasta hakemuksesta. Jos suostumuksen antamisesta on kulunut pitkä aika, esimerkiksi kaksi vuotta, tulisi todennäköisesti varata suostumuksen antaneelle osapuolelle tilaisuus antaa lausuma hakemuksen johdosta.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin hakemuksen sisällöstä. Hakemuksessa olisi esimerkiksi ilmoitettava pyyntö siitä, että sovinto olisi vahvistettava täytäntöönpanokelpoiseksi. Lisäksi hakemuksessa olisi ilmoitettava millä perusteella tuomioistuin on toimivaltainen, jos toimivaltaperuste - osapuolen kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka - ei ilmene esimerkiksi sovintosopimuksesta.

Hakemuksessa olisi lisäksi soveltuvin osin ilmoitettava oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettut tiedot. Viitattujen lainkohtien mukaan hakemuksessa on muun muassa ilmoitettava tuomioistuimen nimi, asiaan osallisten nimet, ammatit ja kotipaikat, mahdollisen laillisen edustajan nimi sekä prosessiosoite. Hakijan on myös allekirjoitettava hakemus. Jos hakija ei ole hakemustaan itse laatinut, hakemuksen laatijan on allekirjoitettava se. Laatijan on myös ilmoitettava ammattinsa ja asuinpaikkansa.

Pykälän *4 momentissa* lueteltaisiin hakemukseen liitettävät asiakirjat. Momentin *1 kohdan* mukaan hakemukseen olisi liitettävä sovintosopimus alkuperäisenä. Jos kysymyksessä on toisessa jäsenvaltiossa tehty sovinto, joka on laadittu muulla kuin suomen- tai ruotsinkielellä, on hakemukseen momentin *2 kohdan* mukaan liitettävä sovintosopimuksesta oikeaksi todistettu käännös joko suomeksi tai ruotsiksi.

Jos hakemus ei ole sovinnon osapuolten yhteinen, hakemukseen on momentin *3 kohdan* mukaan liitettävä muiden sovinnon osapuolten kirjallinen suostumus sovinnon vahvistamiseen.

Momentin *4 kohdan* mukaan hakemukseen olisi lisäksi liitettävä sellainen sovittelua koskeva kirjallinen sopimus tai muu vastaava selvitys, josta ilmenee sovittelumenettelyn täyttäneen ehdotetun lain 18 §:n 1 momentin edellytykset. Tarvittaessa hakemuksen yhteydessä tulisi myös esittää selvitystä siitä, että sovittelija on lain edellyttämällä tavalla koulutettu.

21 §. Toimivaltainen tuomioistuin. Pykälässä säädettäisiin vahvistamisasioissa toimivaltaisesta tuomioistuimesta. Tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehty sovinto vahvistettaisiin täytäntöönpanokelpoiseksi käräjäoikeudessa. Toimivaltainen käräjäoikeus olisi se, jonka tuomiopiirissä sovinnon osapuolella on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka. Jos kenelläkään osapuolella ei olisi kotipaikkaa tai vakituista asuinpaikkaa Suomessa, toimivaltainen tuomioistuin olisi Helsingin käräjäoikeus.

22 §. Este sovinnon vahvistamiselle. Pykälässä säädettäisiin sovinnon vahvistamisen esteistä. Sovintoa ei saisi vahvistaa, jos se on lain vastainen, selvästi kohtuuton tai jos se loukkaa sivullisen oikeutta. Tämä virke vastaa oikeudenkäymiskaaren 20 luvun 3 §:n 1 momentin toista virkettä. Koska tuomioistuinsovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisessa sovellettaisiin oikeudenkäymiskaaren 20 luvun säännöksiä, vahvistamista estävä säännös olisi tuomioistuinsovittelussa ja tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon osalta sisällöltään sama.

Jos kysymys on toisessa jäsenvaltiossa tehdystä sovinnosta, sovinnon lainvastaisuutta tai kohtuuttomuutta olisi ensisijaisesti arvioitava sovintosopimukseen sovellettavan lain mukaan. Sopimukseen sovellettava laki määräytyisi kansainvälistä yksityisoikeutta koskevien säännösten perusteella.

Kuten edellä 18 §:n perusteluissa on todettu, kysymys siitä, onko sopimuksen kohteena oleva riita-asia dispositiivinen vai indispositiivinen, määräytyisi yleensä sopimukseen sovellettavan lain mukaan. Toisessa jäsenvaltiossa tehty sopimus, joka koskee asiaa, josta Suomen lain mukaan ei voi sopia ilman viranomaisen tai tuomioistuimen myötävaikutusta, voisi kuitenkin eräissä tilanteissa sopimuksen lainvastaisuuden perusteella jättää vahvistamatta täytäntöönpanokelpoiseksi siitä huolimatta, että kysymyksessä olevasta asiasta sopimukseen sovellettavan lain mukaan vallitsee sopimusvapaus. Kysymys tulisi aina ratkaista tapauskohtaisesti. Arvioitaessa sovinnon lainvastaisuutta tai kohtuuttomuutta olisi yleensäkin aiheellista ottaa yleisellä tasolla huomioon myös oikeusjärjestyksen ja yhteiskunnan rakennetta siinä valtiossa, jonka lakia sopimukseen olisi sovellettava.

Säännöksiä sovinnon vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi sovellettaisiin lakiehdotuksen 24 §:n mukaan lisäksi toisessa jäsenvaltiossa tuomioistuinsovittelussa tehtyihin sovintoihin. Myös se, onko sovittelu toteutettu tuomioistuimessa, muun viranomaisen johdolla tai tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä, olisi siten otettava huomioon harkittaessa mahdollisia esteitä sovinnon vahvistamiseksi.

Sovinnon vahvistaminen edellyttäisi myös, että sen sisältö on pantavissa täytäntöön siten kuin ulosottokaareissa säädetään. Esimerkiksi sellainen sopimus, jossa velvoitetaan henkilöä hoitamaan toisen henkilön puutarhaa, ei olisi vahvistettavissa täytäntöönpanokelpoiseksi. Se, että sovintosopimus ei kokonaisuudessaan kuuluisi lain soveltamisalaan tai että se vain osittain olisi pantavissa pakkokeinoin täytäntöön, ei estäisi sen vahvistamista siltä osin kuin se on mahdollista. Esimerkiksi rikosasioiden sovittelussa käsitellään sekä rikoksen uhrille aiheutuneita henkisiä haittoja että rikosperusteista vahingonkorvausvaatimusta. Kuten edellä on todettu, vahingonkorvausta koskeva vaatimus on riita-asia. Rikosasian sovittelussa tehty sopimus, jonka mukaan toinen osapuoli luopuu rangaistusvaatimuksestaan ja toinen esittää anteeksipyynnön sekä sitoutuu korvaamaan teosta aiheutuneen vahingon, olisi ehdotettujen säännösten mukaan vahvistettavissa täytäntöönpanokelpoiseksi siltä osin kuin sovintosopimus koskee vahingonkorvausta.

23 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamista koskevaan päätökseen. Päätökseen saisi hakea muutosta siten kuin muutoksenhausta asianomaisen tuomioistuimen tuomioon säädetään.

Sovinnon vahvistamista koskevaan päätökseen voisivat hakea muutosta sekä hakemuksen tehnyt hakija että muut sovinnon osapuolet.

Muutosta voisi hakea päätökseen, jolla sovinto on jätetty vahvistamatta sekä eräissä tilanteissa myös päätökseen, jolla sovinto on vahvistettu hakemuksen mukaisesti.

Jos käräjäoikeus on jättänyt sovinnon vahvistamatta, muutoksenhakija voisi vaatia, että hovioikeus vahvistaa sovinnon täytäntöönpanokelpoiseksi hakemuksen mukaisesti.

Jos sovinto taas on vahvistettu siten kuin hakemuksessa on esitetty, muutoksenhakuperuste voisi esimerkiksi olla, että täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistettu sovinto ei koske riita-asiaa. Esimerkiksi sovintosopimukseen kirjattu sitoumus siitä, että sopimuksen osapuoli peruuttaa rikosilmoituksensa, jos toinen osapuoli korvaa rikosilmoituksessa tarkoitettua teosta aiheutuneen vahingon, ei ole ehdotetun lain nojalla vahvistettavissa täytäntöönpanokelpoiseksi. Tällaisessa tilanteessa sovinto tulisi vahvistaa täytäntöönpanokelpoiseksi vain siltä osin kun se koskee riita-asiaa. Muutoksenhakija voisi siis vaatia, että hovioikeus muuttaisi tai täsmentäisi vahvistamispäätöstä koskemaan vain vahingonkorvausta.

Muutoksenhakuperuste voisi myös olla se, että sovinnon vahvistamiselle on ollut lakiehdotuksen 22 §:n mukainen este. Tällöin muutoksenhakija vaatisi hovioikeutta muuttamaan käräjäoikeuden päätöstä siten, että sovinto jätetään vahvistamatta.

Tavanomaisten muutoksenhakukeinojen lisäksi olisivat myös ylimääräiset muutoksenhakukeinot osapuolten käytettävissä.

24 §. Tuomioistuinsovittelu muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa. Pykälässä säädettäisiin tuomioistuinsovittelua vastaavassa menettelyssä toisessa Euroopan jäsenvaltiossa tehdyn sovinnon vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi. Säännöksen mukaan lain 3 luku tulisi soveltuvin osin sovellettavaksi silloin, kun vahvistetaan täytäntöönpanokelpoiseksi toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tuomioistuinsovittelua vastaavassa menettelyssä tehty sovinto. Tuomioistuinsovittelussa tehtyä sovintoa ei siten rinnastettaisi Suomessa tuomioistuinsovittelussa tehtyyn sovintoon vaan tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehtyyn sovintoon.

Kuten lakiehdotuksen 1 §:n 3 momentissa säädettäisiin, lakia sovellettaisiin muissa jäsenvaltioissa tehtyjen sovintojen osalta vain sovitteludirektiivissä tarkoitettuihin sovintoihin. Sovinnon vahvistamista täytäntöönpanokelpoiseksi koskevia säännöksiä sovellettaisiin siten vain sellaisiin muussa jäsenvaltiossa tehtyihin sovintoihin, jotka koskevat rajat ylittävää riitaa. Lain säännöksiä ei myöskään sovellettaisi Tanskassa tehtyihin sovintoihin. Tämä koskee sekä tuomioistuinsovittelussa että tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehtyjä sovintoja.

25 §. Asiakirjajulkisuus. Tuomioistuimelle tuomioistuinsovittelussa ja tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamista koskevassa menettelyssä annettavien asiakirjojen ja sovintosopimuksen julkisuudesta on soveltuvin osin voimassa, mitä oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa säädetään.

Säännöstä sovellettaisiin sekä tuomioistuinsovitteluun että tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamiseen täytäntöönpanokelpoiseksi.

Säännöksestä seuraisi, että tuomioistuimelle diaariin liitettäväksi annettu asiakirja yleensä olisi julkinen. Esimerkiksi tuomioistuinsovittelua koskeva hakemus olisi julkinen ja luonnollisesti myös haastehakemus ja vastine riita-asiassa, joka myöhemmin asianosaisten pyynnöstä siirrettäisiin tuomioistuinsovitteluun. Samoin asiassa tehty muu diaarimerkintä ja sovinto olisivat julkisia.

Toisin kuin oikeudenkäynnissä, osapuolet eivät tuomioistuinsovittelussa esitä todisteita kantojensa tueksi. Asiakirjajulkisuutta koskevasta säännöksestä ei seuraisi, että asiakirjat, joita esitetään osapuolten välisestä riidasta keskusteltaessa, tulisivat julkisiksi. Keskustelun kohteena oleva asiakirja voidaan kuitenkin antaa tuomioistuimelle. Tällöin siihen sovellettaisiin mitä asiakirjojen julkisuudesta oikeudenkäynnin julkisuudesta annetussa laissa säädetään.

Tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisessa täytäntöönpanokelpoiseksi julkisia olisivat lähtökohtaisesti hakemus ja sen liitteet sekä vahvistamista koskeva päätös.

26 §. Sovittelun kustannukset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tuomioistuinsovittelun kustannuksista. Säännöksen mukaan sovittelun osapuoli vastaisi tuomioistuinsovit-

telusta hänelle aiheutuneista kustannuksista itse. Säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 14 §:n 1 momenttia.

Osapuoli ei voisi 2 *momentin* mukaan soviteltavana ollutta asiaa koskevassa oikeudenkäynnissä vaatia vastapuolelta korvausta hänelle tuomioistuinsovittelusta tai tuomioistuimen ulkopuolisesta sovittelusta aiheutuneista kuluista. Tuomioistuinsovittelun osalta säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 14 §:n 2 momenttia. Ehdotuksen mukaan säännökseen kuitenkin lisättäisiin, ettei myöskään tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa aiheutuneita kuluja saisi vaatia korvattaviksi asiaa koskevassa myöhemmässä oikeudenkäynnissä.

Säännöksestä seuraisi, että tilanteessa, jossa osapuolet eivät tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa ole päässeet sovintoon, osapuoli ei saisi soviteltavana ollutta riita-asiaa koskevassa myöhemmässä oikeudenkäynnissä vaatia sovittelusta hänelle aiheutuneita kuluja korvattaviksi. Tuomioistuimen ulkopuolinen sovittelu ei näin ollen olisi rinnastettavissa sellaiseen sovintoneuvotteluun, josta aiheutuneet kulut ovat oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n mukaan oikeudenkäynnin valmistelukuluina korvattavia oikeudenkäyntikuluja.

Säännös selventäisi oikeustilaa. Myös tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa pääsääntö siis olisi, että riidan osapuolet kantavat omat kulunsa. Säännös ei kuitenkaan estäisi sovittelun osapuolia tekemästä kuluvastuuta koskevaa erillistä sopimusta.

27 §. Maksut. Pykälässä säädettäisiin tuomioistuinmaksuista. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 17 §:ää siten muutettuna, että säännöksessä säädettäisiin myös sovinnon täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistamista tarkoittavan hakemuksen käsittelemisestä perittävästä maksuista.

Asian sovittelemista tai sovinnon täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistamista tarkoittavan hakemuksen tai pyynnön käsittelemisestä perittävästä maksuista säädettäisiin tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävästä maksuista annetussa laissa (701/1993) ja sen nojalla annetussa asetuksessa. Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävästä maksuista annettuun asetukseen otettaisiin säännökset sekä tuomioistuinsovitteluasiassa että tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamista koskevassa asiassa perittävästä hakemusmaksuista.

28 §. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset. Pykälän 1 *momentissa* olisi säännös lain voimaantuloajankohdasta. Tarkoitus on, että laki tulisi voimaan viimeistään 21 päivänä toukokuuta 2011.

Pykälän 2 *momentin* nojalla kumotaan riita-asioiden sovittelusta yleisissä tuomioistuimissa annettu laki. Kumottavan lain säännökset siirrettäisiin pitkälti muuttumattomina uuteen lakiin.

Pykälän 3 *momentissa* olisi siirtymäsäännökset, jotka koskisivat ennen lain voimaantuloa vireille tulleita tuomioistuinsovitteluja. Niihin sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Momentissa todettaisiin myös, että lain säännöksiä tuomio-

istuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi sovellettaisiin lain voimaantulon jälkeen tehtyihin sovintoihin. Lain sovellettavaksi tuleminen ei edellyttäisi, että sopimus tai päätös tuomioistuimen ulkopuolisen sovittelun aloittamisesta olisi tehty lain voimaantulon jälkeen.

1.2 Laki oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n muuttamisesta

23 §. Pykälän *1 momenttiin* esitetään otettavaksi uusi *5 kohta*. Sen mukaan riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa tarkoitettu sovittelija tai sovittelijan avustaja ei saisi todistaa riita-asiassa siitä, mitä hän tehtävässään on saanut tietää soviteltavasta asiasta, jolleivät erittäin tärkeät syyt vaadi, että häntä siitä kuulustellaan tai se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, suostu todistamiseen.

Säännöstä sovellettaisiin vain tuomioistuinsovittelussa sovittelijana olleeseen sovittelijaan sekä sovittelijaan, joka on toiminut sovittelijana sellaisessa tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa, jossa tehty sovinto voidaan vahvistaa täytäntöönpanokelpoiseksi siten kuin edellä tarkoitetussa laissa säädettäisiin.

Säännös tulisi sovellettavaksi vain riita-asian oikeudenkäynnissä. Sitä ei sovellettaisi rikosasioissa. Sovittelijaa voitaisiin kuulla myös riita-asian oikeudenkäynnissä, jos sovittelun osapuolet siihen suostuvat. Häntä voitaisiin myös kuulla, jos kuuleminen on tarpeen esimerkiksi lasten edun suojaamisen varmistamiseksi tai henkilöiden ruumiillisen tai henkisen koskemattomuuden loukkaamisen estämiseksi tai muista vastaavista syistä.

Pykälän *4 momenttiin* esitetään lisättäväksi viittaus *1 momentin* uuteen *5 kohtaan*. Säännöksen mukaan todistamiskieltoa koskevaa säännöstä olisi noudatettava, vaikka *1 momentissa* tarkoitettu todistaja ei enää ole siinä asemassa, jossa hän oli saadessaan tiedon todistettavasta seikasta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti muiden lakien kanssa. Lakia sovellettaisiin lain voimaantulon jälkeen vireille tulleissa oikeudenkäynneissä.

1.3 Laki velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

11 §. *Oikeudelliset katkaisutoimet.* Pykälää esitetään muutettavaksi siten, että riita-asian käsitteleminen riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa tarkoitetussa sovittelussa säädetään oikeudelliseksi katkaisutoimeksi.

Pykälän *1 momenttiin* lisättäisiin uusi *4 kohta*, jonka mukaan velan vanhentuminen keskeytyisi pykälän *2 momentissa* tarkoitetulla tavalla, jos kysymyksessä oleva saatava otetaan käsiteltäväksi tuomioistuinsovittelussa tai sellaisessa sovittelumenettelyssä, jossa tehty sovinto voidaan vahvistaa täytäntöönpanokelpoiseksi nyt säädettäväksi ehdotetun lain mukaisesti.

Säännöksen mukaan kanteen nostamiselle asetetun määräajan katkaisemiseksi riittävää ei esimerkiksi olisi, että riidan osapuoli olisi toimittanut tuomioistuinsovittelua koske-

van hakemuksen käräjäoikeudelle. Vanhentuminen keskeytyisi 11 §:ssä säädetyllä tavalla vasta silloin, kun tuomioistuin on ehdotetun lain 4 §:n 4 momentin perusteella tehnyt päätöksen, että sovittelu aloitetaan. Kielteinen päätös ei keskeyttäisi kannemääräajan kulumista.

Vastaavasti, jos kysymys olisi tuomioistuimen ulkopuolisesta sovittelusta, vasta osapuolten ja sovittelijan välinen sopimus sovittelun aloittamisesta keskeyttäisi saatavan vanhentumisen.

Vanhentumisen keskeytymisajankohta määräytyisi *2 momentin* mukaan. Vanhentuminen keskeytyisi silloin, kun päätös tai sopimus sovittelun aloittamisesta tehtäisiin. Vanhentuminen katsottaisiin katkenneeksi sinä päivänä, jona asian käsittely sovittelussa on päättynyt.

Tuomioistuinsovittelun päättymisestä säädettäisiin tuomioistuinsovittelua koskevan lain 9 §:ssä. Asian käsittely tuomioistuinsovittelussa katsottaisiin päättyneen silloin, kun sovinto vahvistetaan, osapuolet ilmoittavat, että ovat sopineet asiansa, osapuoli ilmoittaa, ettei halua asiaa enää soviteltavan tai sovittelija tekee päätöksen siitä, ettei sovittelun jatkaminen ole enää perusteltua.

Tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa sovittelu päättyisi joko sovinnon tekemiseen tai siihen, ettei asian käsittelyä sovittelussa enää jatketa.

Sovittelu perustuu vapaaehtoisuuteen. Jos molemmat tai jompikumpi osapuolista ei enää tahdo jatkaa riidan sovittelua, sovittelu päättyisi siihen. Sovittelun päättymisestä ei tarvitsisi erikseen sopia. Vanhentuminen katsottaisiin katkenneeksi sinä päivänä, jolloin asiaa viimeisen kerran käsiteltiin sovittelutapaamisessa tai vastaavassa virtuaalitapahetumassa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti muiden lakien kanssa. Lakia sovellettaisiin myös velkaan, jonka peruste on syntynyt ennen lain voimaantuloa.

2 Tarkemmat säännökset

Esityksen liitteenä on luonnos valtioneuvoston asetukseksi tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun asetuksen muuttamisesta.

3 Voimaantulo

Jäsenvaltioiden on sovellettava direktiivin täytäntöön panemiseksi annettuja säännöksiä viimeistään 21 päivänä toukokuuta 2011. Ehdotettujen lakien olisi tämän vuoksi tultava voimaan viimeistään sanottuna ajankohtana.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai

muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Lailla turvataan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet.

Esityksessä ehdotetaan vähäisiä muutoksia voimassa olevaan tuomioistuinsovittelua koskevaan lakiin. Esityksessä esitetään, että tuomioistuinsovittelu lähtökohtaisesti rajattaisiin yleisöjulkisuuden ulkopuolelle. Ehdotusta ja sen suhdetta perustuslakiin on selostettu edellä esityksen yleisperustelujen 3.2 jakson tuomioistuinsovittelua koskevassa osiossa. Muutos ei vaikuttaisi rajoittavasti perustuslain mukaisiin oikeusturvatakeisiin.

Ehdotuksissa on myös muilta osin otettu huomioon perustuslain oikeusturvatakeita koskevat vaatimukset. Lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

LAKIEHDOTUKSET

1.

Laki

riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan riita-asioiden ja riitaisten hakemusasioiden sovitteluun yleisessä tuomioistuimessa (*tuomioistuinsovittelu*).

Laissa säädetään lisäksi tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi.

Lain säännöksiä tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi sovelletaan myös muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tai tämän lain 2 luvun menettelyyn rinnastuvassa tuomioistuinsovittelussa tehtyyn sovintoon. Lain säännöksiä ei kuitenkaan sovelleta Tanskassa tehtyyn sovintoon tai sovintoon, joka ei koske tietyistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2008/52/EY määriteltyä rajat ylittävää riitaa.

2 §

Suhde muihin säännöksiin

Jos muussa laissa on tästä laista poikkeavia säännöksiä sovittelusta tai sovitteluun liittyvästä seikasta, noudatetaan niitä tämän lain sijasta.

Asian käsittelyyn sovelletaan muutoin mitä hakemusasioiden käsittelystä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään.

2 luku

Tuomioistuinsovittelu

3 §

Tuomioistuinsovittelun tavoite ja edellytykset

Tuomioistuinsovittelulla pyritään asian sovinnolliseen ratkaisuun.

Tuomioistuinsovittelun edellytyksenä on, että asia soveltuu sovitteltavaksi ja sovittelu on tarkoituksenmukaista osapuolten vaatimuksiin nähden.

4 §

Tuomioistuinsovittelun aloittaminen

Asia, joka ei ole tuomioistuimessa oikeudenkäyntiasiana käsiteltävänä, voidaan ottaa sovitteltavaksi riidan osapuolen tai osapuolten hakemuksesta. Hakemus on tehtävä kirjallisesti ja siinä on selostettava, mitä riita koskee ja miten osapuolten näkemykset eroavat toisistaan. Lisäksi tulee ilmoittaa perusteet, joilla asia soveltuisi sovitteltavaksi. Hakemuksessa on ilmoitettava osapuolet ja heidän yhteystietonsa noudattaen soveltuvien osien, mitä oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 2 §:n 2 momentissa säädetään haastehakemuksesta. Hakemuksessa voidaan myös pyytää tuomioistuimen tietyn tuomarin määräämistä sovittelijaksi.

Asia, joka on tuomioistuimessa oikeudenkäyntiasiana käsiteltävänä, voidaan osoittaa sovitteltavaksi asianosaisten tai asianosaisten pyynnöstä. Pyyntö on vapaa-
muotoinen, ja se on tehtävä ennen kuin asian valmistelu on todettu päättyneeksi.

Sovittelun aloittaminen edellyttää kaikkien osapuolten suostumusta. Sovittelua koskeva pyyntö tai hakemus, jota eivät ole tehneet osapuolet yhdessä, on soveltuvalla tavalla annettava tiedoksi muille osapuolille ja heille on varattava tilaisuus tulla kuulluiksi pyynnön tai hakemuksen johdosta. Kuuleminen voi tapahtua suullisesti tai kirjallisesti.

Tuomioistuin päättää sovittelun aloittamisesta.

5 §

Sovittelija ja sovittelijan avustaja

Asiaa sovittelemaan määrätään sovittelija. Sovittelijana toimii asiaa käsittelevän tuomioistuimen tuomari.

Sovittelun kohteena olevassa asiassa tarvittavan asiantuntemuksen turvaamiseksi tai sovittelun edistämiseksi muuten sovittelija voi osapuolten suostumuksella käyttää avustajaa. Sovittelija nimeää avustajan saatuaan valinnalle osapuolten hyväksymisen. Avustajan palkkion ja korvauksen hänen kuluistaan suorittavat osapuolet.

Tuomioistuinsovittelun toteutus

Sovittelu on toteutettava joutuisasti sekä tasapuolisuutta ja puolueettomuutta noudattaen.

Sovittelijan tulee kuulla osapuolia ja neuvotella heidän kanssaan. Osapuolten suostumuksella voidaan kuulla muitakin henkilöitä ja esittää muuta selvitystä.

Sovittelija voi neuvotella osapuolen kanssa muiden osapuolten läsnä olematta, jos osapuolet tähän suostuvat.

Menettelyn muusta järjestämisestä sovittelija päättää osapuolten kanssa neuvoteltuaan.

Sovinnon aikaansaaminen

Sovittelijan tulee auttaa osapuolia heidän pyrkimyksessään päästä yhteisymmärrykseen ja sovinnolliseen ratkaisuun.

Osapuolten pyynnöstä sovittelija voi tehdä ehdotuksen asian sovinnolliseksi ratkaisemiseksi. Ehdotus voidaan perustaa osapuolten sovittelussa esiin tuomiin näkökohtiin ja tarpeisiin.

Sovinnon vahvistaminen

Tuomioistuinsovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisesta ja sovinnosta on vastaavasti voimassa, mitä laissa säädetään sovinnosta oikeudenkäynnissä. Sovittelussa vahvistettava sovinto voi kuitenkin koskea myös muuta kuin osapuolten alkuperäisiä vaatimuksia.

Tuomioistuinsovittelun päätyminen

Tuomioistuinsovittelu päättyy, kun:

- 1) asiassa vahvistetaan sovinto tai osapuolet ilmoittavat sovittelijalle muuten sopineensa asian;
- 2) osapuoli ilmoittaa sovittelijalle, että ei halua asiaa enää soviteltavan; tai
- 3) sovittelija päättää osapuolia kuultuaan, että sovittelun jatkaminen ei ole enää perusteltua.

Sovittelun päättymisestä 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaisesti sovittelijan on ilmoitettava osapuolille.

Sovittelun päättyessä tuomioistuimessa myös oikeudenkäyntiasiana käsiteltävänä olevassa asiassa 1 momentin 2 tai 3 kohdan mukaisesti asian käsittelyä jatketaan riita-asian käsittelystä säädettyssä järjestyksessä.

10 §

Lapsen asemaa ja oikeutta koskevat asiat

Lapsen asemaa ja oikeutta koskevista asioista voidaan tuomioistuimessa sovittaa niitä, jotka koskevat lapsen elatusta tai lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta. Tuomioistuinsovittelu on toteutettava siten, että lapsen etu turvataan. Harkitessaan, voidaan sovinto vahvistaa, tuomioistuimen on otettava huomioon lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) sekä lapsen elatuksesta annetun lain (704/1975) säännökset.

Sovinto, joka vahvistetaan 1 momentin mukaisesti sovittelussa asiassa, rinnastetaan tuomioistuimen päätökseen tai tuomioon näissä asioissa.

11 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Asiaa sovitteluun toimivaltainen on se tuomioistuin, joka on toimivaltainen käsittelemään asian oikeudenkäynnissä.

Tuomioistuin on päätösvaltainen tuomioistuinsovittelun aloittamista ja sovittelua koskevassa asiassa siinä kokoonpanossa, jossa tuomioistuin päättää asian valmisteluun liittyvistä toimista.

12 §

Tuomioistuinsovittelun julkisuus

Tuomioistuinsovittelu toimitetaan yleisön läsnä olematta, jolleivät sovittelun osapuolet toisin sovi.

13 §

Salassapitovelvollisuus

Sovittelija tai sovittelijan avustaja ei saa ilmaista mitä hän tehtävässään on saanut tietää sovitteluvasta asiasta, jollei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, anna suostumustaan tietojen ilmaisemiseen tai laissa muuta säädetä.

14 §

Sovittelijan esteellisyys

Sovittelijan ja hänen avustajansa esteellisyydestä on voimassa, mitä tuomarinteellisydestä säädetään.

Sovittelija ei saa käsitellä tuomarinteellisyysasioita, jossa hän on toiminut sovittelijana.

15 §

Osapuolten edustaminen

Osapuolten edustamisesta tuomioistuinsovittelussa on voimassa, mitä laissa säädetään asianosaisen puhevallan käyttämisestä oikeudenkäynnissä.

Osapuolen oikeudesta käyttää tuomioistuinsovittelussa avustajaa ja asiamiestä sekä avustajan ja asiamiehen kelpoisuudesta on voimassa, mitä laissa säädetään oikeudenkäyntiavustajasta ja -asiamiehestä riita-asiassa. Sovittelun edistämiseksi sovittelija voi osapuolen esittämästä perustellusta syystä kuitenkin hyväksyä tämän avustajaksi tai asiamieheksi muunkin kuin oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:ssä tarkoitetun tutkinnon suorittaneen henkilön, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu.

16 §

Vetoamiskielto

Osapuoli ei saa soviteltavana olleen asian myöhemmässä tuomioistuinkäsittelyssä ilman vastapuolen suostumusta vedota siihen, mitä tämä on sovintoon pääsemiseksi tuomioistuinsovittelussa esittänyt.

17 §

Muutoksenhakukielto

Päätökseen, jolla tuomioistuinsovittelu aloitetaan, tuomioistuinsovittelua koskeva pyyntö hylätään tai tuomioistuinsovittelu todetaan päättyneeksi, ei saa hakea muutosta.

3 luku

Tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistaminen täytäntöönpanokelpoiseksi

18 §

Tuomioistuimen ulkopuolinen sovittelu

Tässä laissa tuomioistuimen ulkopuolisella sovittelulla tarkoitetaan sopimuksen, sääntöjen tai muun vastaavan järjestelyn perusteella toimitettua jäsennellyä menettelyä, jossa riita-asian osapuolet pyrkivät itse vapaaehtoisesti ratkaisemaan riitansa sovinnollisesti sovittelijan avustuksella.

Lain säännöksiä ei sovelleta menettelyyn, jonka tarkoituksena on, että sovittelija tekee asiantuntijana päätöksiä tai ratkaisusuosituksia riippumatta siitä, ovatko sanotut päätökset tai suositukset osapuolia sitovia.

Edellä 1 momentissa tarkoitetaan:

- 1) *riita-asialla* sellaista siviili- tai kauppaoikeudellista asiaa, jossa sovinto on sallittu;
- 2) *sovittelijalla* sovitteluun koulutettua henkilöä, joka hoitaa sovittelutehtäviä joko yksityisesti tai sovittelupalveluja tarjoavan organisaation palveluksessa; sekä
- 3) *sovinnolla* tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehtyä kirjallista sopimusta, jonka riita-asian osapuolet ovat allekirjoittaneet ja jonka sovittelija on allekirjoituksellaan vahvistanut.

19 §

Sovinnon sisältö

Sovinnosta, jota haetaan vahvistettavaksi täytäntöönpanokelpoiseksi, on käytävä ilmi:

- 1) sovinnon osapuolet;
- 2) sovinnon kohteena oleva asia;
- 3) sovinnon sisältö; sekä
- 4) sovittelija.

20 §

Sovinnon vahvistaminen täytäntöönpanokelpoiseksi

Käräjäoikeus voi vahvistaa tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon tai sen osan täytäntöönpanokelpoiseksi. Asia pannaan vireille käräjäoikeuden kansliaan toimitettavalla kirjallisella hakemuksella.

Hakemuksen voivat tehdä sovinnon osapuolet yhdessä taikka yksi tai useampi osapuoli muiden osapuolten nimenomaisella suostumuksella.

Hakemuksessa on ilmoitettava hakijan pyyntö sovinnon vahvistamiseksi sekä millä perusteella tuomioistuin on toimivaltainen, jos toimivalta ei muutoin ilmene

hakemuksesta tai siihen liitetyistä asiakirjoista. Hakemuksessa on lisäksi soveltuvin osin ilmoitettava oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettut tiedot.

Hakemukseen on liitettävä:

- 1) sovintosopimus;
- 2) tarvittaessa oikeaksi todistettu käännös sopimuksesta suomeksi tai ruotsiksi;
- 3) tarvittaessa muiden sovinnon osapuolten kirjallinen suostumus sovinnon vahvistamiseen; sekä
- 4) sovittelua koskeva kirjallinen sopimus tai muu vastaava selvitys, josta ilmenee sovittelumenettelyn olleen tämän luvun 18 §:n 1 momentin mukainen.

21 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Tässä luvussa tarkoitettu sovinto voidaan vahvistaa täytäntöönpanokelpoiseksi käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä sovinnon osapuolella on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka. Jos kenelläkään osapuolella ei ole kotipaikkaa tai vakituista asuinpaikkaa Suomessa, toimivaltainen tuomioistuin on Helsingin käräjäoikeus.

22 §

Este sovinnon vahvistamiselle

Sovintoa ei saa vahvistaa, jos se on lain vastainen tai selvästi kohtuuton taikka jos se loukkaa sivullisen oikeutta. Sovintoa ei myöskään saa vahvistaa, ellei sitä voida panna täytäntöön siten kuin ulosottokaareissa (705/2007) säädetään.

23 §

Muutoksenhaku

Tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamista koskevaan päätökseen saa hakea muutosta siten kuin muutoksenhausta asianomaisen tuomioistuimen tuomioon säädetään.

24 §

Tuomioistuinsovittelu muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa

Säännöksiä tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi sovelletaan soveltuvin osin toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tämän lain 2 luvun menettelyyn rinnastuvassa tuomioistuinsovittelussa tehtyyn sovintoon.

4 luku

Yhteiset säännökset

25 §

Asiakirjajulkisuus

Tuomioistuimelle tuomioistuinsovittelussa ja tuomioistuimen ulkopuoliossa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamista koskevassa menettelyssä annettavien asiakirjojen ja sovintosopimuksen julkisuudesta on soveltuvien osin voimassa, mitä oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa (370/2007) säädetään.

26 §

Sovittelun kustannukset

Osapuoli vastaa tuomioistuinsovittelusta hänelle aiheutuneista kustannuksista itse.

Osapuoli ei voi soviteltavana ollutta asiaa koskevassa oikeudenkäynnissä vaatia vastapuolelta korvausta hänelle tuomioistuinsovittelusta tai tuomioistuimen ulkopuolisesta sovittelusta aiheutuneista kuluista.

27 §

Maksut

Asian sovittelimista tai sovinnon täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistamista tämän lain mukaisesti tarkoittavan hakemuksen tai pyynnön käsittelemisestä perittävistä maksuista säädetään tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa (701/1993) ja sen nojalla annetussa asetuksessa.

28 §

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2011.

Tällä lailla kumotaan riita-asioiden sovittelusta yleisissä tuomioistuimissa annettu laki (663/2005) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleisiin tuomioistuinsovitteluihin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Säännöksiä tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi sovelletaan lain voimaantulon jälkeen tehtyihin sovintoihin.

2.

Laki oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n 3 momentti, sellaisena
kuin se on laissa 622/1974, sekä
lisätään 23 §:n 1 momenttiin uusi 5 kohta seuraavasti:

17 luku**Todistelusta**

23 §

Todistaa ei saa:

---

5) riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa (xxx/2011) tarkoitettu sovittelija tai sovittelijan avustaja riita-asiassa siitä, mitä hän tehtävässään on saanut tietää sovittelusta asiasta, jolleivät erittäin tärkeät syyt vaadi, että häntä siitä kuulustellaan tai se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, todistamiseen suostu.

Mitä 1 momentin 1, 3, 4 ja 5 kohdassa on sanottu, noudatettakoon, vaikkei todistaja enää ole siinä asemassa, jossa hän on saanut tiedon todistettavasta seikasta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2011.

Tätä lakia sovelletaan lain voimaantulon jälkeen vireille tulleissa oikeudenkäynneissä.

3.

Laki velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan velan vanhentumisesta 15 päivänä elokuuta 2003 annetun lain
 (728/2003) 11 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta sekä 2 momentti, ja
lisätään 1 momenttiin uusi 4 kohta seuraavasti:

11 §

Oikeudelliset katkaisutoimet

Velan vanhentuminen katkeaa niin kuin 2 momentissa säädetään, jos:

-----

2) velkoja ilmoittaa saatavan velallista koskevan julkisen haasteen johdosta taikka velallisen konkurssissa tai muussa maksukyvyttömyysmenettelyssä tai kun velka muutoin otetaan huomioon menettelyn yhteydessä;

3) velkoja panee vireille ulosottoasian tai jos velka muutoin otetaan huomioon ulosottomenettelyssä; tai

4) saatava otetaan käsiteltäväksi tuomioistuinsovittelussa tai sellaisessa sovittelumenettelyssä, jossa tehty sovinto voidaan vahvistaa täytäntöönpanokelpoiseksi siten kuin riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa (xxx/2011) säädetään;

Kun 1 momentin 1 tai 3 kohdassa tarkoitettu asia tulee vireille, kun tehdään päätös 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn aloittamisesta tai kyseistä velkaa koskevista väliaikaisesta kiellosta taikka kun tehdään päätös tai sopimus 4 kohdassa tarkoitettujen sovittelun aloittamisesta, vanhentuminen keskeytyy menettelyn ajaksi. Vanhentuminen katsotaan katkenneeksi sinä päivänä, jona lainvoimaiseksi tullut tuomio on annettu tai asian käsittely on muutoin päättynyt.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 2011.

Tätä lakia sovelletaan myös velkaan, jonka peruste on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa.

LAGFÖRSLAG

1.

Lag

om medling i tvistemål och stadfästelse av förlikning i allmänna domstolar

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på medling i tvistemål och tvistiga ansökningsärenden i allmänna domstolar (*medling i domstol*).

I lagen föreskrivs även om stadfästelse av en förlikning som uppnåtts i medling utanför domstol så att den blir verkställbar.

Bestämmelserna i denna lag om stadfästelse av en förlikning som uppnåtts i medling utanför domstol så att den blir verkställbar tillämpas även på en förlikning som uppnåtts i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater i medling utanför domstol eller i ett förfarande som motsvarar medling i domstol enligt 2 kap. i denna lag. Bestämmelserna i denna lag tillämpas dock inte på en förlikning som uppnåtts i Danmark eller en förlikning som inte gäller en sådan gränsöverskridande tvist som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/52/EG om vissa aspekter på medling på privaträttens område.

2 §

Lagens förhållande till andra bestämmelser

Om det i någon annan lag finns avvikande bestämmelser om medling eller annat som hänför sig till medling, gäller de i stället för denna lag.

På behandlingen av ärendet tillämpas i övrigt vad som i 8 kap. i rättegångsbalken föreskrivs om behandling av ansökningsärenden.

2 kap

Medling i domstol

3 §

Syfte och förutsättningar för medling i domstol

Genom medling i domstol eftersträvas en uppgörelse i godo.

Förutsättningar för medling i domstol är att saken är lämplig för medling och att medling är ändamålsenligt med hänsyn till parternas yrkanden.

4 §

Hur medling i domstol inleds

En sak som inte är föremål för rättegång kan bli föremål för medling på ansökan av en part eller parterna i tvisten. Ansökan ska göras skriftligen och i den ska anges vad tvisten gäller och hur parternas åsikter skiljer sig från varandra. En motivering som anger varför saken är lämplig för medling ska också ingå. I ansökan ska parterna och deras kontaktuppgifter uppges med iakttagande i tillämpliga delar av vad som bestäms om stämningsansökan i 5 kap. 2 § 2 mom. i rättegångsbalken. I ansökan är det också möjligt att begära att en viss domare vid domstolen förordnas till medlare.

En sak som är föremål för rättegång kan hänskjutas till medling på begäran av en part eller parterna. Denna begäran formuleras fritt och den ska göras innan förberedelsen förklarats avslutad.

För att medling ska kunna inledas krävs samtycke av samtliga parter. En begäran eller en ansökan om medling som inte framställts av parterna tillsammans ska på lämpligt sätt delges de andra parterna och de ska ges tillfälle att bli hörda med anledning av begäran eller ansökan. Hörandet kan ske skriftligen eller muntligen.

Beslut om att inleda medling fattas av domstolen.

5 §

Medlare och medlares biträde

En medlare förordnas för att ha hand om medlingen. Medlaren ska vara domare vid den domstol som behandlar saken.

Medlaren kan med parternas samtycke anlita ett biträde för att säkra nödvändig expertis i den sak som är föremål för medling eller för att i övrigt främja medlingen. Medlaren utser biträdet efter att parterna godkänt valet. Arvode och kostnadserättning till biträdet betalas av parterna.

6 §

Hur medling i domstol genomförs

Medlingen ska genomföras snabbt och med iakttagande av opartiskhet och objektivitet.

Medlaren ska höra parterna och överlägga med dem. Med samtycke av parterna kan också andra personer höras och annan utredning läggas fram.

Medlaren kan överlägga med en part utan närvaro av de övriga parterna, om parterna samtycker till det.

Medlaren beslutar närmare om förfarandet efter att ha överlagt med parterna.

7 §

Hur förlikning uppnås

Medlaren ska bistå parterna i deras strävanden att uppnå samförstånd och en uppgörelse i godo.

På begäran av parterna kan medlaren lägga fram ett förslag till uppgörelse i godo. Förslaget kan bygga på de synpunkter och behov som parterna har lagt fram i medlingen.

8 §

Hur förlikning stadfästs

I fråga om stadfästelse av förlikning vid medling i domstol och om förlikning gäller vad som i lag bestäms om förlikning i rättegång. En förlikning som stadfästs i ett medlingsförfarande kan dock gälla också annat än parternas ursprungliga yrkanden.

9 §

Hur medling i domstol avslutas

Medling i domstol avslutas när

1) förlikning stadfästs eller när parterna meddelar medlaren att de kommit överens i saken på annat sätt,

2) en part meddelar medlaren att han inte längre önskar medling i saken, eller

3) medlaren efter att ha hört parterna beslutar att det inte längre finns skäl att fortsätta medlingen.

När medling avslutas enligt 1 mom. 2 eller 3 punkten ska medlaren underätta parterna om detta.

När medling avslutas enligt 1 mom. 2 eller 3 punkten i en sak som också är föremål för rättegång ska behandlingen av saken fortsätta i den ordning som är föreskriven för behandling av tvistemål.

10 §

Ärenden som gäller barns ställning och rättigheter

Ärenden som gäller barns ställning och rättigheter kan bli föremål för medling i domstol när de gäller underhåll för barn eller vårdnad om barn och umgängesrätt. Medling i domstol ska genomföras så att den tryggar barnets bästa. Vid bedömningen av om en förlikning kan stadfästas ska domstolen beakta bestämmelserna i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) och lagen om underhåll för barn (704/1975).

En förlikning som stadfästs i ett ärende som varit föremål för medling enligt 1 mom. jämställs med ett domstolsbeslut eller en dom i dessa frågor.

11 §

Behörig domstol

Behörig att medla i en sak är den domstol som är behörig att behandla saken i rättegång.

Domstolen kan besluta om inledande av medling i domstol och fatta avgöranden om medlingen i den sammansättning som gäller för domstolens beslut om åtgärder som hänför sig till förberedelsen av saken.

12 §

Offentlighet för medling i domstol

Medling i domstol genomförs utan att allmänheten är närvarande, om inte parterna kommer överens om något annat

13 §

Sekretess

Medlaren eller medlarens biträde får inte röja vad han eller hon i sin uppgift har fått veta om ett ärende som är föremål för medling, om inte den till vars förmån tystnadsplikten har bestämts ger sitt samtycke till att saken röjs eller något annat föreskrivs i lag.

14 §

Jäv för medlare

I fråga om jäv för medlare och deras biträden gäller vad som föreskrivs om jäv för domare.

En medlare får inte vara domare i en rättegång om en sak i vilken han eller hon har varit medlare.

15 §

Hur parterna ska företrädas

I fråga om hur parterna ska företrädas i medling i domstol gäller vad som i lag föreskrivs om förande av parts talan i rättegång.

I fråga om parternas rätt att anlita biträde och ombud i medling i domstol och i fråga om biträdes och ombuds behörighet gäller vad som i lag föreskrivs om rättegångsbiträde och rättegångsombud i tvistemål. För att främja medlingen kan medlaren av motiverade skäl framlagda av en part såsom biträde eller ombud för denne dock godkänna även någon som har annan än i 15 kap. 2 § i rättegångsbalken avsedd examen och som inte är i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats.

16 §

Förbud mot att åberopa uppgifter

I en senare behandling i domstol av saken som varit föremål för medling får en part inte utan motpartens samtycke åberopa sådant som denne anfört under medling i domstol för att uppnå förlikning.

17 §

Besvärsförbud

Ett beslut genom vilket medling i domstol inleds, en begäran om medling i domstol avslås eller medlingen i domstol förklaras avslutad får inte överklagas.

3 kap**Stadfästelse av en förlikning som uppnåtts i medling utanför domstol så att den blir verkställbar**

18 §

Medling utanför domstol

Med medling utanför domstol avses i denna lag ett strukturerat förfarande, som baserar sig på ett avtal, regler eller annat arrangemang, genom vilket parterna i ett tvistemål på egen hand frivilligt försöker nå en överenskommelse om lösning av tvistemålet med hjälp av en medlare.

Bestämmelserna i lagen tillämpas inte på ett förfarande som syftar till att medlaren som sakkunnig fattar ett beslut eller ger en rekommendation om hur tvistemålet ska lösas, oavsett om dessa beslut eller rekommendationer är bindande för parterna.

Ovan i 1 mom. avses med

- 1) *tvistemål* ett sådant privaträttsligt ärende där förlikning är tillåten,

2) *medlare* en person som fått utbildning i medling och som sköter medlingsuppdrag antingen privat eller som anställd hos en organisation som tillhandahåller medlingstjänster samt

3) *förlikning* ett skriftligt avtal som ingåtts i medling utanför domstol, som parterna i ett tvistemål har undertecknat och som medlaren genom sin underteckning har fastställt.

19 §

Förlikningens innehåll

När det ansöks om att en förlikning stadfästs så att den blir verkställbar ska det av förlikningen framgå

- 1) förlikningsparterna,
- 2) ärendet som förlikningen gäller,
- 3) förlikningens innehåll samt
- 4) medlaren.

20 §

Hur förlikning stadfästs så att den blir verkställbar

Tingsrätten kan stadfästa en förlikning eller en del av en förlikning som uppnåtts i medling utanför domstolen. Ärendet inleds genom en skriftlig ansökan som ställs till tingsrättens kansli.

Ansökan kan lämnas av förlikningsparterna tillsammans eller av en eller flera av parterna med de andras uttryckliga samtycke.

I ansökan ska uppges sökandens begäran om att förlikningen stadfästs samt på vilken grund domstolen är behörig om inte behörigheten annars framgår av ansökan eller handlingarna som fogats till den. I ansökan ska dessutom i tillämpliga delar uppges uppgifterna som avses i 5 kap. 2 § 2 och 3 mom. i rättegångsbalken.

Till ansökan ska fogas

- 1) förlikningsavtalet
- 2) vid behov en bestyrkt översättning till finska eller svenska av detta avtal,
- 3) vid behov de andra förlikningsparternas skriftliga samtycke till att förlikningen stadfästs samt
- 4) ett skriftligt avtal eller annan motsvarande utredning om förlikningsförfarandet där det framgår att förlikningen har genomförts i enlighet med 18 § 1 mom. i detta kapitel.

21 §

Behörig domstol

En förlikning enligt detta kapitel kan stadfästas så att den blir verkställbar av den tingsrätt inom vars domkrets förlikningsparten har sitt hemvist eller sin vanliga

vistelseort. Om ingen av parterna har hemvist eller vanlig vistelseort i Finland är den behöriga tingsrätten Helsingfors tingsrätt.

22 §

Hinder för stadfästelse av en förlikning

En förlikning får inte stadfästas, om den strider mot lag eller är uppenbart oskäligen eller om den kränker en utomståendes rätt. Ett annat hinder för stadfästelse är att förlikningen inte kan verkställas på det sätt som föreskrivs i utsökningsbalken (705/2007).

23 §

Ändringssökande

Ändring i ett avgörande som gäller stadfästelse av en förlikning som uppnått i medling utanför domstol får sökas enligt vad som föreskrivs om sökande av ändring i dom som har meddelats av domstolen i fråga.

24 §

Medling i domstol i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater

Bestämmelserna om stadfästelse av en förlikning som uppnått i medling utanför domstol så att den blir verkställbar tillämpas i tillämpliga delar på en förlikning som uppnått i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater i ett förfarande som motsvarar medling i domstol enligt 2 kap. i denna lag.

4 kap**Gemensamma bestämmelser**

25 §

Handlingars offentlighet

I fråga om offentligheten för de handlingar som lämnas till domstolen i samband med medling i domstol och medling utanför domstol och förlikningsavtalet gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007).

26 §

Medlingskostnader

En part svarar själv för sina kostnader för medlingen i domstol.

En part kan inte i rättegång som gäller ärendet som varit föremål för förlikning kräva ersättning för sina medlingskostnader för medling i domstol eller medling utanför domstol av motparten.

27 §

Avgifter

Bestämmelser om avgifter som tas ut för behandlingen av en ansökan eller en begäran om medling eller stadfästelse av en förlikning så att den kan verkställas enligt denna lag finns i lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (701/1993) och i förordning som utfärdats med stöd av den.

28 §

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 2011.

Genom denna lag upphävs lagen om medling i tvistemål i allmänna domstolar (663/2005) jämte ändringar.

På medling i domstol som inletts innan denna lag har trätt i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. Bestämmelserna om stadfästelse av en förlikning som uppnåtts i medling utanför domstol så att den blir verkställbar tillämpas på förlikningar som uppnåtts efter ikraftträdandet av lagen.

2.

Lag om ändring av 17 kap. 23 § i rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i rättegångsbalken 17 kap. 23 § 3 mom. sådant det lyder i lag
622/1974, samt
fogas till 23 § 1 mom. en ny 5 punkt som följer:

17 kap**Om bevisning**

23 §

Vittna får inte

---

5) i lagen om medling i tvistemål och stadfästelse av förlikning i allmänna domstolar (xxx/2011) avsedd medlare eller medlarens biträde i tvistemål om vad han eller hon i sitt arbete har fått veta om ärendet som medlingen gäller, om inte synnerliga skäl föreligger för att höra medlaren om detta eller den till vars förmån tystnadsplikten har bestämts ger sitt samtycke till vittnandet.

Vad som föreskrivs i 1 mom. punkterna 1, 3, 4 och 5 ska iakttas även om vittnet inte längre befinner sig i den ställning, i vilken den omständighet, som skulle bevisas, kommit till hans kännedom.

Denna lag träder i kraft den 2011.

Denna lag tillämpas på rättegångar som inletts efter ikraftträdandet.

3.

Lag om ändring av 11 § i lagen om preskription av skulder

I enlighet med riksdagens beslut:
 ändras i lagen av den 15 augusti om preskription av skulder (728/2003) 11 § 1 mom. 2 och 3 punkten samt 2 mom. och fogas till 1 mom. en ny 4 punkt som följer:

11 §

Rättsliga åtgärder som avbryter preskription

Preskriptionen av en skuld avbryts på det sätt som anges i 2 mom., om

-----

2) borgenären anmäler sin fordran utifrån en offentlig stämning som gäller gäldenären eller i gäldenärens konkurs eller i något annat insolvensförfarande eller skulden annars beaktas i samband med förfarandet,

3) borgenären anhängiggör ett utsökningsärende eller skulden annars beaktas i samband med ett utsökningsförfarande eller

4) fordran tas upp för behandling i medling i domstol eller i ett sådant medlingsförfarande där förlikningen kan stadfästas så att den blir verkställbar så som föreskrivs i lagen om medling i tvistemål och stadfästelse av förlikning i allmänna domstolar (xxx/2011),

När ett i 1 mom. 1 eller 3 punkten avsett ärende väcks, ett beslut fattats om att inleda ett förfarande som avses i 2 punkten eller om ett interimistiskt förbud som gäller skulden i fråga eller när det fattas beslut eller ingås ett avtal om att inleda medling enligt 4 punkten, avbryts preskriptionen för den tid som förfarandet pågår. Preskriptionen anses ha avbrutits den dag då den lagakraftvunna domen meddelades eller handläggningen av ärendet avslutades på något annat sätt.

Denna lag träder i kraft den 2011.

Lagen ska också tillämpas på skulder vars grund har uppkommit före ikraftträdandet av denna lag.

ASETUSLUONNOS

Valtioneuvoston asetus tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty oikeusministeriön esittelystä,

muutetaan tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista 18 päivänä joulukuuta 2008 annetun asetuksen (925/2008) 3 §:n 3 momentin 2 kohdan a ja b kohdat sekä 11 §:n 2 momentti seuraavasti:

2 luku

Hakemusmaksut ja toimitusmaksut

3 §

Käräjäoikeus

Jäljempänä mainittujen hakemusasioiden käsittelystä peritään seuraavat hakemusmaksut
-----

2) tuomioistuinsovittelu:

a) jos sovittelua ei aloiteta 48 euroa;

b) jos sovittelu aloitetaan 111 euroa;

c) maksua ei peritä, jos sovittelua pyydetään oikeudenkäynnissä vireillä olevassa asiassa, jossa sovittelun loputtua peritään lopullisen ratkaisun vaiheen mukainen oikeudenkäyntimaksu, kuitenkin vähintään 111 euroa; vahvistettuun sovintoon päättyvässä asiassa peritään lopullisen ratkaisun vaiheesta riippumatta 111 euroa;

-----

5 luku

Erinäiset säännökset

11 §

Maksun perintä

Tuomioistuinsovittelussa käsiteltävästä asiasta maksu peritään sovittelun aloittamista koskevaan pyyntöön annetun ratkaisun yhteydessä.

Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 2011.

DIREKTIIVIT

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 2008/52/EY,

annettu 21 päivänä toukokuuta 2008,

tietyistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 61 artiklan c alakohdan ja 67 artiklan 5 kohdan toisen luetelmakohdan,

ottavat huomioon komission ehdotuksen,

ottavat huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon ⁽¹⁾,

noudattavat perustamissopimuksen 251 artiklassa määrättyä menettelyä ⁽²⁾,

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Yhteisö on asettanut tavoitteekseen pitää yllä ja kehittää vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvaa aluetta, jolla taataan henkilöiden vapaa liikkuvuus. Tätä varten yhteisö toteuttaa muun muassa yksityisoikeudellisia asioita koskevan oikeudellisen yhteistyön alalla toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan turvaamiseksi.
- (2) Oikeussuojan saatavuuden periaate on perustavan tärkeä, ja oikeussuojan saatavuuden helpottamiseksi Eurooppa-neuvosto kehotti Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 pidetyssä kokouksessaan jäsenvaltioita kehittämään vaihtoehtoisia, tuomioistuinten ulkopuolisia riidanratkaisumenettelyjä.
- (3) Neuvosto antoi toukokuussa 2000 päätelmät vaihtoehtoisista riidanratkaisumenettelyistä siviili- ja kauppaoikeuden alalla ja totesi, että alalle on laadittava perusperiaatteet, jotta voidaan kehittää asianmukaiset ja toimivat tuomioistuinten ulkopuoliset menettelyt riitojen ratkaisemiseksi.

seksi siviili- ja kauppaoikeuden alalla ja näin yksinkertaistaa ja parantaa oikeussuojan saatavuutta.

- (4) Komissio esitti huhtikuussa 2002 vihreän kirjan vaihtoehtoisista riidanratkaisumenettelyistä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa ottaen huomioon Euroopan unionissa käytössä olevat vaihtoehtoiset riidanratkaisumenettelyt ja käynnisti laajamittaisen jäsenvaltioiden ja asianomaisten sidosryhmien kuulemisen sellaisten toimenpiteiden kehittämiseksi, joilla voidaan lisätä sovittelun käyttöä.
- (5) Tavoitteena oleva oikeussuojan saatavuuden tehokkaampi turvaaminen on osa vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen luomiseen tähtäävää Euroopan unionin politiikkaa, ja sen olisi katettava riidanratkaisukeinot niin tuomioistuimissa kuin niiden ulkopuolella. Tällä direktiivillä olisi edistettävä sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa ja erityisesti sovittelupalvelujen saatavuutta.
- (6) Sovittelu voi olla kustannustehokas ja nopea tuomioistuinten ulkopuolinen riidanratkaisukeino siviili- ja kauppaoikeuden alalla, koska menettely räätälöidään vastaamaan osapuolten tarpeita. On todennäköisempää, että sovittelulla aikaansaatuja sopimuksia noudatetaan vapaaehtoisesti, ja lisäksi sovittelussa osapuolten välit säilyvät todennäköisemmin sopuisina ja kestävinä. Nämä edut korostuvat entisestään tilanteissa, joihin liittyy rajatylittäviä seikkoja.
- (7) On tarpeen antaa puitelainsäädäntöä erityisesti siviiliprosessin keskeisistä kysymyksistä, jotta voidaan lisätä entisestään sovittelun käyttöä ja taata sovitteluun turvautuville osapuolille ennustettava lainsäädäntöympäristö.
- (8) Tämän direktiivin säännöksiä olisi sovellettava ainoastaan rajatylittäviä riitoja koskevaan sovitteluun, mutta jäsenvaltioiden olisi voitava soveltaa tällaisia säännöksiä myös kansallisiin sovittelumenettelyihin.
- (9) Tämä direktiivi ei saisi millään tavalla estää nykyaikaisen viestintäteknikan käyttöä sovittelumenettelyssä.

⁽¹⁾ EUVL C 286, 17.11.2005, s. 1.

⁽²⁾ Euroopan parlamentin lausunto, annettu 29. maaliskuuta 2007 (EUVL C 27 E, 31.1.2008, s. 129), neuvoston yhteinen kanta, vahvistettu 28. helmikuuta 2008 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä) ja Euroopan parlamentin kanta, vahvistettu 23. huhtikuuta 2008 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä).

- (10) Tätä direktiiviä olisi sovellettava menettelyihin, joissa kaksi tai useampi rajatylittävän riidan osapuoli pyrkii itse vapaaehtoisesti ratkaisemaan riitansa sovinnollisesti sovittelijan avustuksella. Direktiiviä olisi sovellettava siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa. Sitä ei kuitenkaan olisi sovellettava oikeuksiin ja velvoitteisiin, joista osapuolet eivät asianomaisen sovellettavan lain nojalla saa määrätä itse. Tällaiset oikeudet ja velvoitteet ovat erityisen yleisiä perheoikeuden ja työoikeuden alalla.
- (11) Tätä direktiiviä ei tulisi soveltaa sopimusta edeltäviin neuvotteluihin eikä kolmannen osapuolen ratkaisuihin johtaviin menettelyihin, kuten tiettyihin tuomioistuimen sovintomenettelyihin, kuluttajavalitusmenettelyihin, välimiesmenettelyyn, asiantuntijapäätöksiin tai menettelyihin, joissa jokin henkilö tai taho antaa virallisen suosituksen kiistan ratkaisuksi riippumatta siitä, onko suositus oikeudellisesti sitova.
- (12) Tätä direktiiviä olisi sovellettava tapauksiin, joissa tuomioistuin ohjaa riidan osapuolet sovitteluun tai kansallinen lainsäädäntö edellyttää sovittelua. Tätä direktiiviä olisi myös sovellettava sovitteluun, jota johtaa tuomari, joka ei ole vastuussa mistään riidan kohdetta koskevasta oikeudenkäynnistä, jos tuomari kansallisen lainsäädännön mukaan voi toimia sovittelijana. Tätä direktiiviä ei kuitenkaan olisi sovellettava tuomioistuimen tai tuomarin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, yrityksiin sovittella riitaa sitä koskevan oikeudenkäynnin yhteydessä tai tapauksiin, joissa tuomioistuin tai tuomari, jonka tutkittavaksi asia on saatettu, pyytää apua tai neuvoja pätevältä henkilöltä.
- (13) Tässä direktiivissä säädetyn sovittelun olisi oltava vapaaehtoinen menettely, jossa osapuolet itse ovat vastuussa menettelystä ja voivat järjestää sen haluamallaan tavalla ja päättää sen milloin tahansa. Tuomioistuinten olisi kuitenkin kansallisen lainsäädännön mukaisesti voitava asettaa sovittelumenettelylle määräaikoja. Lisäksi niiden olisi voitava kiinnittää osapuolten huomio sovittelumahdollisuuksiin aina kun se on aiheellista.
- (14) Tämän direktiivin säännökset eivät saisi vaikuttaa kansalliseen lainsäädäntöön, jonka perusteella sovittelu on pakollista tai sovitteluun liittyy erilaisia kannustimia tai seuraamuksia, edellyttäen, että kyseinen lainsäädäntö ei estä riidan osapuolia käyttämästä oikeuttaan saattaa asia tuomioistuimen ratkaistavaksi. Tämän direktiivin säännökset eivät myöskään saisi vaikuttaa olemassa oleviin itsesäänteleiviin sovittelujärjestelmiin, mikäli ne koskevat asioita, jotka eivät kuulu tämän direktiivin soveltamisalaan.
- (15) Oikeusvarmuuden turvaamiseksi tässä direktiivissä olisi määritettävä ajankohta, jonka perusteella voidaan määrittellä, onko riita, jonka osapuolet yrittävät ratkaista sovitte-
telulla, rajatylittävä riita. Jos kirjallista sopimusta ei ole, osapuolten olisi katsottava sopineen sovittelun käyttämisestä sinä ajankohtana, jona ne ryhtyvät erityisiin toimiin sovittelumenettelyn aloittamiseksi.
- (16) Jotta varmistetaan tarvittava keskinäinen luottamus sovittelun luottamuksellisuuteen, vaikutukseen määrä- ja vanhentumisaikoihin sekä sovittelulla aikaansaatuisten sopimusten tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon, jäsenvaltioiden olisi edistettävä sopiviksi katsomillaan järjestelyillä sovittelijoiden koulutusta ja sovittelupalvelujen tarjontaan soveltuviin toimivien laadunvalvontajärjestelyjen käyttöönottoa.
- (17) Jäsenvaltioiden olisi määritettävä tällaiset järjestelyt, jotka voivat käsittää markkinalähtöisiä ratkaisuja, mutta niiden ei olisi edellytettävä antavan tältä osin rahoitusta. Järjestelyillä olisi pyrittävä pitämään sovittelumenettely joustavana, säilyttämään osapuolten määräämisvalta ja varmistamaan, että sovittelu hoidetaan tehokkaasti, puolueettomasti ja asiantuntevasti. Sovittelijoille olisi tiedotettava olemassa olevasta sovittelijoita koskevasta eurooppalaisesta menettelysäännöstä, joka olisi myös tuotava yleisön saataville internetissä.
- (18) Komissio on antanut suosituksen⁽¹⁾, jossa määritellään kuluttajariitojen sovinnolliseen ratkaisemiseen osallistuville tuomioistuinten ulkopuolisille elimille sovittelun laatua koskevat vähimmäiskriteerit sovittelun käyttäjien aseman turvaamiseksi. Kaikkia tämän suosituksen piiriin kuuluvia sovittelijoita ja organisaatioita olisi kannustettava noudattamaan sen periaatteita. Helpottaakseen tällaisia elimiä koskevan tiedon levittämistä komission olisi perustettava tietokanta niistä tuomioistuinten ulkopuolisista järjestelmistä, jotka jäsenvaltioiden mukaan täyttävät suosituksen periaatteet.
- (19) Sovittelua ei olisi pidettävä oikeudenkäyntiä huonompana vaihtoehtona sen vuoksi, että sovittelulla aikaansaatuisten sopimusten noudattaminen riippuu osapuolten hyvästä tahdosta. Jäsenvaltioiden olisi sen vuoksi varmistettava, että sovittelulla aikaansaadun kirjallisen sopimuksen osapuolet voivat pyytää, että heidän sopimuksensa sisältö vahvistetaan täytäntöönpanokelpoiseksi. Jäsenvaltio saisi kieltäytyä vahvistamasta sopimusta täytäntöönpanokelpoiseksi ainoastaan siinä tapauksessa, että sopimuksen sisältö on sen lainsäädännön vastainen, sen kansainvälinen yksityisoikeus mukaan luettuna, tai sen lainsäädäntö ei mahdollista asianomaisen sopimuksen sisällön saattamista täytäntöönpanokelpoiseksi. Näin voi olla tilanteessa, jossa sopimuksen mukaista velvoitetta ei sen luonteen vuoksi voida panna täytäntöön.

⁽¹⁾ Komission suositus 2001/310/EY, annettu 4 päivänä huhtikuuta 2001, kuluttajariitojen sovitteluun osallistuvia tuomioistuinten ulkopuolisia elimiä koskevista periaatteista (EYVL L 109, 19.4.2001, s. 56).

- (20) Jossakin jäsenvaltiossa täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistetun, sovittelulla aikaansaadun sopimuksen sisältö olisi tunnustettava ja julistettava täytäntöönpanokelpoiseksi muissa jäsenvaltioissa asiassa sovellettavan yhteisön tai kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Näin esimerkiksi tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22 päivänä joulukuuta 2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001⁽¹⁾ tai tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevilla asioissa 27 päivänä marraskuuta 2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003⁽²⁾ nojalla.
- (21) Asetuksessa (EY) N:o 2201/2003 edellytetään nimenomaisesti, että ollakseen täytäntöönpanokelpoinen toisessa jäsenvaltiossa osapuolten välisen sopimuksen on oltava täytäntöönpanokelpoinen siinä jäsenvaltiossa, jossa se on tehty. Sellaisessa tapauksessa, jossa perheoikeudellista asiaa koskevan, sovittelulla aikaansaadun sopimuksen sisältö ei ole täytäntöönpanokelpoinen jäsenvaltiossa, jossa sopimus on tehty ja jossa sen vahvistamista täytäntöönpanokelpoiseksi pyydetään, tämä direktiivi ei saisi rohkaista riidan osapuolia kiertämään kyseisen jäsenvaltion lainsäädäntöä pyytämällä sopimuksen vahvistamista täytäntöönpanokelpoiseksi toisessa jäsenvaltiossa.
- (22) Tämä direktiivi ei saisi vaikuttaa jäsenvaltioiden sääntöihin, jotka koskevat sovittelun avulla aikaansaatuisten sopimusten täytäntöönpanoa.
- (23) Luottamuksellisuus sovittelumenettelyssä on tärkeää, ja tässä direktiivissä olisi näin ollen säädettävä, että riitasian oikeudenkäyntimenettelyä koskevien sääntöjen on oltava sen kanssa yhteensopivat vähintään siltä osin, kuinka sovittelun luottamuksellisuus turvataan mahdollisessa myöhemmässä siviili- ja kauppaoikeudellista asiaa koskevassa oikeudenkäynnissä tai välimiesmenettelyssä.
- (24) Jotta osapuolia rohkaistaisiin käyttämään sovittelua, jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että niiden säännöt määrä- ja vanhentumisajoista eivät estä osapuolia viemästä asiaa tuomioistuimen käsiteltäväksi tai välimiesmenettelyyn, jos osapuolten sovitteluyritykset epäonnistuvat. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että tähän tulokseen päästään, vaikka tällä direktiivillä ei yhdenmukaisteta kansallisia sääntöjä määrä- ja vanhentumisajoista. Tämä direktiivi ei saisi vaikuttaa jäsenvaltioiden täytäntöönpanemissa kansainvälisissä sopimuksissa määrättyihin määrä- ja vanhentumisaikoihin, esimerkiksi kuljetusoikeuden alalla.
- (25) Jäsenvaltioiden olisi kannustettava antamaan yleisölle tietoa siitä, miten sovittelijoihin ja sovittelupalveluja tarjoaviin organisaatioihin voidaan ottaa yhteyttä. Niiden olisi lisäksi kannustettava oikeusalalla toimivia tiedottamaan asiakkailleen sovittelumahdollisuudesta.
- (26) Paremmasta lainsäädännöstä tehdyn toimielinten välisen sopimuksen⁽³⁾ 34 kohdan mukaisesti jäsenvaltioita rohkaistaan laatimaan itseään varten ja yhteisön edun vuoksi omia taulukoitaan, joista ilmenee mahdollisuuksien mukaan tämän direktiivin ja kansallisen lainsäädännön osaksi saattamista koskevien toimenpiteiden välinen vastavuus, ja julkaisemaan ne.
- (27) Tällä direktiivillä pyritään edistämään perusoikeuksia, ja siinä otetaan huomioon erityisesti Euroopan unionin perusoikeuskirjassa tunnustetut periaatteet.
- (28) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa tämän direktiivin tavoitetta, vaan se voidaan toiminnan laajuuden tai vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin yhteisön tasolla, joten yhteisö voi toteuttaa toimenpiteitä perustamissopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on tämän tavoitteen saavuttamiseksi tarpeen.
- (29) Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyn, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta tehdyn pöytäkirjan 3 artiklan mukaisesti Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti ovat ilmoittaneet haluavansa osallistua tämän direktiivin antamiseen ja soveltamiseen.
- (30) Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyn, Tanskan asemasta tehdyn pöytäkirjan 1 ja 2 artiklan mukaisesti Tanska ei osallistu tämän direktiivin antamiseen, eikä tämä direktiivi sido sitä eikä sitä sovelleta siihen,

⁽¹⁾ EYVL L 12, 16.1.2001, s. 1. Asetus sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EY) N:o 1791/2006 (EUVL L 363, 20.12.2006, s. 1).

⁽²⁾ EUVL L 338, 23.12.2003, s. 1. Asetus sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella (EY) N:o 2116/2004 (EUVL L 367, 14.12.2004, s. 1).

⁽³⁾ EUVL C 321, 31.12.2003, s. 1.

OVAT ANTANEET TÄMÄN DIREKTIIVIN:

1 artikla

Tavoite ja soveltamisala

1. Tämän direktiivin tavoitteena on parantaa vaihtoehtoisten riidanratkaisumenettelyjen saatavuutta ja edesauttaa riitojen soinnollista ratkaisua edistämällä sovittelun käyttöä ja varmistamalla, että sovittelu ja tuomioistuinkäsittely ovat tasapainoisessa suhteessa toisiinsa.

2. Tätä direktiiviä sovelletaan rajatylittävissä riidoissa siviili- ja kauppaoikeudellisiin asioihin lukuun ottamatta oikeuksia ja velvoitteita, joista osapuolet eivät asianomaisen sovellettavan lain nojalla saa sopia. Erityisesti direktiiviä ei sovelleta vero-, tulli- tai hallinto-oikeudellisiin asioihin eikä valtion vastuuseen teoista ja laiminlyönneistä, jotka on tehty julkista valtaa käytettäessä (*“acta iure imperii”*).

3. Tässä direktiivissä jäsenvaltiolla tarkoitetaan kaikkia muita jäsenvaltioita paitsi Tanskaa.

2 artikla

Rajatylittävät riidat

1. Tässä direktiivissä rajatylittävällä riidalla tarkoitetaan riitaa, jossa vähintään yhden osapuolen kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka sijaitsee muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa toisen osapuolen kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka sijaitsee ajankohtana, jolloin

- a) osapuolet sopivat sovittelusta riidan syntymisen jälkeen,
- b) tuomioistuin päättää sovittelun aloittamisesta,
- c) kansallisen lainsäädännön mukaan on aloitettava sovittelu, tai
- d) osapuolille on esitetty 5 artiklan mukainen kehoitus.

2. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa säädetään, 7 ja 8 artiklaa sovellettaessa riita on rajatylittävä myös silloin, kun sovittelun jälkeinen oikeudenkäynti tai väliesmenettely alkaa muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa osapuolilla oli kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka 1 kohdan a, b tai c alakohdassa tarkoitettuna ajankohtana.

3. Edellä olevaa 1 ja 2 kohtaa sovellettaessa kotipaikka määritetään asetuksen (EY) N:o 44/2001 59 ja 60 artiklan mukaisesti.

3 artikla

Määritelmät

Tässä direktiivissä tarkoitetaan

- a) 'sovittelulla', siitä käytetystä nimestä riippumatta, jäsenneltyä menettelyä, jossa riidan molemmat tai useammat osapuolet pyrkivät itse vapaaehtoisesti ratkaisemaan riitansa soinnollisesti sovittelijan avustuksella. Sovittelu voi alkaa osapuolten aloitteesta, tuomioistuin voi suositella sovittelua tai päättää sovittelun aloittamisesta, taikka sovitteluvaihtoehdosta voidaan säätää jäsenvaltion lainsäädännössä.

Käsite kattaa asian sovittelun, jonka suorittaa tuomari, joka ei osallistu kyseiseen riita-asiaan mahdollisesti liittyvään oikeudenkäyntiin. Siihen eivät kuitenkaan kuulu tuomioistuimen tai tuomarin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, yritykset sovittaa riitaa sitä koskevan oikeudenkäynnin yhteydessä;

- b) 'sovittelijalla' kolmatta henkilöä, jota pyydetään hoitamaan sovittelua tehokkaasti, puolueettomasti ja asiantuntevasti riippumatta hänen ammatti- tai virkanimikkeestään kyseisessä jäsenvaltiossa tai siitä, miten hänet on tehtävään nimetty tai määrätty.

4 artikla

Sovittelun laadun varmistaminen

1. Jäsenvaltioiden on rohkaistava sopiviksi katsomillaan keinoin sovittelijoita ja sovittelupalveluja tarjoavia organisaatioita laatimaan vapaaehtoisia menettelysääntöjä ja noudattamaan niitä sekä sovittelupalvelujen tarjontaan sovellettavia muita tehokkaita laadunvalvontakeinoja.

2. Jäsenvaltioiden on edistettävä sovittelijoiden perus- ja jatkokoulutusta sen varmistamiseksi, että sovittelu hoidetaan riidan osapuolten kannalta tehokkaasti, puolueettomasti ja asiantuntevasti.

5 artikla

Sovittelun käyttäminen

1. Tuomioistuin, jossa asia on pantu vireille, voi tarvittaessa ja otettuaan huomioon kaikki asiaan liittyvät seikat kehottaa asianosaisia käyttämään sovittelua riidan ratkaisemiseksi. Tuomioistuin voi myös kehottaa asianosaisia osallistumaan sovittelun käyttöä koskevaan tiedotustilaisuuteen, jos tällaisia tilaisuuksia järjestetään ja niihin osallistuminen on vaivatonta.

2. Tämä direktiivi ei vaikuta sellaisen kansallisen lainsäädännön soveltamiseen, jonka mukaan sovittelun käyttö on pakollista tai sovitteluun liittyy erilaisia kannustimia tai seuraamuksia joko ennen oikeudenkäyntiä tai sen aikana, edellyttäen, että tällainen lainsäädäntö ei estä riidan osapuolia käyttämästä oikeuttaan saattaa asia tuomioistuimen ratkaistavaksi.

6 artikla

Sovittelulla aikaansaatuisten sopimusten täytäntöönpano

1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että osapuolet voivat tai yksi osapuolista voi toisten nimenomaisella suostumuksella pyytää sovittelulla aikaansaadun kirjallisen sopimuksen sisällön vahvistamista täytäntöönpanokelpoiseksi. Tällaisen sopimuksen sisältö vahvistetaan täytäntöönpanokelpoiseksi, paitsi jos kyseisessä tapauksessa joko sopimuksen sisältö on sen jäsenvaltion lainsäädännön vastainen, jossa pyyntö esitetään, tai jos kyseisen jäsenvaltion lainsäädäntö ei mahdollista sen täytäntöönpanoa.

2. Sopimuksen sisällön täytäntöönpanokelpoisuus voidaan vahvistaa tuomioistuimen tai jonkin muun toimivaltaisen viranomaisen antamalla tuomiolla, päätöksellä tai virallisella asiakirjalla sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jossa pyyntö on esitetty.

3. Jäsenvaltiot ilmoittavat komissiolle ne tuomioistuimet tai muut viranomaiset, joilla on toimivalta vastaanottaa 1 ja 2 kohdan mukaisia hakemuksia.

4. Tämä artikla ei vaikuta sääntöihin, joita sovelletaan 1 kohdan mukaisesti täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistetun sopimusten tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon toisessa jäsenvaltiossa.

7 artikla

Sovittelun luottamuksellisuus

1. Koska sovittelu on tarkoitus toteuttaa luottamuksellisesti, jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, elleivät osapuolet toisin sovi, että sovittelijat tai sovittelumenettelyyn osallistuvat henkilöt eivät ole velvollisia todistamaan siviili- tai kauppaoikeudellisessa oikeudenkäynnissä tai välimiesmenettelyssä sovittelumenettelyn yhteydessä esiin tulleista seikoista, paitsi

a) jos tämä on tarpeen asianomaisen jäsenvaltion yleiseen järjestykseen liittyvistä pakottavista syistä, erityisesti kun on tarpeen varmistaa lasten etujen suojaaminen tai estää henkilöiden ruumiillisen tai henkisen koskemattomuuden loukkaaminen; tai

b) jos sovittelulla aikaansaadun sopimuksen sisällön julkittuomien on tarpeen kyseisen sopimuksen toteuttamiseksi tai täytäntöönpanemiseksi.

2. Edellä oleva 1 kohta ei estä jäsenvaltioita säätämästä tiukempia toimenpiteitä sovittelun luottamuksellisuuden suojaamiseksi.

8 artikla

Sovittelun vaikutus määrä- ja vanhentumisaikoihin

1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että sovittelumenettelyn aikana tapahtuva määrä- tai vanhentumisaikojen umpeutuminen ei estä niitä osapuolia, jotka ovat valinneet sovittelun riidan ratkaisukeinoksi, panemasta myöhemmin vireille kyseeseen riita-asiaan liittyvää oikeudenkäyntiä tai välimiesmenettelyä.

2. Edellä oleva 1 kohta ei vaikuta sellaisissa kansainvälisissä sopimuksissa, joiden osapuolia jäsenvaltiot ovat, oleviin määrä- tai vanhentumisaikoja koskeviin määräyksiin.

9 artikla

Yleisölle tiedottaminen

Jäsenvaltioiden on edistettävä sopiviksi katsomillaan keinoilla sitä, että yleisön saatavilla on erityisesti internetsivustoilla tietoa siitä, miten sovittelijoihin ja sovittelupalveluja tarjoaviin organisaatioihin voidaan ottaa yhteyttä.

10 artikla

Tiedot toimivaltaisista tuomioistuimista ja viranomaisista

Komissio saattaa jäsenvaltioiden sille 6 artiklan 3 kohdan nojalla ilmoittamat tiedot toimivaltaisista tuomioistuimista tai viranomaisista yleisön saataville asianmukaisin tavoin.

11 artikla

Uudelleentarkastelu

Komissio toimittaa viimeistään 21 päivänä toukokuuta 2016 Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle kertomuksen tämän direktiivin soveltamisesta. Kertomuksessa tarkastellaan sovittelun kehitystä koko Euroopan unionissa ja tämän direktiivin vaikutusta jäsenvaltioissa. Kertomukseen liitetään tarvittaessa ehdotuksia tämän direktiivin muuttamiseksi.

12 artikla

Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 21 päivänä toukokuuta 2011, lukuun ottamatta 10 artiklaa, jonka noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset on saatettava voimaan viimeistään 21 päivänä marraskuuta 2010. Niiden on ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä.

Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä tarkoitettuihin kysymyksistä antamansa keskeiset kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle.

13 artikla

Voimaantulo

Tämä direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

14 artikla

Osoitus

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Strasbourgissa 21 päivänä toukokuuta 2008.

Euroopan parlamentin puolesta

Puhemies

H.-G. PÖTTERING

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

J. LENARČIČ

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7091
ISBN 978-952-466-462-2 (nid.)
ISBN 978-952-466-463-9 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi